

tv-15 naš TOVARIS

Št. 12
26. marca 1987
Leto XXV

glasilo zveze združenj borcev nov in zveze rezervnih vojaških starešin slovenije

»Neodločnih prihodnost nikoli ne čaka!« J. B. Tito

Štafeta mladosti



Triglav, naš 2864 metrov visok očak, najvišja slovenska in jugoslovanska gora. Letos je bil izbran za začetek poti štafete mladosti. Prav z njegovega vrha, kjer so štafetnemu sporočilu vtisnili spominski žig Aljaževega stolpa, jo je 21. marca skupina desetih vrhunskih slovenskih alpinistov po ozki snežni gazi ponesla v dolino – korak za korakom, meter za metrom v navezi, vse do spominskega doma Jožeta Ažmana v Bohinjski Bistrici, kjer jo je na začetni slovesnosti pričakala pisana množica mladih, najmlajših in tudi nekoliko starejših.

Odhod štafete s planinskega sveta je svojevrstna afirmacija naše planinske mladine in prvi nosilci so bili predstavniki več kot sto tisoč članov Planinske zveze Slovenije, med katerimi je kar dobra polovica mladih do 27. leta. Alpinizem je eden redkih, nepokvarjenih špor-

tov, ki izhaja iz resnične množičnosti in ki bi bil lahko zgled tudi številnim drugim športnim panogam. Naj z letošnjo štafeto stopi v ospredje naš gorski svet, ki zasluži drugačen odnos in ne dosedanjega velikokrat mačehovskega ravnanja. Planinci, lovci, gozdarji in še nekateri drugi zagnanci ne morejo sami bedeti nad njim, pač pa mora biti to skupna skrb, skrb vsakega od nas. Tudi na to je opozoril odhod štafete z vrha Triglava. In ne nazadnje – naš očak, ki so mu že naši predniki pripisovali nadnaravno moč božanstva, je naš skupni simbol, simbol boja in neuklonljivosti, simbol, ki si ga je tudi OF v času narodnoosvobodilnega boja vtisnila v svoj znak, obenem pa simbol miru in svobode, ki napolni srce vsakega gorjana, ko doseže njegov vrh in se razprostire vse do tja, koder seže oko.

Živa Drole

Kurirčkova pošta '87

Na prvi pomladni dan, 21. marca, je družno s štafeto mladosti krenila na pot tudi Kurirčkova pošta, in sicer iz petih slovenskih krajev: iz Bohinjske Bistrice na progo »G«–Gorenjska, iz Nove Gorice na progo »P«–Primorska, iz Maribora na progo »S«–Štajerska, iz Črne na Koroškem na progo »K«–Koroška in iz Brežic na progo »TV«–Dolenjska. Vse poti se bodo strnile 9. maja v Ljubljani ob prazniku osvoboditve tega našega mesta–heroja. Z. D.



»Zelo počaščeni smo, da je letos pospremimo na pot po Gorenjski ravno mi, pionirji iz Bohinjske Bistrice. Že petindvajsetič jo bomo pionirji nosili po nekdanjih skrivnih poteh in varovali pošto. Spoznavali bomo našo zgodovino in znamenite kraje. Pogovarjali se bomo, kaj lahko storimo za mir v svetu, spoznali bomo, kaj je pravo tovarišstvo.

Kurirčkova pošta naj ne bo simbol miru in prijateljstva samo med pionirji in mladinci, temveč med vsemi narodi v naši domovini in v svetu. Želimo si, da ne bi nikoli bilo treba uporabiti orožja, da bi bilo na svetu čim manj lačnih otrok in da bi se vsi lahko nemoteno izobraževali!

Hočemo, da se našim željam pridruži čim več pionirjev.«

Pionirski odred »Tomaž Godec«
Bohinjska Bistrica

Dnevi s štafeto v Sloveniji

Življenje, ne praznik

20. marca, v petek

Okrogla miza o varstvu voda, o onesnaženosti zraka, o posledicah posegov v prostor (v Ilirski Bistrici)

21. marca, v soboto

Dan štafete mladosti v gorenjski regiji.

Sestop alpinistov s štafetno palico z vrha Triglava.

Manifestativni shod v Bohinjski Bistrici.

Okrogla miza o razvojnih perspektivah turizma kot prednostne gospodarske panoge (v Bohinju)

Okrogla miza o izobraževanju in kadrovski politiki v funkciji prestrukturiranja gospodarstva (v Kranju)

Okrogla miza o vrhunskem športu (v Mojstrani)

Ter še: vrsta športnih, kulturnih, družbenih in drugih prireditev in srečanj.

22. marca, v nedeljo

Celodnevni program štafete mladosti v obalno-kraški regiji. Vrsta športnih prireditev in srečanj.

23. marca, v ponedeljek

Program štafete mladosti v koroški regiji.

Okrogla miza o ekologiji (v Slovenj Gradcu), okrogla miza o inovativni dejavnosti (na Ravnah, v Železnari), okrogla miza o razvojnih možnostih drobnega gospodarstva (na Prevaljah) ter cela vrsta prireditev.

»Mladi smo najvitalnejši in najzahtevnejši del družbe, smo njen sestavni del, zato hočemo razmišljati, snovati, delati odločati, iskati svoj izraz v ustvarjanju in kulturi, se zabavati in prevzemati odgovornost za vsa svoja dejanja, za razvoj samoupravnih socialističnih odnosov in perspektiv. Hočemo ustvariti bogatejšo družbenoekonomsko osnovo naše skupnosti. Prepričani smo v svoje sposobnosti, priznavamo samo znanje, ustvarjalnost, iskanje novih poti, pa tudi svoje muhe, neučakanost, včasih tudi zaletavost; vsi skupaj pa želimo lepše razmere in družbeno stanje, želimo odpravljati vsa protislovja in probleme. Ne želimo biti veliki samo v besedah.

Štafeta mladosti je naša največja manifestacija. Odgovornost za razvoj samoupravne socialistične federativne Jugoslavije ne moremo izražati le kot manifestativno potrjevanje načelnih opredelitev. Zato tudi nočemo, da je štafeta samo manifestativno sporočilo. To pomeni, da jo razumemo predvsem kot spodbudo pri angažiranju mladih za reševanje njihovih življenjskih vprašanj. Zato so nujne spremembe, predvsem pa je spremembe treba dovoliti, oziroma jih omogočiti.

Ne priznavamo pokroviteljskega odnosa.

Sposobni smo se sami po svojem razmisleku, kritičnosti in odločnosti, spopasti z vsemi tistimi, ki jih skrbi vse, kar se dogaja, oziroma kar se ne dogaja, ki ne želijo nikakršnih sprememb, ki so samozadovoljni.

Smo kritični, zahtevamo nemogoče, ampak imamo svoje prednosti, predvsem pa svoje cilje.

Svoje interese in perspektive bomo javno razgrinjali. V demokraciji, humani, odprti družbi se bomo zanje tudi bojevali.

Odprt, jasen, demokratičen in argumentiran dialog nam mora biti podlaga pri razreševanju vsakega vprašanja. Povezanost narodov in narodnosti Jugoslavije, prepletanje dobrega in slabega, spoštovanje razlik – to je naša prednost. Strpno reševanje vseh vprašanj iz ekonomskega, socialnega, kulturnega in političnega življenja članov naše samoupravne skupnosti, zlasti mlade generacije, so tista področja angažiranja najrazličnejših interesov, prepričan in nazorov, katerih skupen cilj je samoupravna skupnost.

Kakor je zapisal Prešeren: »Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan, da koder sonce hodi, prepri iz sveta bo pregnan.«

predsednik RK ZSMS
Tone Anderlič

24. marca, v torek

Dan s štafeto mladosti v zasavski, posavski in dolenski regiji.

Mirovno-ekološki pohod osmošolcev (v Trbovljah)

Okrogla miza o ekologiji Zasavja (v Trbovljah)

Okrogla miza o aktivnem preživljanju prostega časa (v Slovenski Bistrici)

In še vrsta drugih srečanj...

25. marca, v sredo

Štafeta v podravski in prekmurski regiji.

Okrogla miza o družbenem razslojevanju (v Murski Soboti)

Okrogla miza o zaposlovanju, o dilemah usmerjenega izobraževanja, o alternativni mladinski kulturi (v Mariboru)

Pogovor na temo »o idejah mladih v ustaljeni kulturni ponudbi« (v Lenartu)

In še vrsta drugih akcij... tudi v okviru festivalskega dne v Novem mestu in drugo na Dolenjskem

26. marca, v četrtek

Ta dan bo štafeta v ljubljanski regiji in okolici: Litiji, v Domžalah na Vrhniki

Javna tribuna o energetskih objektih v socialnem in kulturnem okolju (v Krškem)

Okrogla miza o narkomaniji (v Litiji)

Razprava o programih srednjega usmerjenega izobraževanja (v Ljubljani)

27. marca, v petek

Štafeta mladosti bo nastopila v Titovem Velenju, kjer bo potekal celodnevni program, vmes pa bodo: seminar o ustanavljanju novih enot drobnega gospodarstva, javna tribuna o ekologiji, energiji in varčevanju, okrogla miza o položaju delavcev iz drugih republik ter

Tek po ulicah Titovega Velenja, Pohod ekologov, Rock spektakel in še in še.

V Titovem Velenju bodo mladi iz Slovenije predali štafetno palico z vsemi svojimi sporočili vred svojim hrvaškim vrstnikom.

V Kosovi graščini so uredili reprezentativni muzej in galerijo

Jesenice so dobile kulturni biser

Če bi v naši deželi uresničili vsaj desetino dobrih idej, ki se na poti družbenega snovanja porodijo, bi bili že zdavnaj »na konju«. Tako lahko rečemo vsi tisti, ki iz dneva v dan spremljamo naš družbeni utrip življenja. Ker pa na žalost ne dosegamo niti tistega, kar smo si podpisali, potrdili in samou-

ške boje domačinov v Cankarjevem bataljonu, Jeseniški četi, Gorenjskem odredu in v drugih partizanskih enotah ter odborih OF.

Naši sogovorniki: **Franč Konobelj-Slovenko**, **Jože Križnar** (oba člana jeseniške ZZB NOV), **Slavica Osterman** (vodja muzejske in galerijske de-

vi, središčni prostor, kjer so javnosti spodobno predstavljene jeseniško predvojno revolucionarno delavsko gibanje, narodnoosvobodilni boj pa tudi okupatorjevo nasilje med prebivalstvom.

Novo se srečuje s starim, zgodovina s sedanostjo – vse pod eno streho Kosove grašči-



Pogled na lepo obnovljeno Kosovo graščino, kakršen se ponuja obiskovalcu danes.

Jesenic ter hkrati na prikaz sodobnih slovenskih, jugoslovanskih in širših umetnostnih snovanj. Tam se večkrat oglašita iz zvočnika ali neposredno tudi zborovska pesem in pretanjena koncertna glasba, občasno pripravijo predavanja in srečanja... hkrati pa je Kosova graščina s svojo baročno dvorano postala tudi kraj, kjer si bodoči zakonci obljudljajo zvestobo na strmih poteh svojih življenjskih zvez.

»Nekako leta 1971, ko smo na Jesenicah ustanavljali odbore nekdanjih aktivistov OF, se je začela oblikovati tudi misel na muzej delavskega gibanja in NOB. Ob različnih pomislih in predlogih smo se ustavili pri Kosovi graščini, ki je bila prej občinska last (in je prišla prav tisti čas v last ene izmed delovnih organizacij). Ko so se ideje vsi oprijeli, je bil ustanovljen iniciativni odbor... Med zaslužnimi »motorji« tistega prvega obdobja velja posebej omeniti Janka Gornika.« Tako je o samih začetkih akcije pripovedoval Franc Konobelj-Slovenko.

Njeno nadaljevanje (bilo je že bolj konkretno povezano z denarnimi vprašanji) je teklo manj gladko. Občinska kulturna skupnost ni imela denarja, skupščina občine pa ni kazala pretiranega navdušenja. Z neumorno borčevsko vnemo, prepričevanjem in dokazovanjem potrebe po muzeju so

končno tudi občinske samoupravne strukture pred sedmimi ali osmimi leti postale dovetnejše za stvar, to pa je pomenilo v končni fazi tudi – denar.

Obenem s prizadevanji za finančno rešitev (kakršno je narokovala načrtovana obnova Kosove graščine) so oblikovali tudi scenarij za stalno razstavo in druge dejavnosti v Kosovi graščini. Stavbo so obnavljali pod strokovnim vodstvom Zavoda za spomeniško varstvo iz Kranja, za številne eksponate, fotografsko gradivo in muzealijske predmete pa je v prvi vrsti poskrbel Tehniški muzej ravske železarnice, kjer se je že vrsto let zbiralo gradivo na temo revolucionarnega delavskega gibanja in narodnoosvobodilnega boja.

»Stalna razstava, ki je danes na ogled obiskovalcem, zajema čas od začetka devetnajstega stoletja, od takrat, ko so na Jesenicah zgradili novo železarno, s katero je prešlo pridobivanje železa na Slovenskem v industrijsko fazo. V njej so dobili zaposlitev številni delavci, ki so prišli s trebuchom za kruhom iz mnogih opučenih manjših plavžev. Oblikovalo se je delavstvo, čemur so sledili tudi začetki socialnega prebujanja.

Ker je bilo za precej obsežno časovno obdobje v muzeju na voljo razmeroma malo razstavnega prostora, so v enem prostoru prikazani prvi koraki industrijske proizvodnje na Jesenicah, boj za severno mejo na območju »jeseniškega trikotnika« ter delavske in strokovne organizacije (zlasti sindikat), društva in stavke. V obdobju med obema vojnama, gospodarsko-zgodovinski prikaz pa ostaja domena Tehniškega muzeja Železarnice Jesenice.

Iz časa NOB so nekatera obdobja še prav posebej poudarjena. Zajemajo območje nekdanjega okrožja OF slovenskega naroda, ki je segalo od Bohinja prek Ribnega, Bleda, Gorja, Zirovnice in Jesenic vse do Mojstrane, Kranjske gore in Rateč.« Tako je na kratko predstavil postavitev stalne zbirke v Kosovi graščini Tone Konobelj, ki je hkrati dodal, da se muzejski delavci in vsi, ki sodelujejo pri izpolnjevanju zbirke, zavedajo, da za zaokreženi prikaz manjka del, ki naj bi predstavil obdobje po osvoboditvi, torej graditev nove Jugoslavije.

Jože Križnar je kot zgled novih možnosti omenil tudi majhno, a izjemno zanimivo zbirko na Hrušici pri Jesenicah, ki bi bila, če bi jo primerljivo predstavili v Kosovi graščini, precej bolj odmevna, kot je, četudi zelo skrbno urejena, tam na obrobju.

Jeseničani, tako so nam pripovedovali sogovorniki, imajo

zelo lepe zamisli o povezovanju Kosove graščine s Tehniškim muzejem in Spominskim parkom, a kaj, ko ni dovolj denarja za njihovo uresničenje. Od občine in od občinske kulturne skupnosti si ni mogoče obetati večjega finančnega zaloga. Radi bi postali redni sestavni del slovenske muzejske mreže. Strokovno podlago nedvomno imajo. Nimajo pa še vseh potrebnih »papirjev«. Uradno namreč ne Kosova graščina ne Tehniški muzej Železarnice Jesenice ne sodita v muzejsko mrežo, ker je prva pod neposrednim okriljem Železarnice; Tehniški muzej pa nima ustreznega samoupravnega akta o muzejski dejavnosti in za zdaj še »vedri« pod uradno streho Gledališča Toneta Čufarja, kjer mu delajo družbo tudi vse poprej omenjene spominske hiše.

Četudi je pot urejanja teh vprašanj videti na prvi pogled preprosta, so formalnosti močno zapletene; zato so ustanovili poseben odbor, ki naj zadevo spravi v tek in jo dokončno razreši. Pohvale in priznanj je sicer vredno dejstvo, da šteje Železarna Tehniški muzej za svoj del, druga plat resnice pa je ta, da je s takšnim »domicilom« okrnjena prenekatera možnost širšega medmuzejskega povezovanja. Naši jeseniški sogovorniki so menili, da bi bilo idealno, če bi, na primer, Železarna ostala soustanoviteljica (in sofinancerka) obeh delov občinskega muzeja, a bi se ji s svojim prispevkom pridružila tudi Kulturna skupnost Slovenije.

Slavica Ostermanova, umetnostna zgodovinarica, ki že nekaj let dela v Kosovi graščini, zatrjuje, da je tako stalna razstava NOB kot tudi nova galerijska dejavnost krepko razgibala jeseniško kulturno življenje, hkrati pa je pripomnila, da bi lahko veliko dobrih idej, ki jih imajo na zalogi, uresničili le, če bi za vso to dejavnost dobivali tudi delež republiške kulturne hiše.

Kadar vas pot zanese na Jesenice, stopite do Kosove graščine, ne bo vam žal! Njihov delovni čas je od 10. do 12. in od 13. do 16. ure. Te dni je na ogled tudi zanimiva etnološka razstava o čipkarstvu. Sicer pa imajo takšno razstavno politiko, da pripravijo vsako leto vsaj po eno tematsko zgodovinsko razstavo, po eno razstavo umetniškega udejstvovanja kakšnega domačina, Jeseničana ter po nekaj prikazov sodobne umetnosti od tu in tam.

O tem, kaj nam ponuja (in kaj vse še skriva v svojih depojah) Tehniški muzej Železarnice Jesenice, ki domuje za tovarniško »rampo« v znameniti Ruardovi graščini, bomo pisali kdaj drugič. In seveda, še posebej o spominskem parku.

B. Ž. J.

Takole je bila v Valvazorjevih časih videti Kosova graščina na Jesenicah. Tudi ta starodavna stavba je neposredno povezana z razvojem železarstva v širši jeseniški okolici. Je ena od štirih fužinskih graščin, ki so jih v 16. stoletju (in prvi polovici 17. stoletja) zgradili tuji posestniki železarskih obratov na tem gorenjskem območju. Stavbo, kakršno vidite na fotografiji, so dali postaviti Belopeški – Dietrichsteini in je tudi najstarejša od tako imenovanih fužinskih graščin, z letnico nastanka 1521. Viri navajajo, da so jo imenovali tudi »stari belopeški grad«. V graščini je gospodaril baron Sigmund Dietrichstein, vazal habsburški... Minevala so stoletja in generacije, stavba je prihajala iz rok enega v roke drugega lastnika, dokler ni dobila končnega imena po lastniški družini vinskega trgovca Kosa. Toda tudi v njihovi lasti ni ostala. Nekaj časa je služila delničarju Kranjske industrijske družbe Ruardu (in njegovim nameščencem, za stanovanja), kasneje pa je za dobrih trideset let postala šolsko poslopje. Nato je v stari Jugoslaviji prešla v občinske roke, (tam so bili urejeni tudi občinski zapori in stanovanje občinskega tajnika). V času druge svetovne vojne so bili v njej prehodni okupatorjevi zapori, po vojni pa je bila spet ena od občinskih poslopij – in končno – muzej.

pravno obljubili, je v tej luči vsak dokazani uspeh tem več vreden.

N naključje, da so nas na novo urejeni muzej Delavskega gibanja in NOB ter galerijo v stari (prenovljeni) Kosovi graščini na Jesenicah opozorili prav jeseniški borci. Uresničila se je namreč njihova dolgoletna želja, obrodili so sadovi vseh tistih, ki so darovali tisoče ur svojega dela, zavzetosti in prepričevanj, zbirali gradivo, spodbujali družbenopolitične skupnosti v občini...

Delavske Jesenice, ki so zaslovele v času med obema vojnama z visoko organiziranim delavskim razredom, z izrednimi uspehi Partije ter (kot z dedičino tega) z izjemno velikim odzivom naprednih sil v času narodnoosvobodilnega boja, so potrebovale muzej, kraj, kjer bo novim rodovom omogočen pogled v zgodovino, zlasti pa v tisti njen del, ki je pomenil najnaprednejše poglavje poti v prihodnosti. Naj mladi vedo, da je doživelo begunjske zapore kar 1453 prebivalcev Jesenic, da jih je šlo ob okupatorjevem raznarodovalnem načrtu kar 488 skozi prehodne zapore v Škofjihovih vodih in prek 424 skozi Goričane v izseljeništvu v Srbijo... Naj vedo za val aretacij, ki jih je okupator izvedel ob napadu Nemčije na Sovjetsko zvezo, pa za aretacije decembra 1941, za izganjanje svojcev partizanov v Nemčijo (286 v delovna taborišča in zapore v Avstriji, 217 v Nemčijo in 138 v italijanske zapore), ter nenazadnje, za juna-

javnosti pri Gledališču Tone Čufar in Tone Konobelj (kustos Tehniškega muzeja železarnice Jesenice) so nam o predstavljanju zgodovine svojega kraja, o opravljenem delu na tem področju, o težavah in obetih pripovedovali z vneto zagnancev, ki jim je do tega, da bi tudi na Jesenicah, ki jih zaznamuje predvsem industrija, živila kultura.

Ne bi bilo pravično, če bi ta zapis izhajal iz predpostavke, da Jeseničani pred ureditvijo Kosove graščine, kamor nas pelje pot, niso nič kulturno delovali. Najmanj, kar moramo omeniti, je dolgoletna aktivnost amaterskega gledališča Tone Čufar, pa dejavnost likovne skupine Dolik, tradicija etnološkega muzeja (v okviru jeseniške Železarnice), delovne pevskih zborov ter vseskozi pričujoča skrb za urejanje nekaterih rojstnih hiš slavnih Slovencev, kot so Prešernova hiša na Vrbi, Finžgarjeva na Doslovčah in še nekatere... Prav tako ne smemo prezreti preučevalnega Spominskega parka, oaze zelenja sredi Jesenic, kjer bodo v kratkem postavili štiri doprsne kipe slavnih jeseniških železarjev – revolucionarjev: Jožeta Gregorčiča, Matije Verdника-Tomaža, Andreja Žvana – Borisa in Tončka Dežmana.

Vendar je nesporno res, tako vsaj sta nam pritrjevala Franc Konobelj-Slovenko in Jože Križnar, da so dobile Jesenice šele z ureditvijo Kosove graščine v muzej in galerijo tisti pra-

ne. Ze naslednja vrata nas poleg v etnološko in zgodovinsko urejene zaporniške celice, popeljejo v galerijski prostor, kjer se raztre pogled na etnološko, arheološko in umetnostno-zgodovinsko dediščino



Naši sogovorniki sicer svojih zaslug pri urejanju in »postavitvi« Kosove graščine niso omenjali, vendar pa so na koncu našega pogovora poudarili, da je bil eden od neutrudnih duhov za ustanovitev novega muzeja prav Franc Konobelj-Slovenko.

Izročila naše revolucije

Vloga organizacij zveze rezervnih vojaških starešin se zaradi svoje programske utemeljenosti in kot dela SZDL pri ohranjanju revolucionarnih tradicij in izročil povečuje iz dneva v dan. Zveza borcev narodnoosvobodilne vojne je v okviru SZDL bila in je še vedno v največji meri nosilec dejavnosti na tem področju. Zaradi naravnih zakonov pa del odgovornosti pri tem vse bolj prenaša na ZRVS. To je bil tudi vzrok, da je predsedstvo zvezne konference ZRVS Jugoslavije pripravilo dve tematski

razpravi na to temo. Prva je potekala v okviru štirinajstega srečanja ZRVS Jugoslavije »Bratstvo in enotnost« 3. julija 1985 v Sarajevu. od 4. do 7. novembra 1985 pa je bil v Beogradu seminar na temo tradicije in izobraževanja rezervnih vojaških starešin.

Namen teh dveh srečanj je bil opozoriti na teoretične, vzgojne idejno-politične in vojaško-strokovne vidike ohranjanja in razvijanja revolucionarnih tradicij v ZRVS in osvetliti naloge rezervnih vojaških starešin pri vzpodbujanju teh dejav-

nosti v družbi kot celoti.

Iz razprav in referatov na obeh srečanjih je zvezna konferenca ZRVS Jugoslavije izdala knjižico, ki ima naslov »Zveza rezervnih vojaških starešin in razvijanje revolucionarnih tradicij.« V našem uredništvu smo se odločili, da bomo nekaj teh razprav objavili. Kot prvo vam predstavljamo razpravo generalpolkovnika Ivana Dolničarja na seminarju v Beogradu z naslovom družbeno politične in družbene organizacije pri ohranjanju in razvijanju revolucionarnih tradicij.

Ivan Dolničar

Pomen vrednot iz naše revolucionarne preteklosti

Iz naslova teme je razvidno, da gre v bistvu za delovanje Socialistične zveze kot fronte vseh organiziranih socialističnih sil družbe pri ohranjanju in razvijanju revolucionarnih vrednot in izročil, oziroma, še bolje in krajše povedano, o podružljanju dejavnosti pri ohranje-

vanju revolucionarnih tradicij.

Najprej nekaj o samem pojmu »revolucionarne tradicije.«

Najbrž se vsi strinjamo s tem, da nobena dejavnost, dosežek pridobitev, izkušnja, vrednota in izročilo ne more biti sama po sebi tradi-

cija. Šele, ko prehaja iz generacije v generacijo, oziroma, ko jo v daljšem zgodovinskem obdobju prevzamejo mlajše generacije od starejših in jo oplemenitijo ter razvijejo, lahko govorimo o tradiciji.

Tako je tudi z vrednotami, izkušnjami in sporočili iz naše revolucionarne preteklosti, oziroma, z vseljudskimi vrednotami, nastalimi v najtežjih obdobjih boja naših narodov za obstoj, za svobodo, za kulturne, socialne in splošno družbene spremembe in napredek. Pri tem mo-

ramo povedati, da so eno spomini na dogodke in revolucionarne boje v preteklosti, raziskave in razprave o dogodkih in osebnostih iz preteklosti – kar je vsebina memoarske literature in zgodovinskega, drugo pa so izkušnje, vseljudske vrednote in vrline, moralno-etične norme in izročila, ki izhajajo iz dogodka v osvobodilnem in revolucionarnem boju v preteklosti. Tradicije so samo to drugo. So seveda pod pogojem, da jih nove generacije ljudi sprejemajo za svoje, kot lastne duhovne, kulturne in moralne lastnosti, kot lastno zavest ter način obnašanja in ravnanja v času, v katerem živijo in delajo. Niti mitologizacija, niti mehanično »prenašanje« preteklosti v sedanost

Smisel in cilj ohranjanja in razvijanja revolucionarnih tradicij torej nista v vračanju v preteklost, v njenem mitologiziranju ali mehaničnem prenašanju preteklosti v sedanost, temveč je smisel v uresničevanju vseljudskih moralnoetičnih vrednot in odlik, ki so se razvijale v zgodovini naših narodov predvsem v njihovih revolucionarnih bojih, v konkretnih pogojih uresničevanja vsake etape revolucije in življenja vsake generacije.

Izkušnje iz minulih revolucionarnih bojev nudijo mož-

ne odgovore na številna vprašanja in probleme, ki se kažejo v sedanjosti, oziroma v prihodnjem razvoju revolucije. Tako tudi moramo razumeti revolucionarne tradicije in njihovo življenjsko vrednost. Zato ohranjanje in razvijanje tradicij ne moreta biti spontana, niti nista neko obrobno vprašanje, ki ga obravnavamo občasno ob praznikih, obleževanjih pomembnejših dogodkov in osebnosti iz naše preteklosti. To je, oziroma bi morala biti, vsebina trajnega delovanja vseh organiziranih sil družbe, kar pomeni Socialistične zveze kot celote, vseh delov, ki jo sestavljajo in vseh njenih oblik dela ter kulturnih, izobraževalnih, znanstvenih, informativnih in tudi drugih organizacij in ustanov. Če to ni tako, težko govorimo o ohranjanju in razvijanju revolucionarnih tradicij kot o nečem resničnem, še manj pa o njihovem podružljanju.

In še nekaj: niti revolucija, niti celoten razvoj družbe nista bila, nista in ne bosta potekala premočrtno in še manj idilično. Revolucija ima svoje vzpone in padce. V njej se ne pretrgoma spopadajo stara ter nova in to na razredni, ideološki, politični, kulturni, gospodarski, tehnološki in vsaki drugi ravni. Spopadajo se različni intere-

si, še posebej v naših razmerah nacionalne raznolikosti, razlik v splošni razvitosti, v splošnokulturni ravni, zgodovinski dediščini, mentaliteti in drugem. V takšnih razmerah se nujno rojevajo in najdejo ugodna tla za razvoj, celo v vrstah revolucionarne morale in obnašanja.

Vnovič se pojavljajo že porazene ideje in sile, ki v določenem trenutku nastopajo tudi napadalno. Čim bolj je razvito spoznanje organiziranih subjektivnih sil revolucije o tem, lažje in strpneje se rešujejo ta nasprotja in spopadi, lažje se presegajo deformacije v lastnih vrstah in onemogoča oživljanje hudobnih duhov preteklosti. Tedaj je tudi manj emocionalnega in represivnega in več organiziranega in argumentiranega upiranja vsemu, kar ni napredno, človekoljubno ali ni v skladu, oziroma je v nasprotju s temeljnimi revolucionarnimi opredelitvami, moralnoetičnimi normami, vrednotami in cilji, h katerim teži naša družba. V takšnih pogojih so tudi večje možnosti za uveljavitev in sprejemanje tistih izkušenj, temeljnih vrednot in sporočil iz revolucionarne preteklosti, ki jih zahtevata današnji čas in nadaljnje uresničevanje revolucije.

(nadaljevanje v naslednji številki)

Zoper jedrsko onesnaževanje – odločen ne!

Naš razvoj pa tudi obstoj sta odvisna tudi od odgovorov na troje bistvenih vprašanj: ekologija... energija... varčevanje. Če bo zmogla pamet, bomo vsa tri vprašanja zadovoljivo rešili, sicer nas čakata ekonomska in ekološka katastrofa.

Prvi problem, ki ga moramo rešiti, je nadaljnja gradnja jedrskih elektrarn. Jedrske elektrarne – da ali ne, to je zdaj vprašanje. Natanko vemo, kako zelo nas ogroža ekološko onesnaževanje, ki bo uničilo vse živo, če ga ne bomo pravočasno preprečili. Najnevarnejše od vseh je radioaktivno sevanje, nevarnost, katere vir niso samo atomska orožja, ampak tudi jedrski odpadki.

Torej: jedrske elektrarne, da ali ne?

Nedavno tega je Mijat Šuković v Sarajevu dejal, da je »resnica tisto, kar ta čas v Jugoslaviji najbolj potrebuje« in pristavil: »Za njeno spoznanje je nujen javen dialog.«

Sodim, da je v tem trenutku neizogibna vsa resnica o tem, kakšne so in bodo odločitve v upravičenosti oziroma neupravičenosti gradnje jedrskih elektrarn pri nas, o njihovi varnosti in o njihovi ceni.

Ekonomska upravičenost

Gradnja JE je najdražja investicija od vseh elektroenergetskih objektov. Pri nas nihče ne pove, koliko stane gradnje JE. V časopisih smo brali, da bodo v Angliji po štiriletni javni razpravi pričeli z gradnjo JE, katere predračunska vrednost bo znašala 1,6 milijarde funtov (kar znese 1080 milijard novih dinarjev.) Tudi pri nas bi gradnja ne bila cenejša, kvečjemu dražja. Neuradno se govori o treh milijardah dolarjev, znano pa je, da se pri nas med gradnjo vse podraži. Druge elektroenergetske objekte gradimo lahko z domačim znanjem in opremo, za jedrske elektrarne pa je treba vse uvoziti. Kdo bi si drznil ob zdajšnji zadolženo-

sti podpisati nove večmiliardne zadolžitve SFRJ! Mar ne bi taka investicija spodkopala ekonomskih temeljev SFRJ! Jedrska proizvodnja elektrike je daleč najdražja. Javno so pri nas sicer pisali, da je elektrika iz JE Krško cenejša, kot tista iz termoelektrarn. Toda vprašajmo se, ali so v tej ceni upoštevani amortizacija JE (doba njenega trajanja 30 let), pa izguba rudnika urana Žirovski vrh, pa stroški odlaganja jedrskih odpadkov (SRS in SRH bosta letos porabili samo za iskanje novih odlagališč 1,6 milijarde), pa stroški raziskav sploh...?

Vprašam se, ali bi raziskovalnih energij ne kazalo usmeriti v iskanje cenejših in bolj sprejemljivih virov električne energije. Seveda pa ne vem, ali bi kazalo dati prednost sončni energiji ali vetru ali večjemu številu manjših, toda okoli veliko manj nevarnih, hidroelektrarn. Imel sem si priložnost ogledati elektrarne v ZDA in Kanadi. Gre za vodne centrale z velikimi zmogljivostmi, vendar so zgrajene tako, da jih skoraj ne opaziš. Bi se pri nas ne dalo narediti kaj podobnega?

Proizvodnja elektrike v JE je najdražja in zaradi tega za potrošnika nesprejemljiva, ker cena elektrike pada končno na ramena potrošnikov. Cena tako proizvedene elektrike bistveno vpliva na naš življenjski standard, saj ga bistveno zmanjšuje.

Varnost jedrske elektrarne

Znano nam je in vemo (seveda, če hočemo), da ni nobena JE varna, ampak vsaka predstavlja potencialno nevarnost radioaktivnega sevanja: zaradi tega je vsaka JE nenehno grožnja zdravju in celo življenju ljudi. Dokazov, tudi aktualnih, je nič koliko.

Dr. Vojin Joksimović, strokovnjak za varnost JE in vodilni delavec v ameriški korporaciji NUC, v svoji izjavi za Vjesnik ni upal zagotavljati varnosti JE, ampak je le zatrdil, da se Jugoslavija v

primeru nesreče lahko zaneša na hitro in učinkovito mednarodno pomoč; to pa ni nič.

Znano je, da je življenjska doba JE 30 let. Nimamo še niti lokacije za odlaganje radioaktivnih odpadkov in ne vemo, ali jo bomo sploh našli, pa vendar že načrtujemo gradnjo JE pri Vukovarju. Tam naj bi našli lokacijo že v drugi polovici letošnjega leta, čeprav pri nas še ni bilo javne razprave o tem problemu. Naši strokovnjaki nam sicer zagotavljajo varnost JE, toda – ali nam niso zagotavljali tudi varnost izdelave kondenzatorjev v Semiču in neškodljivost PCB? Zagotavljali so neškodljivost rudnika urana na Žirovskem vrhu, pa je res očitno nekaj čisto drugega – le da nismo še nobenega izmed teh strokovnjakov, ki so nam dajali lažna zagotovila, poklicali na odgovornost. Zelo na hitro so nekateri v SFRJ ugotovili, da bi bil moratorij gradnje JE protustaven. Vprašamo se, ali so ustavni nenehno ogrožanje ljudi, ustvarjanje nevarnosti ekološke katastrofe z neslutnimi posledicami in ogrožanje ekonomske trdnosti SFRJ...

Zagovarjanje gradnje JE po strokovnjakih je sicer razumljivo, saj so za to dobro plačani. Nikakor pa ni opravičljivo, da gradnjo JE zagovarjajo nekateri politiki, katerih osnovna skrb naj bi bili ljudje, njihovo zdravje, blaginja in obstoj.

Temelj vsega našega dela nam morajo biti ljudje in skrb zanje. Brez tega ljudstva, ki je sodelovalo v NOB in ljudski revoluciji, v obnovi in graditvi naše družbe, bi tudi SFRJ in našega družbenega reda ne bilo.

Najpomembnejše za to ljudstvo je svobodno življenje v zdravem okolju, brez nenehne skrbi za obstoj in varnost pred ekološkim uničenjem.

Moj edini odgovor na gradnjo JE bi bil zato – odločen ne.

Ciril Jurčič-Uboj

Pismo uredništvu Ali je res vse narobe?

Res, borci smo na vseh naših sestankih in srečanjih, pa tudi ob sodelovanjih v razpravah in v drugih družbenopolitičnih organizacijah, dokaj kritični in opozarjamo na naše pomanjkljivosti. Vendar pa menimo, da »resolucija« stražinskih borcev, ki ste jo objavili 5. marca letos, daleč presega tisto normalno in dobronamerno kritiko. Prej bi lahko rekli, da je njen namen vse prikazati v najbolj črnih barvah in vse naše pomanjkljivosti prikazati kot pravilo. Videti je, kot da v naši preteklosti ni bilo napravljene ničesar pozitivnega in da je bil naš glavni namen, da si čim več nagrajimo, vseeno kako in na kakšen način. Pri tem so nekateri uspeli in sedaj ostali, ki smo žal, ostali praznih rok, sipljemo nanje ogenj in žveplo.

Ne želimo polemizirati s tovariši borci iz Stražišča, ker menimo, da so bili dobronamerni, a jih je zaneslo v vnemi, da bi prispevali k razčiščevanju naših zapletenih razmer.

Skoraj polovica sestavka je namenjena raznim »privilegijem«, ki bodo izčrpali gospodarsko moč države.

Nekaj privilegijev nedvomno je in prav je, da so. Izhajajo iz naših opredelitev, da je treba odgovorno, pošteno in delo in velike zasluge primerno nagraditi. I navsezadnje – ali nimamo vsi borci tudi neke pri-

vilegije? (Večje ali manjše – po zaslugah). Mogoče ob tem vprašanje: Ali so se pisci (resolucije) že odpovedali svojim privilegijem?

Vprašanja izjemnih pokojnin so bila v dnevnem časopisu natančno in zadovoljivo pojasnjena. Prepričani smo bili, da so razčiščena in jih ne bomo več pogrevali.

Marsikaj, kar piše dalje v »resoluciji« o gospodarstvu, bogatstvu... drži. Toda vse je pretirano in dramatično. Takaka vseuničujoča kritika, ki vidi vse samo črno, je samo škodljiva, saj nam zastira normalen pogled na našo resničnost. Z enotnimi in realnimi ocenami današnje stvarnosti in tudi preteklosti bomo lažje našli pot za jutrišnji dan.

Namen »resolucij« in raznih »memorandumov«, če jih že sprejemamo, naj bi bil, da prispevajo k utrjevanju, ne pa vnašanju malodušja in nejevolje proti vsemu, tudi tistemu, za kar smo se borili.

Po raznih časopisih in revijah se v zadnjem času dan za dnem srečujemo s prispevki, ki žalijo in izničujejo našo preteklost. Ali se bo takemu pisanju pridružil tudi TV-15 in v prihodnje ne bo več »naš tovariš«?

Občinski odbor ZZB NOV
Ljubljana Moste-Polje

B. Ž. J.



Topleje in ceneje

topli montažni dimnik
z gibljivo kisloodporno
ognjestalno šamotno cevjo

MONTAŽNO INDUSTRIJSKO PODJETJE

Ljubljana, Opekarska 13

TELEFON: CENTRALA: 212-011 ŠEF KOMERCIALNE: 218-347 TELEGRAM: KIP
Ljubljana – Tekoči račun 50101-601-23238; TELEX: 31420 YU-KIP

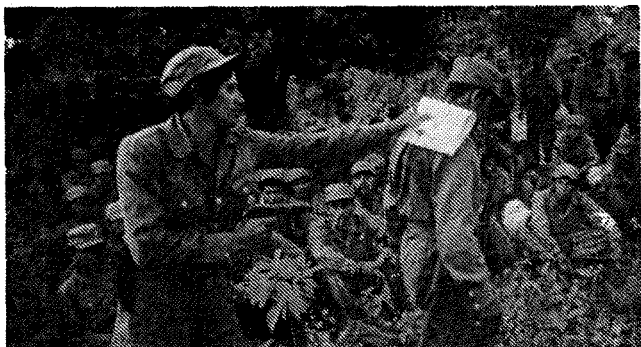
Nikaragva – ameriško preddverje

Interesi Washingtona na območju Srednje Amerike se že dolga leta kažejo tudi v luči obilne vojaške in gospodarske pomoči nekaterim državam tega dela sveta. Sočasno z mnogovrstno pomočjo se je že tudi utrdila »doktrina« ameriške administracije, katera meni, da je območje Srednje Amerike, zlasti Nikaragve, ameriško preddverje. V skladu s takšno logiko poskušajo narazlične načine onemogočiti samostojen gospodarski in politični razvoj te neuvrščene države. Tako, kot je pred leti majhna Grenada »ogrozila« ameriške obrambne interese, zato so jo tudi okupirali, po mnenju Washingtona tudi Nikaragva kot podaljšana roka sovjetske zveze spodbuja »strah in bojazen« Reaganove administracije. Poleg tega, da je ameriški senat pred dnevi odobril zahtevo za 40 milijonov dolarjev pomoči nikaragovskim protisandinistom, je State Department kongresu predložil nov načrt za dodatno pomoč v vrednosti približno 300 milijonov dolarjev. Le-to naj bi namenili državam v neposredni sosesčini Nikaragve. Konkretno naj bi Salvador dobil 100 milijonov za »odpravo posledic potresa«, dodatnih 55 pa za odpravljanje

gospodarskih tdejav, Honduras naj bi prejel 65 milijonov dolarjev, Kostarika in Gvatemala pa po 40 milijonov dolarjev pomoči.

Prav v tem času je nikaragovski vodja revolucije Daniel Ortega od sosed zahteval, naj

ministracija temeljito spremeni stališče do Nikaragve in sprejme pogajanja za mirno reševanje krize v tem delu sveta. Belo hišo je obtožil, da izvaja pritisk na vlade Salvadorja, Hondurasa, Gvatemale in Kostarike, naj ne sprejmejo mi-



spremenijo svoja stališča do vlade v Managvi in naj pokažejo več razumevanja za medsebojno sodelovanje in solidarnost proti tujem vmešavanju. Za časnik New York Times je Ortega dejal, da njegova vlada in ljudstvo sicer tolerirata ameriška oporišča in skupne manevre v sosednjih državah, zahteva pa, da Reaganova ad-

ministracija temeljito spremeni stališče do Nikaragve in sprejme pogajanja za mirno reševanje krize v tem delu sveta. Belo hišo je obtožil, da izvaja pritisk na vlade Salvadorja, Hondurasa, Gvatemale in Kostarike, naj ne sprejmejo mi-

Zaradi »kontraško-iranske« afere je Reagan že prečesal svoj kabinet, malokdo verja-

me, da za »skrite posle« v zvezi s financiranjem nikaragovskih protisandinistov od prodaje ameriškega orožja Iranu, Reagan in podpredsednik Bush nista vedela. Kljub temu (ali prav zaradi tega) pa se zdi, da je propadel nedavni poskus demokratov za ustavitev izplačila 40 milijonov dolarjev protisandinistom. Prav zaradi škandala »Irangate« so demokrati pred kratkim hoteli ustaviti omenjeno pomoč in sicer za dobo šestih mesecev, da bi medtem administracija utrdila svojo politiko do Srednje Amerike. Njihov predlog v senatu ni dobil podpore, čeprav imajo demokrati od novembrskih volitev dalje v senatu večino. Glasovanje v senatu, kjer so od 100 glasov dobili le 48, je pokazalo, da so bili proti takšni pobudi tudi nekateri demokrati. To utegne pomeniti, da so dejansko glasovali proti samim sebi. Seveda pa ob tem ne gre pozabiti na značilnost ameriške politike, da so namreč nekateri »republikanci« veliko bolj demokratični od »demokratov« in seveda tudi obratno. Zdi se, da je nadalje tudi dejstvo, da Američani nimajo izdelane politične strategije do Srednje Amerike, prispevalo k temu, da je predlog demokratov propadel. Protisandinisti bodo potemtakem omenjena sredstva za letos dobili, gotovo pa še ni, da utegnejo tudi za prihodnje leto dobiti novih 105 milijonov, kolikor je v proračunu zahteval Ronald Reagan.

M. L.

Iz zamejstva

»Mavrica miru in sožitja« v Nabrežini

V Nabrežini je bila nenavadna prireditev z geslom »Mavrica miru in sožitja«. Več sto nastopajočih je sodelovalo v slovenščini, italijanščini in angleščini; sodelovali so učenci osnovne šole »Dragotin Kette« iz Ilirske Bistrice, Atlantskega zavoda združenega sveta iz Južnega Walesa (Velika Britanija) Jadranskega zavoda združenega sveta iz Devina, osnovne šole »Marija Ilina« iz Umaga, nižje srednje šole »Igo Gruden« iz Nabrežine in nižje srednje šole »Carlo De Marchesetti« iz Sesljana.

Občinska telovadnica v Nabrežini je bila skoraj pretesna za nad tisoč gledalcev, ki so pozorno spremljali dveurni izredno pisan spored.

»Mavrica miru in sožitja« je že druga prireditev, ki jo je pripravila Občina Devin — Nabrežina v sodelovanju s pobratenima občinama Buje in Ilirska Bistrica ter Jadranskim zavodom združenega sveta. Brez dvoma gre za posrečeno in pomenljivo pobudo, ki bo najbrž doživela še marsikatero ponovitev.

Protest VZPI-ANPI ob obisku Almiranteja

Nedavni obisk misovskega prvaka Almiranteja je odjeknil te dni tudi v pokrajinskem svetu. Načelnik svetovalske skupine KPI Silvino Poletto je prebral obširno stališče goriške sekcije VZPI-ANPI in energično zahteval, naj se Pokrajina izreče o nekaterih zgodovinskih potvarjanjih in poskusih sejanja razdora misovske delegacije v Gorici.

Iz uradnega poročila v neofašističnem dnevniku izvem, da je Almirante položil venec na »spomenik 665 infojbiranim Goričanom, edini spomenik žrtvam titovskega barbarstva v Italiji«. Misovski parlamentarci so menda tudi položili trobojnico na pregrado, ki deli Gorico na dve, poslanec Pazzaglia pa da je poudaril »da se bo MSI z vsakim sredstvom bojeval proti zakonu o slovenskih manjšinah, ki žali italijanstvo Trsta.«

VZPI-ANPI ugotavlja, da je lapidarni deportirancem, kot je bilo lahko predvidevati, postal »nacionalni antititovski simbol«. Zato je potrebna objektivna zgodovinska rekonstrukcija, ki jo je VZPI-ANPI predlagalo že pred dvema letoma. Proti valu šovinizma in iredentizma, ki ga podpihujejo nekateri krogi, je treba obogatiti in razširiti obmejno sodelovanje, uresničiti ustavne obveze glede pravic slovenske manjšine. Zato VZPI-ANPI poziva k uresničevanju miru, sožitja in demokratičnih vrednot, ki izhajajo že iz srednjeevropske tradicije teh krajev.

Delegacija VZPI-ANPI je ta dokument posredovala tudi goriškemu županu Scaranu.

Jože Oblak

Nevarno iskanje

(nadaljevanje in konec)

Enaindvajsetega novembra je drugi sekretar sirske ambasade Darwichi Baladi zapustil Turčijo le nekaj ur prej, preden je bil uradno ob-

tožen sodelovanja pri umoru Satija. Hkrati kot Amarija so turške oblasti aretirale tudi Turka iranskega rodu z imenom Ali Kent, ki se je pred-

stavljal kot glavni urednik glasila šiitske muslimanske ekstremistične skupine Jidaha, njegov cilj pa je bila destabilizacija Turčije. Izjavil je, da je v tesnem sodelovanju s Sirijo organiziral že veliko skrivnih operacij na turških tleh. Na prošnjo turške vlade sta decembra zapustila

državo dva iranska diplomata. Uradno sporočilo turškega zunanjega ministrstva navaja, da sta zlorabljala svoj diplomatski položaj in skušala novačiti ljudi za boj proti turškemu posvetnemu sistemu.

Obtožnica proti Ameriju in Kentu prvič uradno navaja, da so bili člani skupine Abu Nidala in ekstremistične organizacije Jidah povezani s terorističnim napadom na singogo, ter ju bremenijo umora jordankega diplomata. Turški iz zahodni uradniki pravijo, da sta imela Sirija in Iran dovolj močan motiv za sodelovanje pri poboji v sinagogi. Odnosi med Turčijo in in Sirijo so že dolgo napeti, ker je Turčija prepričana, da Damask uri in oborožuje armenske teroriste, organizacijo znano pod kratico ASALA, ter jih pošilja v zahodno Evropo, od koder napadajo Turčijo in turške cilje.

Še več, Sirija je obsedena z idejo, da bi ustavila gradnjo jezua Ataturk na Evfratu, kajti leta 1990, ko bo jez še z dvema drugima končan, bo lahko Ankara ustavila Siriji dobavo vode in elektrike. Med preiskavo stanovanja sirijskega zapriseženega aganta Amarija je turška policija med dokumenti odkrila tudi zemljevid jezua in zvezek z evidenco plačil turškim nočnim stražarjem na enem izmed jezov. Policija je vse stražarje aretirala. Tudi odnosi med Turčijo in Iranom so zelo napeti. Iran je glavni podpornik turške Kurdske delavske stranke, znane kot PKK, ki se bori za neodvisnost od Turčije in Iraka. Diplomatski viri navajajo, da je bil teheran razburjen, ko so turška letala lani poleti bombardirala toboirišče te stranke v Iraku in uničila velika skladišča vojaške opreme, ki jo je stranki priskrbel Iran.

In ne nazadnje, zahodnjaško usmerjena posvetna država Turčija je alternativa modela gospodarskega in političnega razvoja na Bližnjem vzhodu, ki muslimanom utegne biti privlačnejši kot model Homeinijevega avtoritarnega islamskega režima. Turčija zameri Iranu, da pošilja v Turčijo zagovornike fundamentalizma in fundamentalistično literaturo. Zato mora biti skrajno previdna do obeh sosednjih držav. Med Turčijo in Iranom je na

cesti vsak dan blizu 3500 tovornjakov, po turških ocenah živi v Turčiji skoraj 20 tisoč Irancev, po zahodnih virih pa da jih je kar od milijona do dveh milijonov. Če bi Iran resno začel spodkopavati turški posvetni režim, bi bili turški preventivni ukrepi izredno strogi.

Zatorej se je Turčija odločila za diplomatski pritisk na Damask in Teheran. Namesto javnega izгона diplomatov jih mirno, brez publicitete prisli, da odidejo.

Vendar pa mora biti tudi Iran in Sirija previdna do Turčije, ki ima močan vojaški aparat in odlično izurjeno vojsko. Zahodni in turški izvedenci izjavljajo, da se Sirija in Iran raje kot za odprte teroristične akcije odločata za drugačne, druge, operacije. Pri tem sta jima v pomoč ekstremistična muslimanska organizacija Judiah in Alu Nidal. Abu Nidalov predstavnik Atef Abu Bakr je v intervjuju za »Bekaa Valley« izjavil, da njegova skupina vedno prevzame odgovornost za svoje akcije, česar pa ni storila v primeru pomora v carigraski sinagogi. In čeprav Abu Nidal pošilja številne mlade teroriste v akcije, iz katerih ni veliko možnosti, da bi se vrnili, kot na primer napad na rimsko in dunajsko letališče, pa ni znan po tem, da bi v akciji pošiljal samomorilce. To dejstvo nekatere izvedence navaja na misel, da za pokol v sinagogi ni odgovorna samo njegova skupina. Tako kot v primeru lanskega umora jordankega diplomata, v katerem so posamezni člani njegove skupine sodelovali s člani

islamskega Jidaha, ki so jih plačale Sirija, Libija in Jordanija, so verjetno tudi v tem primeru združili sile in si razdelili naloge. Takšno sodelovanje bi bilo sicer nenavadno, vendar ne osamljen primer, saj ZDA zatrujejo, da imajo zanesljiva poročila o vpletenosti Sirije in Irana v napad na barake ameriške mornarice leta 1983 v Libanonu, kjer je umrlo nad 240 mornarjev.

Vse kaže, da je sodelovanje med posameznimi skupinami in državami v mednarodnem terorizmu vedno močnejše. Strokovnjaki so prepričani, da so v napadih na rimsko in dunajsko letališče leta 1983 sodelovali Sirija, Libija in Palestinci.

Aprilski bombni napad na diskoteko La Belle v Zahodnem Berlinu, v katerem sta bila ubita dva ameriška vojaka, sta verjetno podpirali Libija in Sirija.

Septembrski morilski napad na ameriško letalo v Karačiju je verjetno izvedla skupina iz Libanona s pomočjo Abu Nidala in libijske zveze. »Teroristi spoznavajo, da je težje določiti odgovornosti, če sodeluje več skupin iz različnih držav«, je izjavil nekdanji šef urada za protiterorizem pri ameriškem zunanjem ministertvu Oakley.

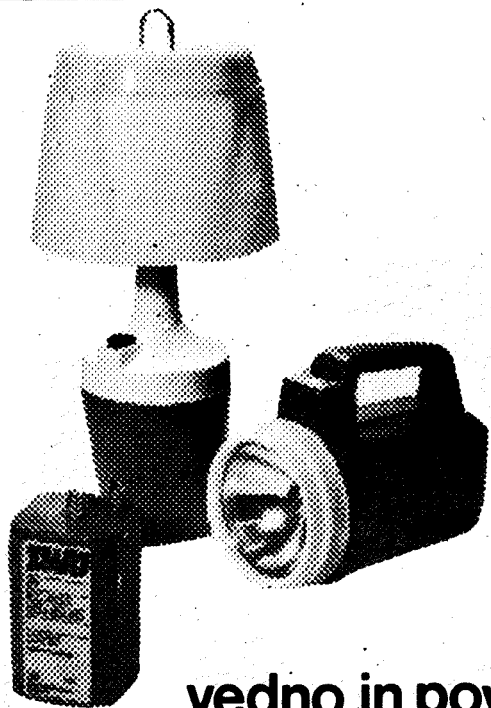
Pomor v carigraski sinagogi pa je dokazal dovršenost nove vrste terorizma, ki za seboj ne pušča sledov.

»Večno lahko iščemo Abu Nidala«, je izjavil neki izraelski politik, »ali pa nemudoma obdolžimo kot tiste, ki so za to odgovorni države, ki takšne akcije podpirajo«.

f. l.



Dvajsetletni Gabriel Shaul (desno), eden od sedmih preživelih — oče je mrtev obležal ob njegovih nogah — se je dva meseca po zločinu udeležil spominke molitve v drugi carigraski sinagogi, imenovani Sisli.



vedno in povsod,
za vse priložnosti –
baterije in
baterijske svetilke ZMAJ
z enoletno garancijo



ZMAJ Iskra, baterije Zmaj
Ljubljana, Stegne 3

Ne dovolimo blatenja

Predsedstvo Republiške konference Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije je na razširjeni seji s predsedniki medobčinskih svetov ZRVS 11. marca 1987 po poglobljeni obravnavi vsebine 57. številke Nove revije odločno zavrnilo prispevke nekaterih avtorjev. Ocenilo je, da gre za odkrit napad na vrednote narodnoosvobodilnega boja, temelje AVNOJSke Jugoslavije, Zvezo komunistov, oborožene sile SFRJ, za poskus rušenja političnega sistema socialističnega samoupravljanja ter za hotenje, da bi iztrgali razvoj socialistične republike Slovenije in njene prihodnosti iz sožitja, bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti. Takšni napadi, politične ocene in hotenja med drugim dokazujejo zanikanje nacionalnega obstoja in prvobitnosti nekaterih drugih narodov v SFRJ.

Predsedstvo zahteva odgovornost avtorjev in družbenih organov Nove revije ter vseh tistih uradnikov, ki redno ali občasno napadajo osnovne principe socialističnega samoupravljanja, naš narodnoosvobodilni boj ter povojni razvoj. Zato je treba med drugim zagotoviti takšno kadrovske postavbo, ki bo uveljavljala uresničevanje vsebinske zasnove revij, ki temeljijo na načelih, na katerih je zgrajena naša socialistična

samoupravna demokracija. Pisce, ki ne delujejo na teh načelih, je treba izločiti iz znanstvenega in vzgojnoizobraževalnega dela.

Vsem tem in podobnim somišljenikom je treba povedati, da obstajajo meje, preko katerih ne dovolimo razprav. V naši družbi ni prostora za poskuse omalovaževanja tovarišev Tita in Kardeja, podcenjevanje narodnoosvobodilnega boja, rušenja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, napada na federativno ureditev jugoslovanske socialistične skupnosti, Zvezo komunistov kot vodilno idejno-politično silo naših narodov in narodnosti, dvome v pravilnost naše neuvrščene mednarodne politike in druge temelje naše socialistične samoupravne družbe.

Predsedstvo meni, da bi morali vsi frontni deli, tudi Zveza socialistične mladine Slovenije, zavzeti svoja stališča o Novi reviji in drugih negativnih pojavih ter se usklajeno vključiti v razprave med delovnimi ljudmi in občani.

Na seji je bila izražena odločna podpora stališčem predsedstva CK ZK Slovenije in predsedstva RK SZDL Slovenije, ki sta hitro po izidu 57. številke Nove revije regirala ter v kritični, angaži-

rani, strpni in demokratični razpravi zavrnila nesprijemljive prispevke.

V nadaljnjih razpravah o 57. številki Nove revije se bo ZRVS Slovenije s svojimi člani vključila v aktivnosti, ki jih bo organizirala SZDL, hkrati pa bo v občinskih in krajevnih organizacijah ZRVS poskrbela, da se njeni organi in člani seznajajo z revijo in se jasno opredelijo do njene vsebine. V ta namen je predsedstvo RK ZRVS Slovenije zadolžilo organizacije in člane ZRVS, da:

- ob načrtovanih aktivnostih in delu v svojih organizacijah z vso odgovornostjo obravnavajo nesprijemljive trditve in ocene avtorjev 57. številke Nove revije;
- aktivno sodelujejo v razpravah v okviru SZDL;
- se še bolj zavzeto usmerijo v reševanje temeljnih in strateških nalog pri uresničevanju gospodarske stabilizacije in krepitvi političnega sistema socialističnega samoupravljanja;
- poglobijo svoje idejno-politično izobraževanje ter usposabljanje za argumentirane in ustvarjalne razprave na terenu tudi za pravočasno odkrivanje ter odločno zavračanje za našo družbo nesprijemljivih in škodljivih pojavov.

Predsedstvo RK ZRVS Slovenije

Prvega aprila poteče razpis za vpis na srednje vojaške šole in akademije

Veliko možnosti za izbiro poklica

Še nekaj dni in iztekel se bo letošnji razpis za vpis v srednje vojaške šole in vojaške akademije. Prav gotovo se bo tudi letos največ slovenskih fantov odločilo za šolanje na Splošni srednji vojaški šoli Franc Rozman-Stane, ki je edina vojaška šola v Sloveniji. Razpis poteče 1. aprila, zato ne bo odveč, če še enkrat opišemo, kaj nudi ta šola svojim sedanjim in prihodnjim gojencem.

Splošna srednja vojaška šola Franc Rozman-Stane je bila ustanovljena, da bi mlada sociologija in aktualna problematika.

Druge skupino predmetov



Od internata, kjer učenci stanujejo, do šole je le nekaj korakov.

dincem iz Slovenije omogočila študij na Vojaški akademiji kopenske vojske v Beo-

sestavljajo predmeti s področja naravoslovja in matematike, ki obsegajo skoraj

centre. Med šolanjem opravijo učenci tudi vozniki izpit za B in C kategorijo in štirinajstdnevna tečaja smučanja in plavanja. Učni načrt pa predvideva tudi enome-sečno taborjenje, na katerem se mladi seznajajo z osnovnimi vojaškimi spretnostmi.

V četrtem razredu imajo učenci štirinajst dni časa, da se pripravijo za zrelostni izpit, ki obsega preizkus znanja iz matematike, književnosti narodov Jugoslavije, napisati pa morajo tudi zaključno nalogo na temo, ki so si jo sami izbrali.

Čeprav je videti učni program zelo napolnjen, ostaja mladim še časa za številne interese dejavnosti. Tako na šoli delujejo fotografski, strelski, likovni in številni športni krožki ter pevski zbor in glasbeni ansambel.

Med šolanjem imajo učenci zagotovljeno brezplačno stanovanje in hrano v internatu, ki je v neposredni bližini šole, brezplačno dobijo tudi šolski pribor ter civilne in delovne obleke. Ob polletnih in letnih počitnicah dobijo plačano povratno vozovnico do doma, vsak mesec pa prejemajo tudi žepnino.

Po uspešno opravljenem zaključnem izpitu nadaljujejo učenci Splošne srednje Vojaške šole Franc Rozman-Stane študij na Vojaški akademiji kopenske vojske, kjer lahko po opravljenih izpitih v prvem in drugem letniku izbirajo, na kateri smeri bodo nadaljevali študij. Tako lahko izbirajo med pehoto, topništvo, oklepno-mehaniziranimi enotami, inženirstvom, zvezami, atomsko-biološko-kemično obrambo,

Osrednja tema usposabljanja: zaledna oskrba

Na podlagi načrta dejavnosti občinske konference ZRVS Kranj sta bila meseca februar in marec namenjena letnim konferencam po krajevnih organizacijah. Ta srečanja so priložnost, da se zbrani člani pogovarjajo o minulem delu ter o načrtih za naprej. Pred dnevi so udeleženci letne konference ZRVS Planina v Kranju najprej spregovorili o varnostno-politični oceni v njihovi KS. Bilo je veliko pripomb in predlogov za skupno odpravo pomanjkljivosti, vsaj na tistih področjih, kjer lahko pomagajo rezervni vojaški starešine. Tudi po drugih krajevnih organizacijah ZRVS obravnavajo različne

teme, pomembne za nadaljni razvoj in izhod iz sedanjega položaja. Programi dela pa so usklajeni z že znanim programom dela občinske konference ZRVS za letoš.

Poleg letnih konferenc so bili aktivni tudi člani aktiva predavateljev pri OK ZRVS Kranj. V času od 9. do 26. marca so odpravili štiriindvajset predavanj po krajevnih konferencah ZRVS. Letošnja tema o zaledni oskrbi je zelo pomembna za slehernega starešino. V dveh šolskih urah so že izkušeni predavatelji posredovali najpomembnejše o delovanju zaledne oskrbe.

Člani aktiva predavateljev pa so tudi pomemben dejav-

nik usposabljanja rezervnih vojaških starešin in tudi civilnega prebivalstva v kranjski občini. V Kranju poteka tudi usposabljanje članov komitejev za SLO in DS po delovnih organizacijah. Na podlagi načrta usposabljanja za SLO in DS skupščine občine Kranj opravlja to nalogo aktiv predavateljev pri Delavski univerzi Tomo Brejc.

Kljub rednim izobraževalnim temam je vedno večjega pomena samoizobraževanje rezervnih vojaških starešin in civilnega prebivalstva z branjem revije Naša obramba.

Marko Čavlovič

Kako prebuditi člane?

Kako motivirati člane za sistematično delo, kako zbuditi nekatere krajevne organizacije iz globokega spanja, s kakšnimi metodami vrniti posameznika v organizacijo...

Takšna in podobna vprašanja so se najpogosteje slišala na programski konferenci občinske organizacije ZRVS Ribnica. Na njej so delegati v glavnem pozitivno ocenili delo in dosežene rezultate v minulem obdobju, posebej pa so poudarili negativne pojave, ki jih že dalj časa občutijo v posameznih krajevnih organizacijah.

Občinska konferenca, oziroma njeno predsedstvo, sta opravila vse svoje obveznosti, posebno pozornost pa so pri tem namenili usposabljanju, pa naj je šlo za idejno-

politično, splošno-vojaško ali taktično-tehnično izobraževanje. Z rednimi predavanji so člane seznanjali z aktualnostmi, ki so povezane z delom njihove organizacije.

Nedelavnost nekaterih drugih organizacij, točneje njihovih članov, je v tem trenutku največji problem občinske konference ZRVS Ribnica. Tako je predsednik KK Sodražica Srečko Vesel zelo kritično ocenil položaj v svoji organizaciji in ob tem dejal, da premalo pozornosti namenja delu z mladimi rezervnimi oficirji, ki so premalo seznanjeni s svojimi dolžnostmi in pravicami, saj izkušnje kažejo, da je »zavest članov ZRVS v Sodražici zelo nizki ravni.« To svojo trditev je podkrepil s podatkom, da je odziv članov na

predavanja in druge dejavnosti ZRVS zelo majhen, čeprav so o vsem pravočasno obveščeni. Ob koncu se je vprašal, kje so vzroki za to in kako znova oživiti njihovo organizacijo.

Alojz Žagar iz KK Ribnica pa je poudaril, da ni ustreznih ukrepov in da je zavest ljudi o teh vprašanjih na zelo nizki ravni. Povsod je prisotno nekakšno mrtvilo.

Konference se je udeležil tudi Vlado Kraševac iz RK ZRVS Slovenije, ki je med drugim dejal, da se tudi druge organizacije ZRVS srečujejo s podobnimi problemi. Dejaj je tudi, da je treba s članstvom stalo in sistematsko delati, če želijo doseči boljše rezultate.

Milan Glavonjič

Leta 1971 je bil v vojašnici Maršal Tito v Ljubljani ustanovljen vojaški internat, njegovi gojenci pa so obiskovali pouk na ljubljanskih srednjih šolah in nadaljevali študij na eni od vojaških akademij. Čez tri leta so za Bežigradom zgradili vojaški dijaški dom, kjer so se življenjski in delovni pogoji gojencev bistveno izboljšali. Leta 1975 je začela delovati Vojaška gimnazija Franc Rozman-Stane in tako se je začelo veliko bolj organizirano šolanje prihodnjih oficirjev iz Slovenije. Z reformo srednjega šolstva se je leta 1982 vojaška gimnazija preimenovala v Splošno srednjo vojaško šolo Franc Rozman-Stane.

gradu. Seveda pa lahko mladi nadaljujejo študij tudi na drugih akademijah, če to želijo in če so takšne potrebe Jugoslovanske ljudske armade.

Na to šolo se seveda ne more vpisati vsak mlad fant, ampak tisti, ki izpolni nekatere zahteve. Predvsem mora biti zdrav, šesti in sedmi razred pa mora zaključiti vsaj z dobrim uspehom. Prav tašen uspeh mora imeti v prvem polletju v osmem razredu, oceno dobro pa mora imeti tudi pri matematiki, fiziki in kemiji.

Med šolanjem na Splošni srednji vojaški šoli Franc Rozman - Stane pridobi mlad človek široko izobrazbeno podlago za prihodnji študij na Vojaški akademiji kopenske vojske in pridobi znanja in veščine, ki so nujno potrebne sodobno razgledani osebnosti.

Predmete na šoli bi lahko razdelili v tri velike skupine. V prvi so predmeti s področja družboslovja in obsegajo približno eno tretjino učnih ur, in sicer so to: književnost z osnovami jezikovne in estetske kulture narodov Jugoslavije, srbohrvaški jezik, angleščina ali nemščina, zgodovina z osnovami vojaške zgodovine, zemljepis z osnovami vojaške geografije, psihologija z osnovami pedagogike, osnove družbeno-gospodarskega in družbenopolitičnega sistema SFRJ, filozofija z osnovami logike,

polovico vseh šolskih učnih ur. V to skupino sodijo: matematika, fizika, kemija, biologija, blagostanstvo, osnove elektronike in elektrotehnike.



Skupina učencev Splošne srednje vojaške šole Franc Rozman-Stane med opravljanjem naloge na rednem taborjenju, kjer se naučijo osnovnih vojaških spretnosti.

nike, mehanika in osnove kibernetike.

V tretji skupini pa so vojaški predmeti, katerim je namenjeno približno deset odstotkov učnega programa. V okviru tega izobraževanja se učenci seznajajo z osnovami vojaške tehnike, pehotno oborožitvijo s poukom streljanja, občo taktiko s taktičnim urjenjem, osnovami vojaških predpisov in postrojevalnega urjenja in osnovami vojaške topografije.

Druge dejavnosti na šoli so razdeljene na vsa štiri leta šolanja in obsegajo med drugim strokovne ekskurzije v enote JLA in vojaške šolske

intendantsko in geodetsko službo.

Že teh nekaj skopih podatkov, ki smo jih nanizali v tem zapisu, priča, da so v JLA številne možnosti zaposlovanja in zadovoljevanja potreb mladega človeka po znanju in poklicnem napredovanju. Povejmo še, da se gojencem čas študija na vojaških akademijah priznava kot služenje vojaškega roka in zaradi tega fantom, ki so končali Splošno srednjo vojaško šolo Franc Rozman-Stane, ni treba služiti vojaškega roka.

B. K.

Teritorialna obramba Gorenjske: Urjenje za dejstvovanje v visokih gorah

Dom na Lomu pod Storžičem bo ostal nekaterim pripadnikom TO iz Gorenjske v prijetnem spominu. Šest dni so bili tam nekateri pripadniki enot TO iz občin Kranj, Tržič, Jesenice in Radovljica na urjenju, med katerim so obnovili svoje znanje iz vojaške taktike.

Glede na to, da je bilo to urjenje v zimskih razmerah, bi pričakovali, da so največ pozornosti namenili preživljanju v takšnih razmerah; toda temu ni tako. Zakaj ne, je pojasnil starešina Franc Karničar: »Naša enota, ki je del TO občine Kranj, je na urjenju zaradi tega, da fantje spoznajo tiste vojaške zadeve, ki so jih že pozabili ali pa so nove in sodijo k delu in življenju takšne enote. To je predvsem osebna oborožitev, sredstva za zveze, postro-

Štremfelj in Tomo Česen – v Himalaji.«

Teritorialci so se hitro privadili vojaškemu načinu življenja in pri tem ni bilo problemov. Vsem se pozna, kot pravijo starešine, da imajo že od prej vsajeno samodisciplino in visoko planinsko etiko.

»Tudi v naši enoti je večina fantov planincev, turnih smučarjev in alpinistov,« je nadaljeval Mišo Zaletel iz enote TO občine Tržič. »Večina je opravljala podobne naloge in se

se jim reče pumparice, nogavice, čevlje in smuči. Zelo so bili zadovoljni z opremo, nekaj težav je bilo le s čevlji, ki se niso najbolje obnesli. Težko je namreč narediti takšen čevlji, ki bi bil enako dober za zimske in poletne razmere. Čevlji so sicer že zelo dragi in ni sredstev, da bi vsak vojak imel dva para čevljev, ene za sneg ter smuči in druge za poletje. Nekateri teritorialci, s katerimi smo se pogovarjali, so dejali, da je za zmerne zimske razmere oprema zelo dobra in funkcionalna, preizkusiti pa bi jo morali še v bolj surovih razmerah. Izkušeni alpinisti so prinesli s seboj na urjenje dele lastne opreme, ker formacijska še ni popolnena.



Vse urjenje na terenu je potekalo v belih maskirnih oblekah

speval del denarja tudi obveznik sam, ki bi jih lahko uporabljal v civilnem življenju, po izstopu iz TO pa bi ostali njemu. Druga možnost je tudi povezava z gorsko reševalno služ-

pa je, da so se v tako visokem svetu pokazale za skoraj neuporabne krplice. Te so bolj uporabne za ravninske predele, ne pa za visokogorski svet. Še posebej so neuporabne za hojo navzdol.

Sestava jedilnika mi je prepuščena in trudim se, da je hrana okusna in izdatna. Seveda jo skuhamo nekoliko več, tako da se je lahko dobilo »repete.« Zvečer so radi malo poklepeta, popili pivo ali čaj, nato pa so odšli spat.«

Kot pravijo teritorialci, so bili z urjenjem zelo zadovoljni, saj je bilo izredno malo teoretičnega dela. Mogoče je bila na dan temu namenjena ena ura in pol in še to so opravili zvečer. Vse ostalo delo pa je potekalo na terenu. Kar so morali obdelati teoretično, so opravili kar med pohodom na teren.

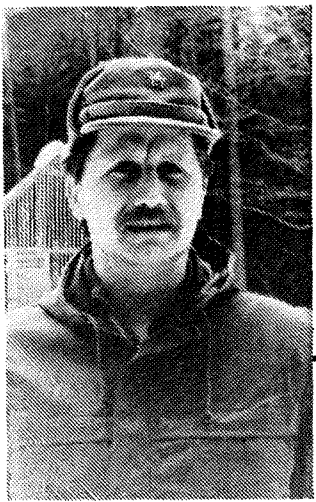
»Sicer pa je bilo življenje med usposabljanjem urejeno po vseh vojaških predpisih,« je ob koncu našega obiska dejal Janez Ude. »Imeli smo straže, dežurne in požarne. Vse to so fantje sprejemali kot samo po sebi umevno. Lahko rečem, da je bilo to urjenje uspešno in dragocena izkušnja za nas, da bomo lahko še bolj pripravili prihodnja urjenja teh in drugih enot TO na Gorenjskem.«

Prav gotovo bo kdo, potem ko bo prebral ta zapis, dejal, da je preveč »posladkan.« Toda dejansko ni bilo mogoče najti zadeve, ki bi jo lahko pokritizirali. Tudi teritorialci sami so o urjenju govorili samo dobre stvari. Morda zato, ker so v visokih gorah doma in po svetu doživeli in doživljajo precej bolj dramatične in zapletene dogodke.

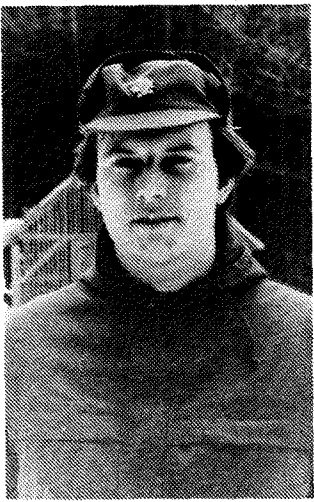
B. K.



Janez Ude



Franc Karničar



Mišo Zaletel



Renata Bregar

jilna pravila s smučmi ter orožjem in drugo. Drug namen je, spoznavanje fantov med seboj, saj je enota v takšni sestavi prvič skupaj, to pa pomeni tudi krepitev vojaškega kolektiva. Velika večina fantov je turnih smučarjev, planincev, gorskih reševalcev in celo alpinistov, tako da poznajo načine preživetja v takšnih razmerah že od prej, zato to samo mimogrede ponovimo. Tudi zdaj sta dva pripadnika enote – Andrej

usposabljala zanje že v jugoslovanski ljudski armadi. Tudi sicer je naša enota že tretjič skupaj na terenu in se zato že dobro poznamo med seboj. Vsak ve, kaj je njegova naloga in kaj mora narediti v določenem trenutku.«

Večina gorenjskih teritorialcev pa je na Lomu pod Storžičem prvič videla in uporabljala opremo, ki pripada vsakemu vojaku. Dobili so lično krojene vetrovke, puloverje, hlače, ki

O opremi so veliko razpravljali v prostem času in ob analizi urjenja bodo teritorialci svoje pripombe posredovali občinškemu in pokrajinskemu štabu TO, da bi jih upoštevala pri nakupu prihodnje opreme.

Starešina Janez Ude iz pokrajinskega štaba TO za Gorenjsko pa je pripovedoval, da pri njih že iščejo rešitve za nakup drugačnih čevljev. Ena izena izmed možnosti je tudi ta, da bi za nakup čevljev pri-

bo in civilno zaščito, da bi skupaj šli v takšne nakupe.

Seveda bo treba vse skupaj temeljito premisliti in se šele nato odločiti.

Zelo zadovoljni pa so bili teritorialci z Elanovimi smučmi in vezmi, ki omogočajo tako alpski način vožnje, z nekaj prijemi na peti vezi pa so smuči pripravljene za hojo in tek. Prvič pa so uporabili tako imenovane »pse,« ki preprečujejo drsenje smuči nazaj. Zanimivo

Z obiska pri teritorialcih Notranjske Raport iz snežniških gozdov

S sklepno vajo v streljanju z vojaško puško, pištolo in podrobnejšo analizo rezultatov se je v soboto, 14. marca, končalo šestdnevno usposabljanje pripadnikov teritorialne obrambe notranjske regije. Vaje so potekale na zasneženih pobočjih Snežnika in Mašuna, pripadniki teritorialne obrambe pa so se urili v vojaških veščinah, obrambi, samozaščiti in varovanju pomembnejših objektov v primeru morebitne vojne.

»Cilj šestdnevni vaj je večnamenski. Usposabljanje v vojaških veščinah, obramba in samozaščita ter način varovanja pomembnejših objektov v primeru morebitne vojne, seznanjenje s sodobnim orožjem, medsebojno zblizevanje in utrjevanje kolektiva, so bili temeljni cilji šestdnevni vaj, ki so prirejane za zimske razmere. Moram reči, da je to zares tovariški kolektiv, da se vsi problemi sproti rešujejo in da so fantje kljub mrazu in debeli snežni odeji kar zadovoljni. Takšnemu vzdušju je pripomoglo tudi poveljstvo in vojaški postojnske garnizije, ki so nam šli na roke v vsem, kar smo potrebovali.

Usposabljanje pripadnikov teritorialne obrambe je bilo nekoliko težavnejše od tistih, ki smo jih vajeni, saj so vaje pote-

kale v glavnem na smučeh in posebnih varovalnih kombinacijah, kar je oviralo premike in utrjevanje položajev. Vendar so jim bili teritorialci kljub vsemu kos. Pripadniki TO so bili razdeljeni v dve skupini: ena napada, druga se brani. Takšen način usposabljanja zagotavlja boljše rezultate urjenja tako posameznika kot enote. V primeru diverzije, napada na objekte in na poveljniška mesta je to še kako pomembno.



Vojko Štemberger

Uspešno opravljene naloge tako posameznika kot enote in sproti reševanje nepredvidljivih situacij med samim urjenjem kalijo vojaški kolektiv. Tokratne vaje so druge po vrsti in z njimi bomo tudi v prihodnje nadaljevali. Na podlagi dosedanjih rezultatov ugotavljamo, da je namen vaj dosežen, prva resnejša analiza pa bo to prav gotovo tudi potrdila, nam je pripovedoval komandant TO Notranjske Vojko Štemberger.

Poleg gozdarjev, ki so spravljali les v dolino, so snežniški gozdovi le na videz samevali. Nenadoma smo se znašli v zasedi Odon Žagarja in Antona Vodopivca, ki sta z ročnim minometalcem čakala na bližajoče se oklepno vozilo. Po opravljeni nalogi – vaji v streljanju na sovražno oklepno vozilo, sta se nam predstavila:

Anton Vodopivec iz Pivke, sicer zaposlen v tamkajšnjem Javorju: »Z vajami sem resnično zadovoljen in mislim, da naloge opravljam tako, kakor od mene pričakujejo. Vem, da je takšno usposabljanje nas teritorialcev silno drago, vendar sem mnenja, da bi takšne vaje morale biti bolj pogoste. V teh nekaj dneh sem spoznal nove



Anton Vodopivec in Odon Žagar med pripravo na streljanje

tovariše, vzorno pa je tudi tovarstvo v kolektivu.«

Odon Žagar iz Postojne, zaposlen v SGP Primorje: »Pridružujem se oceni Vodopivca in mislim, da najino vlogo opravlja zadovoljivo. Tovrstne vaje so prav gotovo potrebne, predvsem pa v sedanjem nemirnem času, ko ne ve več kje lahko počti. Na vse moraš biti pripravljen, zato menim, da so takšne vaje koristne. Res je, da je oprema draga in da družba namenja znatna finanč-

na sredstva za usposabljanje, vendar so ta le kaplja v morje v primeru vojne ali kakršnekoli sovražne diverzije. V delovni kolektiv se bom vrnil z novimi spoznanji in dragocenimi izkušnjami.«

Poleg naštetih nalogah, ki jih zadovoljivo opravljajo teritorialci, se v kolektivu odvijajo še druge aktivnosti: seznanjanje s sodobnim orožjem, skrb za zaupano opremo in orožje, predavanja, tudi prostih aktivnosti ne manjka. Vaje na

smučeh pa imajo še eno odliko. Marsikateri pripadnik TO, ki doslej ni bil več v smučanju, je vzljubil ta zimski sport in smuči so mu dodatno zadovoljstvo v prostem času. Marsikaj bi lahko še zapisali o vtisih z obiska pri teritorialcih z snežniških gozdov, vendar smo obljubili, da se prihodnje leto spet vidimo z belimi postavami na smučeh, tam v globini smrekovih gozdov.

Jože Čurin

Ljubljana se ni dala ugnati

Mestna občina ljubljanska

Župani Mestne občine ljubljanske (MOL) so med vojno zvesto sodelovali najprej z italijanskim, nato pa z nemškim okupatorjem. Prva seja mestnega sveta po okupaciji je bila 1. julija 1941. Udeležil se je tudi visoki komisar ljubljanske pokrajine Grazioli. Pozdravil ga je žu-

ske nakaznice in za priključitev Italiji, hkrati pa izrazil popolno lojalnost. Grazioli se je zahvalil in poudaril, da bo proti komunizmu ukrepal nadvse strogo. »Zagotavljam vam, da ga poznam do dna, ker se borim proti njemu že več let in mi ne dela nobenih skrbi. Za uničenje komuniz-

plačilo, ki bo njemu in vsem drugim za zgled in primer.«

Kako je Italijanom, predvsem pa Grazioliju uspeval boj proti narodnoosvobodilnemu gibanju, je znano. Njegova prizadevanja so bila jalova, pa še tam, kjer je uspel, je s pomočjo slovenskih izdajalcev in nemške obveščevalne službe. Nič boljši niso bili gospodarski »uspehi«.

Decembra 1941 je MOL sprejela osnutek proračuna za leto 1942, ki je bil »jasna slika svoje dobe, ko vsak gospodar svoje izdatke skrči, ko začno padati njegovi dohodki«. Ukinili so izredne podpore za kulturo, za socialo pa so jih zvišali za 35 odstotkov, ker so videli »bedo najširših slojev, ki narašča od dne do dne in slabi gospodarsko stanje vsega mesta«. Dotok investicij je usahnil. Draginja v mestu je bila neznosna. Delavci MOL so imeli nizke plače, »ki ne krijejo niti najnujnejših potreb in ne dosegajo minimalnih mezd.«

Izvajanje okupatorjevih odredb je MOL terjalo veliko izdatkov. V odseku za osebne izkaznice so morali zaradi obilice del zaposliti 13 novih uslužbencev. S tem so imeli 35.000 lir primankljaja. V hrambo so morali sprejeti tudi radijske sprejemnike, potem ko so Italijani izdali uredbo o njihovi odaji, saj niso mogli izslediti Radia OF, »Kričaca«.

Preskrba mesta je bila izredno slaba tudi v času nemške okupacije. Januarja 1944 so prenehali dobavljati premog. Maja prebivalstvu niso mogli priskrbeti kuriva, zato si jih večina ni mogla skuhati niti kosila, v šolah so prekinili pouk, prepovedali so uporabo električnih peči, ker je primanjkovalo tudi električne energije...

V začetku leta 1944 so na naslov vršilca dolžnosti župana Franca Jančigaja prišle pritožbe, da je mestno uradništvo stalno na cesti, »vsled

česar gotovi ljudje trdijo, da ničesar ne dela. Tudi se mi očita, da dopuščam agitacijo v določene namene v uradnem času. Veliko uradnic ni obvladalo strojepisja. Posamezni referenti so poslovali z neodobrenimi naročilnicami. Telefonska centrala v mestu je bila šibka, uradniki pa so telefon uporabljali za uradne in privatne pogovore tudi po pol ure. Prošnje so reševali po več mesecev in niti nujnih poslov ne dovolj hitro. Ugodnosti, ki so jih imeli kot delavci MOL so kar najbolj izkoriščali. Avgusta 1944 je ravnatelj Elektro cestnih železnic sporočil županu, da so njegovi uradniki izdajali brezplačne vozne karte ženam, prijateljem in prijateljicam, otrokom, tujim osebam in celim družinam. »Zgodilo se je, da se je pjjana družba vozila z mestnimi službenimi vozovnicami in se je s sprevodnikom celo prepirala... Tak primeri se množe in uslužbenci s tem dokazujejo, da imajo malo čuta za čuvanje koristi svoje občine. Uradništvo je tudi preveč širokogrudno podeljevalo bolniške dodatke.

Izkazalo se je, da so bili dodeljeni tudi tistim, katerim ne pripadajo. Januarja 1944 je mesto dopustilo vse uslužbence, ki so bili iz krajev »začasno zasedenih po komunističnih upornikih«. Hkrati pa uradništvo iz mesta ni hotelo iti v službo na deželo. Uporabljalo je vse mogoče zvijače, vključno z zdravniškimi spričevali in vplivnimi zvezami, tako da se je premestitev zavlekla ali celo preprečila.

Opisanih je le nekaj primerov poslovanja MOL in boj-kota uradništva in delavstva. Spomladi 1941 je bil ustanovljen matični odbor OF, ki je vodil ilegalno, a uspešno dejavnost proti okupatorju. O tem pa v prihodnjem prispevku.

Lojz Tršan

V spominu mi je ostalo tovarištvo

Prvič sem videla prave in žive partizane poleti 1942. Do takrat sem jih poznala v glavnem iz Slovenskega poročevalca, ki ga je oče redno prinašal.

Da se nahajajo v bližini nad močno zastraženo železniško progo, smo zvedeli že

Na dogovorjenem mestu sva se sešli z borci. Vsi smo se veselo pozdravili, brata Kranjc sta bila sorodnika in domačina. Po njihovem odhodu v partizane smo se pravič srečali.

Kraj srečanja pa ni bil čisto primeren za večerjo, saj



Dva koroška partizana z leta 1941: na levi je Janez Kranjc.

podnevi. Da so prestrašeni in izmučeni tudi, saj jih je iz Loške doline pregnala italijanska ofenziva in so se razkropili v manjših skupinah, kakor so vedeli in znali.

Zvečer smo zvedeli, da se je skupina dvanajstih fantov pod vodstvom Janeza Kranjca prebila čez železniško progo in bi se pred odhodom naprej radi pokrepčali s kakšno hrano. Moja mama je skuhalo veliko skledo žganec in velik lonec kisle repe, ki sva jo s sosodo, Mihovo Pepco zvečer, nekako ob enajstih, tri ure po policijski uri, odnesli na dogovorjeno mesto v Grahovše, gozdiček proti Planini. Z največjo previdnostjo, saj so Italijani patuljirali cele noči, sva prišli na dogovorjeno mesto. Ker je bila najina pot zelo nevarna, se spominjam, da je moja mama vse ure do povratka čakala pri oknu, da se vrneva.

je bilo od tu predobro videti par bunkerjev nad železnico, iz katerih je tu in tam priletele raketa. Janez Kranjc je odredil premik. Priključili sva se koloni, ki so jo ves čas povezovala besede: »Je veza? Veza je! Veze ni! Tišina!« Hodili smo čisto potihno in čez nekaj časa našli primeren prostor za počitek v gozdu. Na tla sva postavili najine košare, Janez je ugotovil, da ima dvanajst borcev enajst žlic. Odstopil je svojo žlico borcu in čakal do konca, da so pojedli skoraj vse in mu je ostalo le za par žlic hrane.

Lakota se jim je že videla iz oči, poznala pa se je tudi po tem, da sta skledi v hipu ostali prazni. Pozdravili smo se, midve sva se že kar proti jutru srečno vrnili domov.

Vso pot in še večkrat potem sem premišljevala: »Le zakaj je ostal lačen, saj je vendar komandant!«

Jožica Simšič



Magistrat, sedež Mestne občine ljubljanske

pan dr. Jure Adlešič s slovesnim govorom, v katerem se je zahvalil italijanski vojski »za vse dokaze njenih viteških vrlin«, za uvedene živl-

ma skrbim tudi izven mesta, vendar pa nanj ne polagam nobene važnosti. Zagotavljam, da bo prvi komunizem, ki bo dvignil glavo, dobil tako

Franjo Marošek

Prijatelj iz Štirinajste

(nadaljevanje in konec)

Skupino, v kateri so bili Marko in še večina ujetih borcev 14. divizije, so poslali v taborišče za vojne ujetnike v Mühlberg pri Elbi v vzhodno Nemčijo. To je bilo veliko taborišče z nekaj deset tisoč vojnih ujetnikov vseh narodnosti.

V tem taborišču so Nemci določila Ženevske konvencije o vojnih ujetnikih v glavnem spoštovali, saj so ga občasno obiskovali predstavniki Mednarodnega Rdečega križa. Ujetnike so ločili po narodnostih, najslabše pa so ravnali z Rusi, ki so jih ločili od ostalih. Podobnega režima so bili deležni ujetniki stare Jugoslovanske vojske, z njimi pa tudi ujeti borci 14. divizije. Zopet na boljšem so bili Francozi, najboljši položaj pa so v tem taborišču uživali anglo-ameriški vojni ujetniki, ki so prejeli pakete mednarodnega Rdečega križa celo vsak teden in niso trpeli pomanjkanja.

V taborišču Mühlbergu je Marko srečal svojega starega znanca iz Šerčerjeve brigade politkomisarja čete tovariša Franca Mavca-Borisa. Tudi on je bil ob pohodu 14. divizije zajet na Pohorju nekje nad Vitanjem.

Za partizane pa noben položaj ni bil nemogoč. Tako sta mislila tudi izkušena borca Franc Mavec-Boris in Marjan Založnik-Marko. Njima se je pridružil še neki Pero. Ta je bil malo starejši od teh dveh. Idejni vodja je bil Boris. Dolgo so se pripravljali in opozarjali na možnosti pobega: Čeprav so se zavedali, da jih od domovine loči na tisoče kilometrov sovražnega ozemlja, niso vrgli puške v koruzo in obupavali. Dolgo časa so zbirali konzervirano hrano, prepečenec, čokolado in podobno. Od Angležev so si priskrbeli kompas in uro. Zemljevide pa so preprosto sneli s sten v vojaških bara-

kah, kamor so hodili pospravljati.

Težava je zdaj bila le, kako priti do taborišča. Tudi to možnost so do podrobnosti preučili. Vojni ujetniki stare jugoslovanske vojske so redno hodili pospravljati barake, v katerih so stanovali nemški stražarji. Te pa so bile izven taboriščne žice. Z manjšo podkupnino so se dogovorili, da bodo pospravljati hodili partizani. Za Nemce je bilo namreč pomembno le število, ne pa tudi, kdo zapušača taborišče.

Tako so nekega dne poleti 1944 vsi trije – Boris, Pero in Marko – odšli s pripravljeno popotnico na delo. Na hitro so pospravili, da ne bi Nemci kaj posumili in se podali na pot proti jugu. Potovali so v glavnem ponoči, dan pa so prespali v gozdu ali na polju v kopicah sena ali slame. Prišli so do reke Elbe in se spraševali, kako bi jo prešli. Dobro je znal plavati le Pero, druga dva pa slabše. To možnost so torej opustili, saj je bila reka tudi preširoka. Tako so se kot električarji, ki gredo popravljati električne vode na drugo stran, tja enostavno zapeljali z brodom. Pa še verjeli so jim!

Njihovo potovanje je polno razburljivih in hkrati zanimivih dogodivščin, ki bi jih lahko obdelali v posebni obsežni in zanimivi pripovedi. Zato naj povemo samo še, da so naši vrli možje prišli vse do češke meje, kjer so jih le po naključju ujeli. Nemci so takrat tam iskali neko drugo skupino, ki je tam okoli kradla, naleteli pa so na naše tri tovariše. To so Nemci tudi ugotovili, vendar jih kljub temu niso izpustili. Ko so ugotovili, da so pobegnili iz taborišča v Mühlbergu, so jih tja s spremstvom tudi odvedli. V taborišču Mühlbergu so jih kaznovali s tednom dni bunkerja in mesec dni »štrafbarake«, ki je stala sredi taborišča pod strožjim nadzorom. Vendar jih še zdaleč niso tako mučili kot politične zapornike.

V taborišču v Mühlbergu je Marko dočkal osvoboditev aprila 1945. Dolga je bila pot do doma. Vrnil se je šele avgusta 1945. Doma so se že poslovili od njega, kajti sprijaznili so se z mislijo, da Marjana ni več med živimi.



Grobišče padlih borcev 14. divizije na Brdcah. Venec polagajo nekdanje borke 14. divizije.

Po vrnitvi se je za Marka začelo novo obdobje, ki ni bilo nič manj težko kot v času vojne vihre. Njegov dom je bil požgan, sam pa brez dela, brez poklica, saj še ni doštudiral. Prijavil se je na Zavodu za zaposlovanje. Ko so tam ugotovili, da je pred vojno že študiral na učiteljski in da se je za

Njegovo delo učiteja je bilo raznoliko in pestro. Služboval je po mnogih šolah in internatih. Bil je tudi upravnik doma jugoslovanskih učencev na Poljskem. Nazadnje se je ustavil v Komendi. Tu je 1959 prevzel ravnateljstvo Osnovne šole in to dolžnost opravljal šestnajst let. Nato se je upokojil.

Nenavadno srečanje

Konec decembra 1943. leta sem se vračal preko Trnovskega gozda s področja 9. korpusa NOVJ, kamor sem bil poslan po nalogu Glavnega štaba, da bi na tem območju organiziral veterinarsko službo in gospodarske komisije. Iz Dolenjske sem odšel tja med nemško ofenzivo, v koncu oktobra istega leta. V skupini, s katero sem se vračal, je bil tovariš Luka (Leskošek) s svojim spremstvom, Aleš Bebler in dr. Joža Vilfan, tajnik Pokrajinskega odbora OF za Primorsko. Poleg njih so bili v skupini Miloš Ogrizek, Mile Kratochwil in Čičerka (Franc Vrhovšek). Leskošek, Bebler in Vilfan so ostali v Budanju, kjer so imeli sestanek z vipavskimi aktivisti, zvečer pa še miting. Ko se je zmrčilo, sem se z ostalimi spustil v dolino. Točno opolnoči nas je čakal pri brvi, ki je vodila preko Vipave, vodič. Tu se nam je pridružila tovarišica Zora (pozneje poročena Bravničar). Bilo je zelo temno, rosil je droban dež, lesena brv je bila spolzka. Zato mi je na sredi brvi spodrsnilo in sem padel v Vipavo. Ko sem padal in se lovil po zraku, mi je padla iz rok brzostrelka. Kakšna škoda bi bila, če bi jo izgubil. A sem jo srečno priti pal v vodi. Ko sem zlezal z vode, je vse teklo od mene. Na srečo voda ni bila mrzla, čeprav je bilo le nekaj dni pred božičem. Takoj smo nadaljevali pot v prvo vas. To so bile Manče, rojstna vas nekdanjega bana Marka Natlačna. Ustavili smo se v prvi večji hiši na levi strani, kjer je bila »javka«. Gospodinj so pravili »partizanska teta Ana«. Ko smo okoli ene ure ponoči prišli, so nam na trk nje takoj odprli in kljub pozni nočni uri prijazno sprejeli. Jaz sem se v topli kuhinji takoj slekel, zavili so me v

odejo in legel sem na toplo kmečko peč. Na peč so dali sušiti tudi vsa moja oblačila s perilom in obutev. Kmalu so nam skuhalo okusno koruzno polento, ki smo jo zalili s toplim mlekom. Po jedi smo plegli, da bi vsaj nekaj ur prespali; jaz na peč, ostali pa na klop ob peči. Ko se je začelo daniti, smo vstali, malo pozajtrkovali in takoj nadaljevali pot proti Štjaku nad Sežano. Ponoči je prenehalo rosi in se je napravil lep sončen dan, le burja je brila. Hodili smo složno, saj nismo pričakovali nikakršnega srečanja s sovražnikom. Na Štjak smo prišli po 10. uri. Bil je lep razgled, a burja je še močnejše pihala. Zato nam je prijetno delo, ko smo posedli na tipične kraške klopi ob odprtem ognjišču pri tamkajšnjem našem zaupniku, aktivistu. Počivali smo, dokler nam niso pripravili kosila, nato smo takoj nadaljevali pot proti Sajevčam. Ponoči smo prečkali cesto med Razdrtim in Senožečami, malo pred poldne pa smo prišli v vas Sajevče.

Bila je nedelja in so se ljudje pravkar vračali iz cerkve. Začuden so nas gledali, ker smo prišli ob taki uri v vas. Ko smo si ogledali položaj v vasi, smo se odločili, da se bomo ustavili v zadnji hiši na koncu vasi, ki je bila prav blizu gozda. V potrebi bi tja lahko zbežali. Ko smo stopili v hišo, so nas po navadi zavednih protifašistično usmerjenih Slovencev prijazno sprejeli. Prosil sem jih, da bi nam skuhalo kosilo, ker od večerajšnjega kosila na Štjaku še nismo ničesar zaužili. Gospodinja, starejša in prijazna ženska, je odgovorila, da nam ne bo treba čakati, da nam skuha kosilo, pač pa nam bodo odstopili svoje, ki bo kmalu skuhan, sami pa si bodo že skuhalo znova.

Hoteli smo postaviti stražo pred hišo, a je šla na stražo kar vnukinja, dvanajst let staro dekle. Nas so povabili v hišo, da bi se odpočili. V sobi je sedel v kotu pri mizi možakar, precej visok, ves zguban, star, kot nam je povedal, 94 let. Po stenah so bile razobešene lovske trofeje, največ rogovja srnjakov. Zato sem vprašal možakarja, če je bil on lovec. Ko mi je to potrdil, sem ga tudi vprašal, če pozna Edvarda Dolenca, mojega bratranca iz Orehka, ki je bil tudi lovec. Odgovoril mi je pritrdilno in da je bil pri nje-mu za kočijaža. Nadalje je povedal, da je pred božičem vozil njegove božične smrečice v Trst na prodaj. Tako sva ugotovila, da je tudi naši družini, ki smo pred prvo vojno živeli v Sežani, vsako leto spotoma prinesel smrečko. Tako sva se po osemindvajsetih letih zopet srečala in si krepko stisnila roke. Med tem pogovorom je stopila v sobo gospodinja, njegova hčerka, pri kateri je živel in nas potolažila, da bo kosilo vsak čas gotovo. V tistem trenutku pa je pritekla v sobo vnukinja, ki je »stražarila« in vsa zasopla povedala, da je prišlo v vas precejšnje število nemških vojakov. Na hitro smo se poslovlili, zgrabili naše nahrbtnike in brzostrelke ter se splazili za živo mejo, ki je bila ob hiši in dalje v bližnji gozd. Tako smo se rešili »tesnejšega« srečanja z Nemci, ostali pa smo brez kosila, ki smo ga bili tako potrebni. Povzpeli smo se na bližnji hrib, na katerem je bila VOS-ovska postaja, za katero sta vedela Ogrizek in Kratochwil. V gostem gozdu so imeli za bivališče leseno barako. Vseh VOS-ovcev je bilo osem, skupaj s komandirjem. Tu smo naleteli na tovarišico Urško (Majdo Peruzzi, sedaj por. Novak), ki je pribežala z vlakom iz Ljubljane, ko se je, kot je znano, drzno rešila iz bolnišnice. Nekaj smo

dobili jesti, nato smo plegli in v miru dočakali večer.

Predno smo šli spat, sem vprašal komandirja, kdaj se nameravajo zjutraj premakniti. Predvideval sem, namreč, da bi jih zjutraj mogli napasti nemški vojaki, ker so tisti dan toliko »šarili« okoli vasi. O nas bi lahko kje dobili podatke ali vsaj slutili, kje smo. Odgovoril mi je, da se ne bodo umaknili, ker so tu brez skrbi. Mi pa smo se odločili, da bomo že ob treh odšli na pot. Še pred dnevom smo sklenili preiti preko železniške proge pri postaji Košana. Kasneje sem zvedel, da so jih nemški vojaki ob petih zjutraj presenetili in vse pobili.



To mi je ponovno potrdil nek nekdanji aktivist iz vasi Selo, kjer sem bil po 25 letih po naključju.

Progo smo prekorčili še v temi, nedaleč od postaje. Komaj smo bili okoli sto metrov od postaje, smo zaslišali korake in kmalu nato nemško govorico. Potuhnilo smo se za skale in grmovje. Šli so mimo nas. Bila je manjša skupina nemških vojakov, ki je šla na postajo, mogoče menjati stražo ali pa na vlak. Bilo je še temno, čeprav je šlo že proti jutru. Ko smo prišli do prve hiše v vasi, je v hiši že gorela lučka. Potrkali smo, takoj so nam odprli in pripravili zajtrk. Med pogovorom smo kmalu ugotovili, da skrivajo v hiši bolnega borca. Po zajtrku smo odšli dalje v Gornjo

Sušico. Ustavili smo se v hiši, kjer je bila javka. Tu smo naleteli na mojo staro znanko Kristino Majcen iz Sentjanža na Dolenjskem, teto narodnega heroja Milana Majcna. Le-ta se je ustavila prejšnji dan, ko se je vračala iz internacije v Italiji in omagala. Prišla je skupaj s Pepco Kar-deljevo, ki pa je prejšnji večer nadaljevala pot proti Dolenjski. Domači so nas povabili na večerjo, mi pa smo morali takoj iz vasi, da tako, sredi dneva, ne bi naleteli na sovražnika. Odšli smo v gozd nad reko Reko, kjer je bila zopet VOS-ovska postaja. Tu smo dobili nekaj skromnega za kosilo in smo počivali do mraka, nato smo se vrnili v vas, kjer nas je že čakala bogata večerja. Bil je božični večer, zato je bila še posebno bogata. Pri odhodu nam je gospodinja dala za popotnico kar celo potico. Ponovno se je pokazala velika gostoljubnost naših Primorcev.

Takoj ko smo se dobro podprli, smo nadaljevali pot proti predoru na železniški progi Pivka-Reka. Bila je mesečna noč, ni bilo hladno in smo lahko mirno hodili. Povsod je bil božični mir, le psi so zalajali, ko smo šli skozi kakšno vas. Preko predora, kjer je bil stalen prehod, smo šli brez ovir in nadaljevali pot proti Silentaboru in dalje proti Palčjem. V Palčjem, ki je bilo precej oddaljeno od nemških postojank, smo se počutili varne in smo prespali noč na nekem seniku. Naslednje jutro smo šli preko Mašuna proti Vrhniku v Loški dolini. Tja smo prišli proti večeru. Ustavili smo se v tamkajšnjem mlinu, kjer so bili naši sodelavci. Dobro so nas postregli in po daljšem pogovoru odšli spat. Zjutraj smo krenili proti Loškemu Potoku. Okoli poldneva smo prišli v vas Travniki. Hoteli smo nadaljevati pot proti Ribnici, a so nam povedali, da so obveščeni, da se bliža

neka manjša nemška enota iz Ribnice. Zato smo šli v Podpresko. Tu smo bili zopet do naslednjega dne, ko smo bili prepričani, da v Loškem Potoku ni več Nemcev. Šli smo proti Ribnici. Ponoči smo prešli progo in cesto in nato smo šli preko Male gore v Polom, in dalje proti Staremu logu. Proti noči smo prišli na Podstenice nad Podturnom. Ko smo se hoteli spustiti proti Poljanam, nam je prišla nasproti skupina borcev, ki so nam odsvetovali, da bi šli v dolino, ker so zjutraj Nemci vdrl v vas, niso pa vedeli, kakšna je sedaj situacija. Tu sredi noči in v mrazu nismo mogli ostati, zato smo se nameravali vrniti. Bil sem tako onemogel in utrujen, da sem prosil, da so me pustili, da sem v snegu pod smreko za kratek čas zaspal. To mi je zadostovalo in smo zopet gazili sneg do postojanke, kjer je bila TV-14, to je bila partizanska tiskarna »Urška«. Majhna baraka je bila že polna in smo komaj dobili prostor na tleh, ki so bila vsa blatna in mokra od snega. Tu smo dočakali oziroma prespali Silvestrovo in prihod v Novo leto 1944, v katerem smo vsi težko pričakovali konec vojne. Po zelo skromnem zajtrku smo se vrnili na Podstenice in se spustili v kočevsko vas Poljane. Tu sem se ločil od ostalih, ki so prišli do svoje končne postaje, jaz pa sem nadaljeval pot proti Pribišju, kjer je bil tedaj, kot sem zvedel Glavni Štab. V trenutku, ko sem prekorčil progo pod vasjo, me je nekaj stisnilo pri srcu in sem zaslutil, da se je moji ženi nekaj zgodilo.

In res. Komaj sem stopil v sobo, v hišo, v kateri je bil štab, mi je pristopil obveščevalec Vito Kraigher in mi povedal, da so Nemci pred nekaj dnevi zaprli mojo ženo. Tako se je novo leto zame začelo s skrbjo.

dr. Milan Dolenc

Silvo Grgič-Šimen

Zafara

Menim, da je potrebno o priznanih italijanskih izgubah spregovoriti tudi drugače. Na sploh je največkrat precej težko dokazati podatke, o možnem oziroma vsaj približno točnem številu mrtvih in ranjenih pripadnikov tistih sovražnih posadk, ki so jih napadle naše enote.

Pri takem ugotavljanju uporabljamo različne metode. Tako so številni pisci, ki so pisali v monografijah partizanskih enot o sovražnikovih izgubah, največkrat upoštevali predvsem in skoraj vselej le podatke iz zaplenjenih sovražnih dokumentov.

Četudi ne upoštevamo nekoliko presmelo ocenjene podatke o sovražnih izgubah v Žužemberku od 24. do 27. julija 1943, ki so navedene v poročilu odseka za propagando in statistiko GS NOV in POS z dne 28. 8. 1943, ki smo ga že omenili, le-te ne moremo kar popolnoma zamenariti.

V omenjenem poročilu Glavnega štaba je navedeno, da je sovražnik imel 100 mrtvih in prav toliko ranjenih.

Predvsem lahko ugotovimo, da so navedeni čeprav seveda še vedno nekoliko pretirani podatki precej bližji resnici, kot pa sovražnikove trditve o naših izgubah pri napadu na Žužemberk. V poročilu poveljnika italijansko-belogardistične postojanke v Žužemberku koman-

di 98. fašistične legije je le-ta poročal, da je bilo ob napadu na postojanko samo »ubitih nad 350 komunističnih banditov«, koliko je bilo ranjenih, ne navaja; točen pa je podatek o enaindvajsetih povzrokih naših ranjencev. Nemci so dvomili o »500 mrtvih banditih« ob napadu na Žužemberk. Iz tega je očitno, da so Italijani o naših izgubah pretiravali kar 8 ali 12-kratno. Lastne izgube so torej namerno prikrivali. Toda, če so glede tega nekoliko manjše možnosti pri izkazovanju izgub pri redni italijanski vojski in morda pri črnih srjajcih, to nikakor ne velja za MVAC (belo gardo) orožnike, vaše stražarje in partizanske dezertarje. Njihove izgube so nedvomno podcenejene ali delno zamolčane. To velja tudi za tako imenovane »civilne osebe, ki so se zatele v oporišče in se borile na strani čet«, kar je italijanski izraz za odkrite italijanske vojne in druge domače izdajalce, ki so se iz trga in sosednjih vasi zatekli v zafarsko osje gnezdo. Že 40 ali 50 odstotkov večje izgube od priznanih samo teh pet vrst domačih izdajalcev bi povečale število mrtvih v posadki za 5 ali 10. To je verjetno bližje resnici kot podatki v poročilu poveljnika žužemberške posadke za ta del po-

sadke.

Kot primer netočnosti navajam tudi nekatere primerjave iz različnih italijanskih poročil. Razvidnih je namreč kar precej očitnih »napak«, ki so prav gotovo namerne.

Tako na primer poročilo generala Maccaria o skupnih izgubah italijanskih in belogardističnih sil pri celotni žužemberški operaciji navaja, da je padlo 5 pripadnikov MVAC, poveljnika žužemberške posadke stotnik Raffaello Rosano pa poroča o šestih padlih pripadnikih MVAC in še o enem padlem vaškem stražarju; samo v žužemberški posadki torej za dva več, ko naj bi bile skupne izgube pripadnikov MVAC v celotni žužemberški operaciji. Prav gotovo so morali belogardisti napasti s kolono italijanskih bataljonov »Pelazzi« in tudi s kolono bataljonov »Cannata«, s katerimi se je tri dni tolkla Serčerjeva brigada. Če ne za drugo, so morali belogardisti biti za vodilne tem kolonom in posameznim bataljonom v njuni sestavi, za razne izvidnice sprednje in tudi bočne zaščitnice. Ravno tako je gotovo, da italijanski poveljniki belogardiste, ki so jim bili dodeljeni, niso posebej varovali, ampak so jih pošiljali na najbolj vroče bojne sektorje. Tudi zaradi tega so podatki o skupnem številu padlih be-

logardistov precej podcenjeni.

Se bolj neverjetni so podatki o skupnem številu ranjenih belogardistov v žužemberški operaciji. V tem so si italijanska poročila močno nasprotujoča.

Na primer, General Maccario poroča o skupaj petih ranjenih pripadnikih MVAC iz poročila poveljnika žužemberške garnizije pa je razvidno, da je bilo samo v tej posadki po njegovem priznanju ranjenih devet pripadnikov MVAC. Očitno je, da so vsa italijanska poročila v zvezi z žužemberško operacijo precej prirejena in da se Italijanom ni zdelo niti vredno, da o izgubah pripadnikov MVAC poročajo kolikor toliko usklajeno. Jasno je namreč, da je tistim devetim iz Žužemberka potrebno dodati še one, ki so bili ranjeni v sestavi kolon »Pelazzi« in »Cannata«, kar bi pomenilo kar precej več od prvotno priznanih petih ranjenih belogardistih.

Toliko o tem in v razmislek, ali je v tem primeru res edino zanesljivo o sovražnih izgubah ugotavljati res le na podlagi zaplenjenih sovražnikovih dokumentov.

Izgube črnosrajčnikov

Ravno tako se lahko ugotovi, da so Italijani tudi glede priznanih mrtvih in ranjenih pripadnikov črnih srjajc močno podcenili njihove izgube, kar sem sicer že omenil. Tukaj bi dodal le še to, da na primer nikjer nista navedena v poročilih o izgubah

italijanskih poveljstev tista dva črnosrajčnika, ki ju je ujel 3. bataljon Cankarjeve brigade ob umiku posadke iz trga v Zafaro. Omenjena ujetnika navaja v »spomin na partizanska leta« v zapisu »Za Žužemberk« tudi Janez Vipotnik. Tudi sicer je prav neverjetno, da bi bila od celotne posadke črnih srjajc ranjena le dva njihova moža, noben pa mrtev. Mnogo bližje resnici je, da je bilo med žužemberško posadko mrtvih, ranjenih ali ujetih skupaj najmanj deset, morda tudi petnajst pripadnikov črnih srjajc.

Tudi Milan Guček je v knjigi »Serčerjeva brigada« ugotovil, da je ta brigada v tistih dneh ubila dva moža več, kot so skupno priznali mrtvih v obeh že omenjenih italijanskih interventnih kolonah.

Belogardistični viri pa vsa italijanska poročila o izgubah v Žužemberku popolnoma postavljajo na laž. Tako je iz »Vesti« MVAC za 29. julij 1943 razvidno da so Italijani imeli v Žužemberku kar 51 mrtvih in 47 ranjenih. To predstavlja, z mrtvimi pripadniki MVAC, kot jih belci sami priznavajo (5 svojih civilistov in še 4 pripadnikov MVAC, ki so umrli med letalskim bombardiranjem) ter še 9 ranjenih pripadnikov MVAC, o katerih poročajo Italijani, skupaj kar 116 mrtvih in ranjenih mož žužemberške italijansko-belogardistične posadke. To število se zelo približuje že omenjenemu »pretiranemu« poročilu Glavnega štaba NOV in POS o sovražnih izgubah v Žu-

žemberku. Obenem pa je to za 40 do 50 več izgub, kot sem jih ocenil v popravljemem številu sovražnih izgub v Žužemberku. A pri tem številu bi ostal, ne glede na omenjene znatno večje izgube, ki jih Italijanom pripisujejo njihovi hlapci v svojih »Vesteh«.

V razpoložljivih italijanskih poročilih so bile torej izgube podcenjene. Dejansko je bilo ubitih, pogrešanih (ujetih) ali ranjenih iz celotne žužemberške italijansko-belogardistične posadke vsaj še dodatnih 15 ali 25 sovražnikov. To število bi lahko dodali tistim, ki jih dose-daj navajajo naše vojne kronike, in drugi viri vojne zgodovine NOV. To bi predstavljalo skupaj ne 49 (kolikor je navedeno v poročilu italijanskega poveljnika Žužemberka), ampak 64 do 74 mož oziroma 12 do 15 odstotkov celotne sovražne posadke 520-ih mož, kar je aritmetična sredina nove navedbe njene-ga števila mož. To je glede na možnost zaklanjanja in varnosti posadke za debelimi zidovi bunkerjev, stavb župnišča, zafarske cerkve iz treh postojank v trgu, kar precejšnji odstotek izgub in govori o srditosti bojov in pravilni uporabi vseh vrst braladnega orožja. Sovražne izgube bi seveda bile naravno porazne, če bi Cankarjeva in Gubčeva imeli za orožje vsaj četrtino tistega streliva, ki jo je žužemberška posadka tako neusmiljeno uporabljala, na našo srečo z dosti slabšim učinkom.

(se nadaljuje)

Na vročem nebu nad Sarajevom

Po neuspelem poskusu nemških enot, da bi januarja 1945. leta na sremiski fronti prebili našo obrambo, sta se obe strani pošteno vkopali v masno ilovico na črti od Šida prek Vukovarja, na severu do Donave in na jugu do Save. Vzhodno od te črte in reke Bosne ter južno od Sarajeva je bilo osvojenno ozemlje. Neposredna okolica mesta Sarajeva, edina uporabna železniška proga in cestna magistrala proti severu so bile po uspešni mostarski opraciji naših enot, ki so jo močno podprli 1. in 2. letalska eskadrila NOVJ, polne sovražnih enot, ki so bežale iz doline reke Neretve... Ozko grlo omenjenih prometnic je le s težavo gohtalo njihove vojaške transporte, ki so se umikali proti severu in dalje na zahod proti Zagrebu. Zaradi pomembnosti sovražnikov koncentracije je le-ta primerno zavaroval mesto na Miljacki in dolino reke Bosne pred morebitnimi napadi naših enot z zemlje ali iz zraka. Vsi vrhovi ter grički okoli Sarajeva, Trebević, Hum in drugi so bili posejani z dobro prikritim protiletalskim topništvom srednjega in malega dosega, ki je bilo v stalni pripravljenosti.

V pripravih za splošno ofenzivo naših enot sta 2. armada in sarajevska operativna grupa dobili nalogo, da iz Sarajeva izženeta sovražnika in da likvidirata vsa sovražna oporišča v dolini reke Bosne do Bosanskega Broda. V tej izredno pomembni in zahtevni nalogi so priskočile na pomoč organizirane enote »Grupe letalskih divizij« (GVD). Od 27. marca do 9. aprila 1945, ko se je na sremiski fronti začela splošna ofenziva, je naše letalstvo opravilo številne izvidniške in napadalne akcije, med ofenzivo pa uspešno bombardiralo in uničevalo objekte, sovražne položaje in živo silo po zahtevi štaba 3. armade.

Tako sta dve letalski skupini s po štirimi jurišnimi letali IL-2 (Stormovik) 30. marca 1945 druga za drugo poleteli z operativnega letališča Klenak pri Šabcu proti cilju, proti Sarajevu. Na tem letališču sta bila

422. jurišni in 112. lovski letalski polk z sestavo mostva, jugoslovanskega in sovjetskega.

Po nekaj temnih dneh se je sonce le s težavo prebijalo skozi oblake, ko je moja skupina, sestavljena iz dveh jugoslovanskih in dveh sovjetskih pilotov in štirih strelcev Jugoslovancev, poletela na bojno nalogo. Skupino je vodil sovjetski pilot. Bil sem četrti, zadnji v skupini, ki je letela v desnem »izmiku« (stepenu). Ko smo se polno obremenjeni z nevarnim tovorom približevali planini Cer, smo le s težavo pridobivali višino, ki nam je bila potrebna, da bi preleteli vse višje planine na poti proti jugu.

Ko smo se že približali planini Romaniji severovzhodno od Sarajeva, je v letalu vodje pričel pokajati motor. Sovjetski pilot, vaje letenja nad ravnicami, ni želel tvegati v visokogorskem oobmočju; zato se je izločil od skupine; odvrnil je bombe in se odpravil nazaj na matično letališče. O vzroku vr-



Piloti 3. eskadrilje 422. jurišnega polka, med njimi Slovenci: F. Godec, M. Mihevc, G. Ajdić, komandir eskadrilje Smolić in Mohar.

nitve vodje ostali v skupini nismo bili obveščeni, saj so bile radijske zveze popolnoma nezanesljive. Le drugi v skupini, zastavnik Smolić, je brez obotavljanja prevzel nadaljnje vodstvo, kot da se ni nič zgodilo.

Brž ko smo preleteli planin-

ski greben, ki obkroža mesto Sarajevo, nas je z vseh strani »pozdravil« ogenj nemškega protiletalskega topništva, razsejanega po okoliških vzpetinah. Gosti črni oblaki eksplozivnih granat in močni potresi letala, ki so jih povzročale detonacije, so me opozorile, a tudi prepričale, da je mesto resnično dobro varovano pred nezaželenimi zračnimi napadi.

Z energičnimi pomiki komandne palice smo se začeli z letali premetavati po zraku, da bi zaradi spremembe višine in smeri leta onemogočili sovražniku uspešno ciljanje. V tistem času namreč še ni bilo elektronskih računalnikov, prek katerih bi topničarji sprejemali točne parametre, ki bi zagotovili zanesljive zadetke. Tudi razmaknili smo se in tako prišlo do večjega manevrskega prostora, hkrati pa smo s tem sovražne topničarje »zaposloili« z več cilji v zraku.

Topovsko streljanje je bilo silovito. Okoli letala je zvenelo,

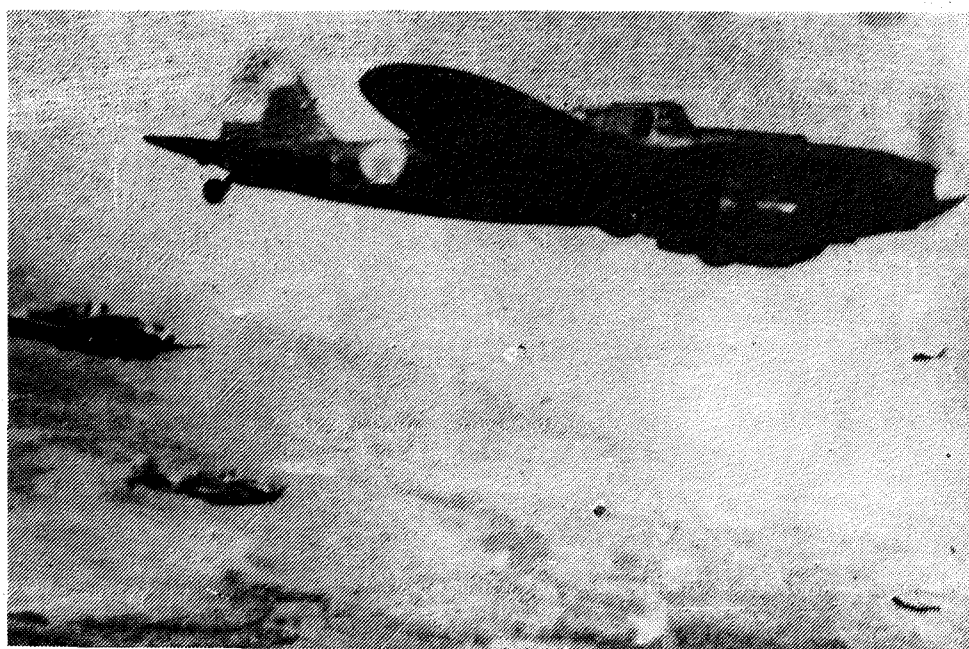
krila so trepetala, črn dim pa nam je zastiral ogled.

Cilji bombardiranja so bili predvsem oficirski dom, štab nemškega poveljstva in nekateri drugi večji objekti v središču mesta. Ko je vodja prešel v nenadni napad, je udaril po objektih z leve strani reke Mi-

in škoda bi bilo vsake nepotrebne žrtve, kajti do živega Italijanom nismo mogli mi in ne oni do nas. Zato je prišel na ogled položaja eden iz štaba odreda, ki je splezal na še eno od celih bukev za nami ravno takrat, ko so Italijani ponovno začeli s celotnim orožjem udrihati na naše položaje. Povedati moram, da če se ne bi premeščali iz položaja na položaj, bi jo marsikateri naš bорец skupil za vedno, kajti veliko primerov je bilo, da je mina padla prav v prejšnji zaklon. Za našim položajem so bili kakšni trije ari bukovogozda, v katerem pa verjetno ni ostala niti ena bukva cela.

Tako smo se v zgodnjih popoldanskih urah le umaknili in italijanski tanki niso prišli dlje v dolino kot do Male vasi. Bilo je pa veliko italijanskih granat iz tankov sabotiranih in nekaj takih smo prinesli v dolino, kjer se je zaradi ene ob tabornem ognju in pesmi zgodila huda nesreča. Ranila je namreč obe nogi tovariša Rapla – Sava in mu pustila popolno invalidnost. Se sama sreča, da jo je skupil samo on zaradi lahkomišelnosti sovaščana. Take treske granat, kot je bila v taborišču, smo poslušali tako kar ves dan. Na položaju ni bilo nobene žrtve.

Srečko Grašič



Skupina letal nad Sarajevom.

ljacke. Skozi oblačke dima sem sledil letu vodje potem ko je že opravil napad. Tudi so sednjemu Rusu sem nekaj časa uspešno sledil, ko pa je tudi on prešel v strm napad, sem ga izgubil iz vida. Zastrl ga je temen oblak prahu, ki se je dvignil nad mestom napada. Nisem imel časa, da bi ga iskal pod seboj. Prevrnil sem se prek krila in tudi sam prešel v napad. Meril sem, kolikor sem v razburjenju sploh mogel in pritiskal na oba gumba za vžig rakete, nato pa še gumb za aktiviranje topov in strojnica, ki so gromko zabevskali. Letalo je drgetalo, pred menoj pa je začela sled vžganih raket pokajala mesto zadetka, od koder se je dvignil nov oblak dima. Med napadom mi je rojilo po glavi samo to, da moram čimprej zapustiti »pekel« nad Sarajevom. Bomb nisem odvrnil, ker tega ni ukazal vodja napada ali pa ker ga morda nisem niti slišal po radijski zvezi. Še na misel me ni prišlo, da bi se znebil nevarnega tovara že kar

v prvem napadu, še manj pa sem bil pripravljen, da se nad mestom dvignem višje in se tako »ponudim« sovražnim topničarjem za zanesljiv cilj.

Po opravljenem napadu, ki je minil bliskovito, sem se v blagem dviganju povzpela na višino 500 m, leteč v smeri k Alipašinemu mestu. Nikogar od svojih kolegov iz skupine nisem opazil pred seboj. Postalo mi je neprijetno, ker sem naenkrat ostal sam nad »vročim« ozemljem mesta, povrhu vsega pa sem v letalu še vedno imel tovor štirih bomb, vsaka je tehtala 100 kg. Topništvo je še vedno vžigalo, vendar z manjšo močjo, saj ni smelo tvegati streljanje na letalo na tako majhni višini. Časa za razmišljanje, kaj ukreniti, ni bilo. Odločil sem se, da se čimprej znebim nevarnega tovara, tako si zagotovim tudi lažje manevriranje z letalom.

Že od daleč sem zagledal široko ranžirno železniško postajo Alipašin most, ki je bila polna železniških kompozicij.

To je bil cilj, na katerega je veljalo odvreči bombe, zato sem brez razmišljanja usmeril letalo nekoliko v desno, da bi bombardiral postajo. Z maščevanjem v srcu sem v ravnem letu ob zmanjševanju višine prešel v napad in z okoli 350 metrov višine odpel vse štiri bombe naenkrat. V ostrem levem borbenem zavoju sem se tik pred letališčem v Rajlovcu pričel hitro dvigati. Vsa sreča, da na letališču ni bilo več nobenega sovražnega letala, ki bi me verjetno napadlo ali pa nevarno zasledovalo. V širokem zavoju in stalnem dviganju ob polni moči motorja sem se prebijal skozi dolino rečice Tilave, ki leži med Trebevićem in reko Željeznico. Nekoliko sem se sprostil, saj sem se rešil nevarnega streljanja protiletalske obrambe in nevarnih bomb. Letel sem za hrbtom Trebevića, ki pa sem ga moral preleteti na poti do mojega letališča.

(nadaljevanje in konec sestavka bomo objavili v naslednji številki)

Ivanka Mestnik

Spomini mladega mitraljezca

(nadaljevanje in konec)

Začelo je deževati. Mahnil sem jo proti glavni cesti. Spet sem se znašel v gozdu. Deževalo je vse močnejše. Kam naj usmerim korak? Vse je šumelo. Tema. Tesnoba. Napeto sem vlekla na ušesa. Kako čudno, da ni nobene vojske, sem pomislil. Po strmem bregu sem začel lesti na glavno cesto. Prilezel sem gor in naredil kakih sto korakov do rahlega levega ovinka. Tedaj sem v strmini zaznal nekakšno premikanje. Nekdo je zavpil: »Kdo je?« Noge so mi kar same zdrsnile pod cesto. Kot nor sem bežal in za sabo slišal divje streljanje. Tekel sem, drsal, se prevračal, ne da bi bil čutil bolečine ali utrujenosti. Samo da jim znova ne padem v roke! Znašel sem se na nekem razpotju. Kraj sem poznal. To je bil zdaj moj svet. Tudi streljanje je med tem prenehalo. Samo dež in škrebkanje kapelj po drevju. Kam? Desno, kakšnih štiristo metrov proč je bil mlin, na levi pa gozdna koč, v kateri živi partizanska družina. Uzrl sem luč v oknu, a si nisem upal potrkati. Raje sem zavil proti temnemu mlinu, čeprav sem vedel, da je mlinarjev sin pri belih.

Potrkal sem na okno. Nobenega odziva. »Odprite, si cer vržem bombo v vrata!« sem zavpil »Kaj hočeš?« se je oglasilo z druge strani vrat. »Jesti mi dajte!« sem bil kratak. Umaknil sem se od hiše in čakal. Kmalu se je odprlo okno. Ven so mi pomolili velik, lep zapečen hlebec kruha. Še danes ga ne

morem pozabiti. »Boš tudi mleko?« me je vprašala mljenarica. »Bom.« Prinesla mi ga je velik lonec. Lokal sem, lokal, teklo mi je po bradi in po golih prsih. »Kje imate sirove,« sem vprašal, ko sem se oddejal. Namesto odgovora se je zazrla v hrib. »Poka. Cel dan poka. Kaj je bilo tam?« je vprašala. Namesto odgovora sem se zahvalil in s hlebcom odšel do križišča. Spet sem tehtal: Naj grem domov? Dobro pol ure hoje... Kako bi me bila mama vesela! Že sem naredil nekaj korakov proti domu, a spet obstal in se zdrnil. Ne, domov ne smem, vse bi lahko spravil v nesrečo.

Zavijem proti logarjevi koči in potrkam. »Kdo je?« Trepetajoči ženski glas, ko sem povedal, da sem partizan, so se vrata takoj odprla. »Kaj pa delaš tu? Od kod si se vzel? Kakšen pa si?« Ni se mogla načuditi. Bil sem dobro lepo oblečen, pa so me domobranci ujeli. Ušel sem jim. »Kako?« V hišo je stopila tudi njena hčerka, moja sošolka. Kako vesel sem bil tega srečanja! Ko sem prišel na plano, me je spet nezadržno vleklo domov, toda moral sem usmeriti korake proti hribu. K našim...

Prišel sem do Zapotoka. To je bila naša vas, partizanska, zato tudi požgana. Ljudje so si uredili zasilna bivališča, zadelali okna in vrata z deskami in živeli naprej. Na ena izmed vrat sem potrkal.

»Tukaj bi rad prespal, sem dejal gospodarici, ko mi je odprla. Pokazala je z roko

proti skednju. Zril sem se v seno in se prvič po neskončno dolgem času počutil varnega, svobodnega. V trenutku sem zaspal.

Prebudilo me je nekakšno suvanje. Nekdo je s trdim predmetom zbadal vame. Zadržal sem dih. »Pazi, zdi se mi, da je šel sem ponoči partizan,« sem zaslišal in pomislil: beli!

»Da ga ne boš zadel,« je pristavil isti glas. Oddahnil sem si. Vstal sem iz sena in se široko nasmejalo. Začutil sem, da sem med svojimi, rešen, svobodnega...

Ko sem prišel do novega orožja, to je spet druga zgodba. Ne sodi sem. A povem naj samo še to: dobil sem nov suknjič, boljše čevlje, tičkovko, spet sem bil partizan, a partizan brez poguma v srcu. Cela dva meseca se nisem pobral od prestanega strahu. Ob ponovnem spopadu z belimi sem jokal od gorenja v strahu, da jim bom spet padel v roke. Bil sem preplašen, nesposoben za boj. Najraje bi videl, da bi me kar naši ujeli, samo da se ne bi srečal z belimi.

Bil sem mlad, komaj osemnajst let mi je bilo. No, premagal sem tudi to, iztisnil iz sebe strah in bil borec, ki se je z brzostrelko v roki tolkel do osvoboditve. A od vsega, kar sem prebil v tistih težkih dneh, je zame to najbolj moreč spomin, ki ga nosim v sebi... konča svojo pripoved moj sogovornik Evstahij Janežič, nekdanji mladi partizan – mitraljezec.

Ognjeni krst

Skoraj naveličal sem se terena, ko v koncu aprila leta 1942 le zvezo novico, da bo v Dobro polje kmalu prišla partizanska enota. Tukajšnji terenci smo bili kompromitirani, saj kaplan Lavrih s svojimi belimi ni držal križemrok. Tako mi je nenadoma postalo tudi jasno, zakaj je prej ponujeno orožje sedaj skrito in meni nedostopno. Vseh namreč prav gotovo ni bilo mogoče prepričati, da ima OF edino prav. Nekaj pa jih je le ostalo zvestih in po tej novici smo se kar začeli pripravljati, da se priključimo partizanom čim prej. Takoj po praznikih se nas je nekaj odločilo, da prenočevali ne bomo doma in bi tako bili kaj lahki plen itajjanski aretaciji.

Med Malo vasjo in Podgorico je bil desno v hribu senik, kjer smo nekoliko noči prespali in ponoči stražili, čez dan pa smo šli nazaj v vas – če je bilo varno in opravili in postorili še kako kmečko delo. Ljudem, pri katerih smo bili nastanjeni kot begunci. Končno je prišel v začetku meseca junija 1942 v Dobro polje del ZDO, kateremu smo se seveda takoj priključili. Med njimi je bil tudi pokojni najmlajši komandant Šlandrove brigade Boris Winter. To je bila 2. četa 1. bataljona, katere ko-

mandant je bil zloglasni Črtomir – črnoroček in prijatelj kaplana Lavriha. Tu so bili tedaj tudi danes narodni heroj Mirko Jerman Zgonc – Vasja in drugi. Po akciji na Verd tudi tovariš Vipotnik. Dobro polje je nastalo tako prvo osvobojeno ozemlje, kajti Italijane smo izrinili od kočevske proge, do Krke. Postojanka pri Sv. Antonu, ki pa je imela razgled čez celotno dolino, pa smo obkolili tako, da tudi do vode niso mogli priti. Izkoriščali so civilno prebivalstvo, da so se pomešali z njimi in si nanosili li vode. Prav tako jim je primanjkovalo hrane, zato so poslali s hrano močno kolo – z dvema tankoma, baterijo topov in minometalcev, da bi prebili našo blokado. Naša glavna zaseda je bila proti Čušperku od proge približno 200 m nad poseko. Ko Italijani niso mogli naprej, so se razporedili za nasip proge in kanonada se je pričela. Naše kritje je bilo le skalovje, katere položaje pa smo menjali vselej, ko so Italijani zaradi močnega in neprestanega ognja morali hladiti topovske in minometalske cevi in brzostrelke. Tudi mi smo bili razpisni s strelivom, zato nam ga je primanjkovalo in hodili smo ponj k našim v dolino. Tudi za umik smo prosili, ker je bilo nevzdržno

Ob 45-letnici junaške smrti Stanka Žagarja in tovarišev Zaradi prevelikega zaupanja

Dne 27. marca 1942. v najtrših dneh gorenjskega in slovenskega partizanstva sploh, je na Malem Rovtu nad Crngrobom pri Žabnici zaradi izdaje po večurnem neenakopravnem boju padlo 15 borcev Selske čete Cankarjevega bataljona. Med njimi je padel tudi učitelj Stanko Žagar, član Glavnega poveljstva slovenskih narodnoosvobodilnih čet in CK KPS ter voditelj gorenjskega narodnoosvobodilnega gibanja. Tedaj je padel tudi španski borec Matija Udvanč - Vajs, četni komandir z Ježice. O tem dogodku v okupatorjevi kroniki Žabnice za leto 1942 tudi beremo:

»Območje krajevne skupine NSDAP Žabnica je bilo pogosto obiskovano od banditov... Dne 27. marca je bil boj z banditi na Malem Rovtu (kota 706) zahodno od Žabnice. Pri tem je bilo uničenih 15 banditov, med njimi ena ženska. V tem boju je padel (tudi) razvpit komunistični vodja, učitelj Stanko Žagar z Dobrave, okrožje Radovljica.

Zal pa je 9 mrtvih objokoval tudi smučarski oddelek policije z Bleda (eden, to je deseti, pa je pripadal 181. rezervnemu policijskemu bataljonu, kar navaja drugo poročilo, op. I. J.).

Iz tega poročila zvemo dvojice: da je padlo 10 okupatorjevih mož, kar priča o ostrem, večurnem boju; poleg tega pa, da je to partizansko skupino napadel 181. RPB, ki je imel sedež v bližnjem Kranju s četami na več krajih, ob njem pa še policijski smučarski odred z Bleda. Le-ta je imel tudi največ žrtev. Policijski bataljoni so šteli okoli 600 mož. Ker je partizanska skupina s poveljstvom vred štela le okoli 33 borcev, je bila premoč napadalcev več kot desetkratna. Vse to govori o silovitosti spopada, ki je bil sicer posledica grdega izdajstva.

Za partizane je bilo nasploh velikokrat usodno pretirano zaupanje v posamezne ljudi

Po znameniti Dražgoški bitki je na skupine razdeljen Cankarjev bataljon, ki mu je poveljeval Jože Gregorčič-Gorenjc in s katerim se je gibal tudi član Glavnega poveljstva Stanko Žagar, v hudi zimski doživljaj hude napade in žrtve. Okupator je s svojimi okrepljenimi silami na vsak način hotel zatreti gorenjske partizane. K te-

mu je dodal nasilje nad prebivalci in pogosto streljanje talcev. Da bi bilo še huje, je gestapo uspel vdor v vrste organizatorjev upora. Divjanje okupatorja je bilo nepopisno. Vendar je jedro Cankarjevega bataljona ostalo. Bližala se je končno težko pričakovana pomlad.

Konec marca 1942 je Glavno poveljstvo slovenskih narodnoosvobodilnih partizanskih čet pripravljalo prenovo partizanskih enot, nato pa novo, splošno vstajo. Gorenjsko partizansko poveljstvo, to je komandant Stanko Žagar Gornik, a tudi Somašter ter njegov namestnik in hkrati komandant Cankarjevega bataljona Jože Gregorčič-Gorenjc (politkomisar Lojze Kebe-Stefan, a tudi Gregor Požar, je deloval tedaj največ na terenu), je takrat bilo pri 1. vodu Selske čete, katere komandir je bil španski borec Matija Udvanč - Vajs, dotedanji politkomisar Cankarjevega bataljona Ivan Bertonecelj-Johan, ter politkomisar Selske čete mladi Boris Ručigaj. Tudi ti so bili tedaj pri tem vodu.

V povelju št. 1 z dne 21. marca 1942 je Glavno poveljstvo vsem poveljstvom partizanskih enot po pokrajinah naročilo, naj v zvezi »z nastopajočo pomladjo, s predstojajočo ofenzivo Rdeče armade na vzhodu in partizansko ofenzivo na jugu,«
pripravljajo enotno vstajo. V tem smislu naj izvajajo politično propagando, organizirajo narodno zaščito, zbirajo rezervno hrano in orožje in mobilizirajo nove borce. Opozorja pa tudi na tajnost glede premikov in narekuje:

»...do nadaljnjega povelja se izogibajte vsem napadom...«

Z naslednjim poveljem pa je Glavno poveljstvo naročilo, naj: »iz dosedanjih samostojnih čet in bataljonov... v najkrajšem roku formirajo večje enidine pod imenom, »odred«
z odrednim štabom na čelu.«

Povelje je bilo jasno in optimistično, toda trenutno na Gorenjskem za tako velike enote ni bilo možnosti. Kljub pomanjkanju partizanov so tudi tu proti koncu maza z Žagarjem in Gregorčičem na čelu izvajali prav take priprave. Bližnja pomlad naj bi pomagala izvesti ali nove mobilizacije in postopen premik Selske čete na Jelovico. A nad Selsko dolino in proti Jelovici je bilo tedaj še veliko snega, zato so se spustili nižje na kopna in sončna obočja nad Crngrobom blizu Žabnice. Tja naj bi takoj za 1.

vodom prišel tudi drugi vód, ki je bil tedaj nekje pod Blegošem in mu je poveljeval Franc Biček.

Tako je 1. vód Selske čete, ki se mu je priključil tudi Gorenjski štab z majhnim spremstvom, 26. marca prišel nad Crngrob. Začasno so se utaborili vrh Malega Rovta, kjer je bila prijetna kopna jasa, obkrožena z mladim gozdom. Od tod so imeli dober razgled in zaradi poraščene okolice in strmih grap tudi ustrezne možnosti za umik. Nihče ni mogel vedeti za njihov prihod in zaradi kopnine tudi sledov niso puščali za seboj. Sicer bodo pa brž, ko bo prišel še Bičkov vód, takoj odšli dalje, so menili.

Dobro razpoloženje se je zaradi vsega tega naglo razraščalo po skupini. Bili so tudi razmeroma dobro oboroženi. Imeli so tri zbrojevke, oba španska borca - komandant Gregorčič in komandir Udvanč - sta nosila brzostrelke, ostali pa so imeli dobre puške, nekaj pištol in precejšnje število ročnih bomb. Na nadaljnji razvoj partizanstva so zdaj gledali bolj optimistično kot še nekaj dni poprej. K takemu razpoloženju so največ prispevali Žagar, Gregorčič in Udvanč, ki so svojo udarnost in prepričanje nevisljivo znali prenašati na soborce. Vseskozi pa so strogo pazili na varnost in se podrežali nujni konspirativnosti, kajti zdaj so bili blizu naselij in ravnini, kjer so gospodovali Nemci.

Presenetljiv obisk in napad

Noč na 27. marec je bila mirna in zjutraj so se nekateri spominjali obletnice narodne vstaje v Jugoslaviji. Urejali so se in na toplem pomladanskem soncu gredli svoje ude. Marsikdo med njimi je imel še ozeble noge vse od Dražgoške bitke sem, zato so jim še posebej prijali topli sončni žarki in mir, ki ga navidezno ni nič motilo.

A ni bilo tako. Že od ranega jutra so jih obkoljevale močne policijske sile. Okoli devetih je nekaj v taborišču počilo. En sam strel? Kmalu nato je zaropotalo tudi iz smeri Čepulj, Krizne gore, Bukovšnice in Knapov. Povsod tam, kamor so se odpravile jutranje partizanske izvidnice.

Nenaden, a silovit spopad se je vnel.

Le kako se jih Nemci mogli tako naglo odkriti? Očitno je namreč postalo, da so natanko



seznanjeni s krajem njihovega taborišča in verjetno tudi z njihovo močjo.

Tedaj jih je obšlo: obisk tistega železničarja kmalu po njihovem prihodu!

Takole je bilo. Sredi popoldneva jih je v taborišču zmotil povsem neznan človek, neki železničar, doma iz Žabnice in da jih je odkril slučajno. Da nabira šibje za špile, je trdil. Poveljstvo se je precej dolgo ukvarjalo z njegovim zasliševanjem, vendar ni moglo dogmati in preveriti, kdo je in kako je z njim. A kakorkoli je že bilo, ta obisk je bil skrajno neprijeten. Izkušnje so jih že izučile, kako je treba ravnati v takih primerih. A možak je prisegal da zaradi njega nihče ne bo zvedel o njihovem bivanju v teh krajih in prosil, naj ga vendar spustijo domov. Žagar, Gregorčič, Vajs in Bertonecelj so nazadnje staknili glave ter tehtali, kako naj bi se odločili. In odločili so se tako, kot je valeval pisan in nepisan partizanski zakon: čez noč, oziroma dokler se ne bodo od tod umaknili, bodo možaka zadržali v taborišču. Lahko je, lahko pa tudi ni vohun... Vendar mu ne gre verjeti, da bo znal pred ljudmi molčati. Srečanje z njimi je bilo zanj preveč novo, preveč pretresljivo. Čeprav je bil nekako sumljiv, pa ga ni bilo mogoče kar tako ubiti. Pridržali ga bodo torej v taborišču pod stražo, pa naj še tako moleduje. Preveč življenj je bilo v nevarnosti!

Potem pa se je s terena vrnil njihov soborec in domačin iz Žabnice študent Jože Jeruc. Srečanje med njim in železničarjem je bilo vznemirljivo, kajti Jeruc je mislil, da se je tudi on pridružil partizanom. Očitno sta se torej poznala. Bila sta sovaščana. Po dolgem posvetovanju in mnenju, da železničar ne more biti slab človek, je le-ta dosegel, da je poveljstvo sklep o zadržanju spremenilo. Sicer ne preveč zadovoljni so ga spustili domov. A preden so ga sputili, so mu kljub dobri Jerucjevi oceni zabičali, da o tem, kar je videl in slišal, živi duši ne zine besedice.

Mož je zdaj olajšano zatrdjeval, naj bodo zastran njega

brez skrbi, da Jeruc že ve, kaj ko je z njim. Hitro se je izgubil proti ravnini. Toda-tako so zvedeli pozneje, ni še pretekla ura, ko je besedo gladko snedel: o odkritju je povedal možnarju v Crngrobu. Le-ta pa je bil okupatorjev prisklednik, ki je takoj poskrbel, da so o partizanskem taborišču zvedeli orožniki v Žabnici. To je zado-stovalo, da so okupatorjevi varnostni organi hitro sprožili preplah in se pripravili na napad.

Tako je partizansko poveljstvo zaradi izjave domačina Jeruca o železničarju iz dobrohotnosti zagrešilo usodno napako.

Padlo je petnajst junakov

Izid boja je bil kljub junaštvu partizanov zelo žalosten. To še posebno zato, ker je bil med padlimi tudi član CK KPS in Glavnega poveljstva ter komandant gorenjskega štaba Stanko Žagar. Izguba takega človeka je bila nenadomestljiva. Ob njem je padlo tudi več drugih voditeljev. Tako četni komandir, španski borec-oficir Matija Udvanč-Vajs, pa obveščevalec bataljona Ivan Tomažin, pa bataljonski in četni intendant Anton Vidic ter Lojze Golob, bolničarka Francka Basaj, štabni kurir Mirko Štular, mitraljezec Jože Ravnihar, stari revolucionar Stane Kovačič, dalje borci Rudolf Zorman, Mirko Vadnov, Bogomir Rotar in Niko Podlesnik. Izmed padlih se je kar dve tretjini, to je enajstERICA bojevalo tudi v Dražgošah. To je bil cvet, preizkušeni kader mlade partizanske vojske, ki ji je bil s tem zadan strahovit udarec.

Prebilo in drugače se je rešilo 17 borcev s komandantom Gregorčičem na čelu (nekaj jih je bilo na izvrševanju nalog zunaj taborišča). A skoraj vsi, ki so bili v obroču, so bili ranjeni. Med huje ranjenimi sta bila tudi četni politkomisar, mladi Boris Ručigaj, odlični smučar iz Kranja, ter prav tako mlad mitraljelec Tonček Benedičič z Dobrave. Boj na Gorenjskem je bil tudi poslednji trd tako, da so vojno preživeli le trije izmed tistih, ki so bili tega marčevskega dne v ognjenem obroču, in to: Ivan Bertonecelj-Johan, Stane Kersnik-Jelovčan in Franc Drobič. Zdaj živi le še Kersnik!

Štab 1. grupe odredov, ki je bil ustanovljen kmalu nato in sta ga vodila Jože Gregorčič-Gorenjc ter Lojze Kebe-Stefan (Gregor Požar), ni mogel takoj ugotoviti vseh okoliščin tega dogodka, zato je natančneje poročilo Glavnemu poveljstvu mogel poslati šele 14. julija 1942. Tam tudi beremo:

»Poročilo o napadu, kjer je padel tudi Gornik (Stanko Žagar), smo vam poslali 16. aprila

la... Napad na bivač, ki je bil izdan, je bil ob 9. uri in so ga naši odbili... napade so odbili do 13. ure. Tedaj so naši napravili umik, ker so bili v to prisiljeni... skupina, v kateri je bil tudi Gornik (S. Žagar), je bila vsa uničena... Moštvo, ki smo ga izgubili, je bilo odlično«

Vprašali boste, kaj se je zgodilo z izdajalcema? Ni ju bilo lahko odkriti, vendar je enega kmalu doletela kazen, eden pa je pred njo ušel prek meje. Toda-tudi če bi oba po večkrat ubili, padli ne bi oživili, ne zmanjšali vrzeli in trpljenja, ki sta ga povzročila s svojimi podlimi dejanji.

★

Takoj po tem spopadu so po vsej Gorenjski veliki reči plakati oznanjali, da so nemške sile spet pokončale petnajst banditov in tudi njihovega velikega voditelja Stanka Žagarja. A ljudje, ki so ga poznali malo boje, niso verjeli nemškimi plakatom, dasiravno so govorili resnico. Bila je velika izguba-a kmalu so iz njegove in njegovih soborcev krvi rasli novi borci za svobodo in pravičnejše življenje. Stanko Žagar je postal legenda, z njim pa tudi tovariši, ki so mu sledili v življenju in smrti.

A ker Stanko Žagar ni bil le velik junak, dragocen organizator in propagator, temveč tudi zgleden in revolucionaren učitelj v bivši Jugoslaviji, zdaj vsako leto podeljujejo najboljšim pedagogom nagrado, ki se imenuje po njem, nagrado Stanka Žagarja. In še marsikaj se imenuje po njem, ki je bil šele 1951. leta razglašen za narodnega heroja. To je postal več kot upravičeno, saj je vzravnano hodil po najbolj vročih položajih. V vsakem pomenu besede je bil nezlomljiv, zgleden človek in borec, ki je gledal daleč naprej tedaj, ko je bila še vsa Evropa v senci temnih sil. Žagar je padel na položajih, ne kje v zaledju. Toda tudi to se ne bi zgodilo, če ne bi preveč verjel v človekovo dobroto, v človeka in človeku, ki jih je potem na moč hitro izdal. To je pouk za različne priliko. Tudi za današnje.

In prav tako je kot žrtev še bolj podle izdaje čez slab mesec v brezizhodnem boju v Okrogelski jami padel še njegov prvorojenec sin Stane s tovariši. Tudi on je 22. aprila 1942 s smrtjo svoje skupine premagal smrt in pokazal, kako je v takih okoliščinah treba umreti. Tudi sin Stane je postal legenda in vzor in tudi na njegovo mesto so stopali novi mladi ljudje, ki jih je na Gorenjskem vodil vse do prane smrti, ki ga je doletela starega 22 let.

A še ni bilo konec smrtnih žrtev v Žagarjevi družini. V hudih bojih za Knin je bila 22. decembra 1944 hudo ranjena hči Nada, ki je tako, kakor brat Stane, izdihnila s pesmijo na ustih teden dni pozneje.

Ivan Jan

Boj na Artvižah

(nadaljevanje zapisa iz prejšnje številke)

Nemci so začeli v noči od 1. na 2. oktober 1943 (po končani ofenzivi na Krasu in v Vipavski dolini) svojo splošno jesensko ofenzivo tudi proti partizanom v Brkinih in Slovenski Istri. Takrat je bila v Brkinih med Pregarjem, Tatrami in Kozjanami razporejena poleg Serčerjeve tudi Brkinska brigada. Ker je njen štab 1. oktobra popoldne menil, da je brigada z nemško premočjo, razporejena ob cesti Reka-Trst in reki Reki, ogrožena, je poskušal v noči na 2. oktober svoje batalone umakniti iz Brkinov v snežniške gozdove. Pri tem sta bila 1. in 4. bataljon v boju z Nemci v Klivniku razbita, 2. in 3. bataljon pa sta se v naslednjih dneh nemoteno umaknila. Prav zaradi splošnih smeri

nemške ofenzive proti Istri in Brkinom je bilo treba tedaj pričakovati krepitev sovražnikovega pritiska v osrednje in zahodne Brkine na razdalji Pregarje-Tatre-Artviže. In res so začeli Nemci že nekaj dn pozneje »tipati«
s svojimi izvidniškimi in bojnimi patruljami tudi proti Artvižam, medtem ko so Barko in Suhorje obstreljevali z artilerijo.

Spopad z nemško konjeniško patruljo

Spominjam se, da smo se nekateri člani naše - Košančeve družine v sredo popoldne, 6. oktobra 1943, vračali z dela na polju domov. Bilo je že pozno - proti večeru, ko je prispela od Rodika na Artviže 12-članska nemška konjeniška patrulja. V njej so bili večinoma oficirji. Pregledali

so vas, šli po hišah, se napotili k cerkvi, ki je okoli 400 m severovzhodno od vasi, potem pa se ustavili v vaški gostilni. Nato pa se skozi vas vračali proti Materiji. Ob tej poti pa je bila že zasedla bojne položaje bojna skupina Serčerjeve brigade, ki je poslala enega svojega borca (Fr. Lavriča, op. MZ) v vas po hrano. In prav na tega je v Mejicah za hribom naletela nemška konjeniška patrulja in ga hudo ranila. Kmalu potem pa je partizanska zaseda napadla Nemce, ko so jezdili po useku poljske poti proti Gradišnici oz. Materiji in prihajali partizanom za hrbet. Boja je bilo hitro konec: nemški vojaki so poskakali s konj in se razbežali po gozdu. Po podatkih vaščanov je v spopadu padlo 5 Nemcev, borci Serčerjeve pa so pripovedovali, da ni bil nihče izmed Nemcev zadet, ker so bili v zaklonu v useku poti. Njihovi konji so se vrnili nazaj na Artviže, nekateri pa pribežali celo v okoliške va-

si, kjer so jih domačini in partizani polovili.

Spopad pri Artvižah je nemškemu poveljstvu prav gotovo potrdil domnevo, da se v bližini zadržuje močnejša partizanska enota. Zato je organiziralo prihodnji dan, 7. oktobra 1943 osredotočen napad proti Artvižam z dveh strani (od Materije in Rodika) z močnimi silami.

Sedmi oktober 1943 je bil četrtek, dan pred vaškim praznikom - šodom ali opasilom. Obetal se je lep sončen dan. Orumenelo listje je padlo z drevoja, v ozračju je bilo slutiti močno napetost. Kmetje so vsako leto ob tem času pobirali krompir in se pripravljali na praznik, ki ga praznujemo vsako leto drugo nedeljo v oktobru. Tokrat pa je nekaj grozilo in malokdo je pomislil na delo na polju. Vaščane je navdajala zla slutnja. Že ob zori so začeli zbirati najpotrebnejša oblačila in hrano, jih vezali v cule in nalagali v košare ter za-

skrbljeni odhajali iz vasi v težko prehodne gozdove proti Ostrovici in Padežu. Tja so gonili tudi živino, da bi si rešili življenje in najnujnejše imetje; obetal se je vroč dan in srdit boj, pravi brkinski Stalingrad v malem, saj so partizani iz Serčerjeve in Tržaške brigade že pred dnem zasedli in zasilno utrdili za obrambo dokaj ugodne položaje v vasi in njeni okolici, zlasti pa okoli osrednje vaške cerkvice (Kotla 817 Socerb).

Res so Nemci že med 8. in 9. uro usmerili na vas in njeno okolico močan artilerijski in minometni ogenj. Streljali so iz treh smeri (od Divače, Materije in Rožic). Intenzivnost nemškega topovskega obstreljevanja in njegovi cilji so se do 16. ure menjavali v soodvisnosti od napadov njihove pehote, ki je kljub toči izstrelkov iz partizanskih pušk in mitraljezov po čisti in valovih juršala na vas ter pretrpela zelo velike izgu-

be. Tako je nemški poveljnik nekaj dni pozneje, kot je zapisal že omenjeni Milan Guček, potožil brezovskemu župniku, da je v bojih na Artvižah izgubil skoraj 200 vojakov, dvakrat več pa da je bilo ranjenih. Nato pa dodal, da »kaj takega ni doživel niti pred Stalingradom«
...

Mene pa je tega dne kot vaščanko in članico mladinske organizacije najhuje prizadela smrt mojega 82-letnega starega očeta Ivana Ivančiča, ki je živ zgorel v lastni hiši, ker se kljub prepričevanju članov naše družine, zlasti njegove žene - moje stare matere Francke, ni maral umakniti v gozdove proti Padežu, pač pa je raje sledil zgledu kapitana potapljalčev se ladje in zavestno odšel s plameni požgane hiše v smrt. Dobro je namreč vedel, da bo težko preživel topovsko in minometno obstreljevanje vasi.

(se bo nadaljevalo)
Pišeta Maks Zadnik in
Gisela Ivančič-Skrjanc

Petnajst let Tržaškega partizanskega pevskega zbora Pinko Tomažič

Veliko partizansko srečanje leta 1968 v Bazovici je rodilo zamisel o ustanovitvi pevskega zbora, ki bi svoje delovanje usmeril v utrditve svobode, demokracije, miru, bratskemu sodelovanju in enakosti med narodi. Že leta 1972 se je zbrala skupina pevcev-borcev in v Kijevu in Volgogradu uspešno izvajala slovenske, italijanske ter ruske partizanske pesmi. Ta skupina je bila zametek da-

zbora je pod pokroviteljstvom RO ZZB NOV Slovenije in VZPI-ANPI Furlanije-Juljske Krajine v spomin na osvoboditev, priredil jubilejni koncert posvečen MIRU V SVE-TU. Slavnostna predstava je bila v soboto, 21. marca, v dvorani »F. Prešerna« v Boljuncu pri Trstu. Poleg pevskega zbora ja nastopila tudi MLADINSKA SKUPINA »P. Tomažič«, orkester in recitatorji Stane

zbor v spremljavi orkestra zapel 14 pesmi: Vsi v partizane, Un vessillo in alto sventola, Jutro na fronti, Cancion del poder popular, Kurant, Les chant des partisans Maquis, Hej pole, Nabrusimo kose, Oj tumani, Fischia il vento, Sa kraj Bosne, Slavospev I. in II. Prekomorski brigadi, L'ombre in Pesem XIV. divizije. Mladinska skupina pa je pod vodstvom dirigentke Pie Sirce zapela: Fratellanza, El pueblo unido, Nododemuyama in Bratje le k soncu, svobodi. Na koncu so združeno zapeli še: Bela Ljubljana, Prekomorci in Če zapojemo veselo.

Dvorana, v kateri se je odvijala ta slavnostna prireditev, ni mogla sprejeti vseh poslušalcev. Napolnjena je bila vse do odra nastopajočih, poslušalci pa so pozorno sledili vsaki pesmi in z navdušenim ploskanjem nagrajevali izvajalce.

Program, ki si ga je jubilat zastavil, je bil izveden z velikim zanosom, doživeto, prepričljivo, predano vodilni temi miru, sožitju in demokraciji.

TPPZ je v svojem petnajstletnem delovanju imel 388 samostojnih nastopov v Italiji, Jugoslaviji, Avstriji in Sovjetski zvezi. Pevci so posebno pomembni na samostojni koncert tovarišu Titu na Brdu pri Kranju in na koncert v Piancaval-

lu, kjer jih je poslušal tedanji predsednik italijanske Republike Sandro Pertini.

Pripravili so nam šest programov, Partizansko balado, Partizanski miting, Recital padlim, Zemlja in narodi, Revolucija in glasba in Spomin na osvoboditev. Pesmi iz programa izvajajo v enajstih jezikih. Pevci so delavci raznih poklicev in intelektualci. Zbirajo se iz osemindvajsetih krajev tržela: Fratellanza, El pueblo unido, Nododemuyama in Bratje le k soncu, svobodi. Na koncu so združeno zapeli še: Bela Ljubljana, Prekomorci in Če zapojemo veselo.

Po besedah Branka Babiča je TPPZ predvsem glasnik in razlagalec junaških dni NOB, primorskih ljudi, ki so enovito šli v narodnoosvobodilni boj. Je eden od številnih pobudnikov miru na tem občutljivem delčku Evrope, glasnik prizadevanj ljudi za boljše srečnejše življenje.

Številna priznanja in pohvale so zadosten dokaz uspehov celotnega delovanja. Zboru so ob jubileju čestitali številni posamezniki in organizacije. Osebo se jim je zahvalil župan občine DOLINA Edvin

Svab, Arturo Calabria, pokrajinski odbor ANPI Trst, predsednik ZZB NOV Slovenije Božidar Gorjan - Bogo, ki je dejal: »Že petnajst let delate prav to: v nas s pesmijo obnavljate zavzetost za mir, sožitje in demokracijo. To naše hotenje sporočate naprej v sosednje dežele in po vsem svetu. To delate uspešno. Tako, da nam srce zadrhti, da se misel vrne nazaj v naš skupni veliki čas, da se ob vaši pesmi vedno znova odločamo za te skupne akcije. Tako sporočilo zbora je zapeto po naše. Njegova pesem je pesem neizpolnjenih želja, zvestobe, čustev, zahtev, borbenosti, ljubezni. Je pesem Slovenca v Italiji, je pesem »fratellanze«. Ne glede na jezik

v katerem je zapeta, se ob njej vsi razumemo, isto čutimo, priateljujemo.«

Za govorniki so se izvrstili še drugi. Čestitali so jim pevci Partizanskega pevskega zbora iz Ljubljane, s katerim so pobrateni in drugi pevski kolektivi. Iz vseh je izzvenela želja, da bi Tržaški partizanski pevski zbor uresničil svojo programsko zamisel posvetiti se pesmim, ki so nastale ali še nastajajo v deželah tretjega neuvrčenega sveta. S takšno obogatitvijo svojega repertoarja bo zbor še bolj utrdil vezi med italijanskimi in jugoslovanskimi narodi, ki se zavedajo, kaj pomeni dobro sosedsko sožitje in kaj skupna skrb za prihodnost.

Jože Jenič



V Piancavallu leta 1983. Med poslušalci je tudi predsednik italijanske Republike Sandro Pertini.

našnjega slavljenca Tržaškega partizanskega pevskega zbora Pinko Tomažič iz Trsta. Umetniški ansambel Tržaškega partizanskega pevskega

Raztresen, Giorgijo Fortunat in Aldo Pressel. Pod vodstvom dirigenta Oskarja Kjundra, ki letos slavi 40-letnico svojega umetniškega sodelovanja, je

40 let glasbenega ustvarjanja Oskarja Kjundra

Ko sem prebrala vabilo na proslavo, oziroma koncert Tržaškega partizanskega pevskega zbora, sem se v mislih vprašala: Koliko časa se pravzaprav pozna z Oskarjem Kjundrom...? Gotovo gre najino poznanje že v desetletja. V tem času sem Oskarja nič koliko-krat srečala; na raznih koncertih, proslavah, kot pevovodjo, kot dirigenta glasbenih ansamblov, pa tudi kot udeleženca raznih naprednih manifestacij; vedno je bil veder, večkrat nasmejan, optimist, vedno poln delovne zagnanosti, novih idej, vedno pripravljen še kaj novega ustvariti, le malokdaj sem ga videla slabe volje ali potrtega.

To je njegovo veselje do dela, ta želja po ustvarjanju in njegova velika ljubezen do glasbe in petja so tudi tista gonilna sila, ki daje Oskarju Kjundru moč in voljo, da nadaljuje,

da ne izgubi vere vase, niti v druge, da se lahko danes pohvali kar s 40-letnim uspešnim delom tako na področju glasbe, kot tudi petja.

»Nič mi ne postavlja vprašanj,« mi je dejal, ko sem se hotela z njim pogovoriti o tem njegovem življenjskem jubileju. »Saj me dobro poznaš; tako da boš že sama vedela, kako in kaj povedati in napisati; pa seveda, da bo to prav in tudi resnica!«

Rekla sem, da poznam Oskarja že dolga dolga leta. Toda preden sem ga sama sponala, je bil Oskar že z dušo in telesom zapisan glasbi, petju in glasbeni ustvarjalnosti. Pred dvema letoma sem napisala članek o njegovi 60-letnici, v katerem sem mu, v imenu vseh Slovencev v zamejstvu, pa tudi v imenu vseh naprednih sil, voščila še veliko zdrav-

ja in delovnih uspehov. Tedaj sem zapisala tudi nekaj njegovih življenjskih podatkov, in sicer, kje je bil rojen, kakšna je bila njegova mladost in kako je pravzaprav iz mizarske obrti, kamor so ga želeli usmeriti starši, prišel v svet glasbe in se znašel na tržaškem Konservatoriju, nato še na študiju v Ljubljani, kjer se je takoj vključil v prvo Prekomorsko brigado NOV in nato v 13. proletarsko brigado. V tistem času je tudi hudo zbolel in so ga morali prepeljati v partizansko bolnišnico v Gravini pri Bariju. Čas okrevanja je izkoristil, da se je, kot dober harmonikar, vključil v pevski zbor, tolažil in bodril druge bolnike ter jim vlival vero v boljšo prihodnost in srečen konec druge svetovne vojne.

Po vojni se je Oskar Kjunder posvetil pouku violine, skoraj istočasno pa je začel delovati kot dirigent tako orkestra Glasbene matice v Trstu kot tudi raznih drugih glasbenih ansamblov, od Slovenske filharmonije, Simfoničnega orkestra Tržaške filharmonije, Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana, tržaškega harmonikarskega ansambla Miramar,

pihalnega orkestra Jugoslovanske ljudske milice; do folklornega tria in še in še. Ob vsem ni pozabil tudi na petje, ki mu je bilo še posebej pri srcu in kateremu se je do danes posvetil z vsemi svojimi močmi.

Danes Oskar Kjunder že 15 let vodi Tržaški partizanski pevski zbor, ki je v tem času imel kar 400 koncertov in to od Rima do Dunaja, od Leningrada do Moskve pa vse do Ljubljane, Beograda, da ne govorim o številnih nastopih pri nas v zamejstvu.

»Če boš že kaj napisala o meni, potem te prosim, da napišeš najprej o Tržaškem partizanskem zboru, ker bi jaz brez tega zbora ne bil to, kar sem. In srečen sem, da lako v njem in z njim delujem in živim. Zato le poudari, da nas prevečajo danes, ko imamo 15 let dela za seboj, prav isti občutki in iste želje kot na začetku. Lotili smo se petja partizanskih in borbenih pesmi, ker smo menili, da je prav, da se te ohranijo v naši glasbeni tradiciji, da ohranjajo svojo vsebino in glasbo ter izročila partizanskih borcev. Danes smo prav tako mnenja, da sta borbeni in partizanska pesem še vedno naši glavni gonilni sili, da ju ne smemo pozabiti, da moramo s petjem le-teh nadaljevati - morda celo še bolj kot doslej.«

(prevzeto iz Primorskega dnevnika, napisala Neva Lukeš)

Program vzdrževanja

V Radovljici se je sestal svet za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij. Govorili so o problematiki varstva, vzdrževanja in obnove spomenikov in grobišč borcev NOV, ki jih je v radovljiški občini prek dvesto. Sprejeli so osnutek srednjeročnega programa in v njem zapisali, da bodo uvedli kartotečno evidenco grobišč, grobov, spomenikov, spominskih znamenj in plošč v Begunjah in Dragi, na Pokljuki in Jelovici, na Srednji Do-

bravi in drugod.

Srednjeročni program predvideva v letu 1987 izdajo knjige o Bohinju, v letu 1988 izdajo knjige o Pomnikih iz NOV in v letu 1989 izdajo knjige o Radovljici.

Predvidevajo tudi postavitev novih spominskih obeležij in sicer nekdanjim ali okvirnim odborom OF na Gorjah, v Bohinju, na Jesenicah, v Radovljici, na Ribnem in v Žirovnici.

Ciril Rozman

Novice iz slovenskih filmskih ateljejev

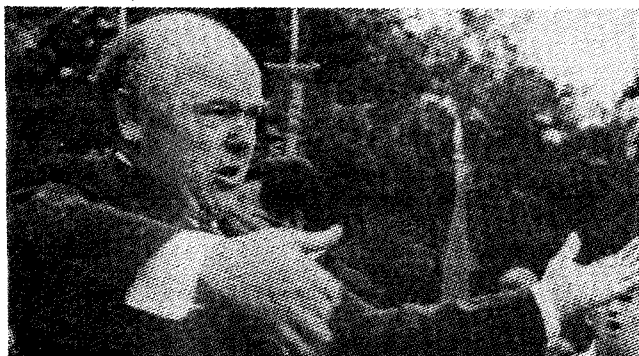
Iz Viba filma poročajo, da je bila v Kulturni skupnosti Slovenije prižgana zelena luč za letošnja snemanja. Posneli bodo štiri celovečerne filme (Hudodelce v režiji Francija Slabe, Živela svoboda v režiji Rajka Ranfla, Moj ata, socialistični kulak v režiji Matjaža Klopčiča ter drugi del Poletja v školjki v režiji Tuga Stiglica.) Skupaj s televizijo menijo posneti TV-nadaljevanko in hkrati celovečerni film z naslovom Čisto pravi gusar (v režiji Antona Tomažiča). V programu je še sedem kratkevečernih filmov ter petero portretov znanih kulturnih delavcev.

Prvi kadri Hudodelcev bodo padli že te dni, pred koncem marca.

Nasploh je pod slovenskim filmskim nebom ta hip kar ži-

vahno. Naš film Kormoran predvajajo prav v tem tednu v uradnem programu mednarodnega filmskega festivala v Strassbourgu, prav tako pa bodo slovenske filmske barve razmeroma bogato (s 11-imi filmi) zastopane na jugoslovanskem festivalu kratkega in dokumentarnega filma, ki se začne 27. marca v Beogradu. Vsi ti filmi sicer niso prišli v tekmovalni spored (dobršen del jih ostaja v informativnem), toda šestero del se bo vendarle zavzeto potegovalo za letošnje nagrade. Med njimi omenimo Heroje slovenskega naroda, ki jih je režiral Franček Rudolf, Portret Vlada Kozaka, delo Jožeta Pogačnika, ter Portret Zvonimirja Rogoza v režiji Janeza Drozga.

V. K.

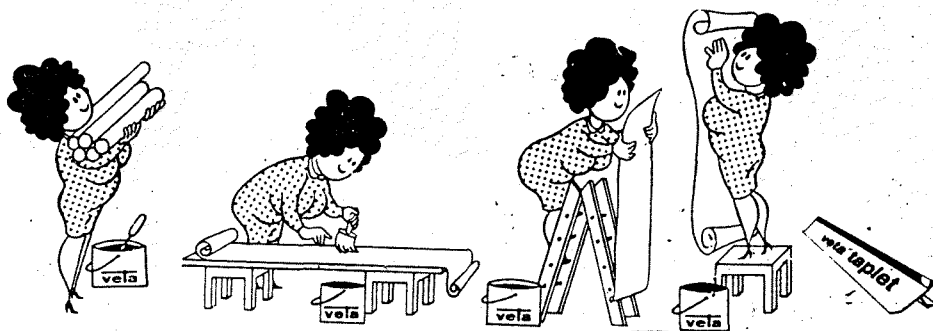


veta

kupon št. 4

Vsak izdelek ima svojo življenjsko dobo, tudi tapete. Razlog je lahko sprememba mode, obraba zaradi odrgnin, potemnitve zaradi kajenja, kuhanja ipd. Temu problemu smo zlahka kos. Težko je prepričati kadičarja, da ne ukazuje modri na se ne spremeni, vzgojiti otroke, da ne mažejo zidu.

Vse je zelo preprosto. Tapete zamenjamo in z malo truda bomo pričarali novo, svežo podobo stanovanja, kajti - **MARSIKAJ ZNAM TUDI SAM**. Če morate odstraniti stare tapete, vam VETA nudi pomoč - odstranjevalec tapet VETA. Videli boste, da je tudi to opravilo prava malenkost. Zaupate jo lahko otrokom, seveda če jih predhodno prepričate, da odstranjujejo le stare tapete. Ker smo prepričani, da se boste lepljenja tapet lotili sami, vam priporočamo pravo orodje. Novo orodje, VETA - TAPLET je uporabno za krojenje suhih tapet, niveliranje, prirezovanje tapet na steni, robovih, obrezovanje talnih oblog. Pri lepljenju pa uporabite lepilo za tapete VETA - LAMOPAK. Če bi radi vedeli, kaj več o polaganju tapet, nam pošljite priložen kupon (nalepite ga na dopisnico) in poslali vam bomo navodilo o lepljenju tapet. S temi napotki vam ne bo



marsikaj znam tudi sam • marsikaj znam tudi sam

težko vse narediti hitro, dobro in hkrati poceni. Ugotovili boste: **MARSIKAJ ZNAM TUDI SAM**. Seveda pa je vaša prva naloga, da si ogledate najnovejšo vzorco tapet VETA, kolekcije 85-86 v vseh specializiranih trgovinah.

PAPIRNICA VEVČE 61260 Ljubljana Polje

Vtisi z osnovne šole Karel Destovnik-Kajuh v Štepanjskem naselju v Ljubljani

Za mir bom govoril, ljubezen, svobodo... (Kajuh)

»Pridite, če utegnate,« so me konec februarja povabili v osnovno šolo Karla Destovnika-Kajuha na proslavo njihovega velikega dne, »dneva šole«, ko vsako leto obujajo spomin na življenje in smrt partizanskega pesnika, po katerem nosi šola ime. Pa sem si tisti četrtek popoldne vzela čas, kot temu pravimo, in jih obiskala.

»Za mir bom govoril, ljubezen, svobodo...« so me v okrašen avli sprejeli Kajuhovi verzi in nasmejan pesnikov obraz na fotografiji, ob njem pa še fotografija Jožeta Moškriča, saj so se učenci spomnili tudi nanj. Dvajsetega februarja so namreč v šoli izpeljali tekmovanje tako za Kajuhovo kot tudi za Moškričevo značko. Vprašanja so pripravili člani zgodovinskega krožka, tekmovalci pa so v odgovorih pokazali veliko znanja o kratkem in burnem življenju pesnika in borca Kajuha v najhujših dneh naše zgodovine, o Moškričevem delu in o poznavanju SKOJ. Seveda so si prisluzili knjižne nagrade in prav dan šole je bil najprimernejši trenutek za podelitev.

»Kajuhove besede odzvajajo pri nas, prezgodaj umrlega pesnika, in ponosni smo, da nosimo njegovo ime,« je povedala ena od nastopajočih pionirk, ki so brle svoje sestavke o Kajuhovem življenju. Moč pesnika, s katero je verjel v boljše čase, v boljše odnose med ljudmi, je vela iz njih in si utirala pot v današnji in jutrišnji dan. S kakšnim ponosom so lahko tej zagnanosti in prepričanosti prisluhnili brigadirji-veterani iz sekcije v SZDL, ki so jih pionirji in mladinci tisti dan povabili medse. Pravzaprav je bilo poslušanje obojestransko. Nič manj zavzeto niso pionirji spraševali svojih gostov o začetkih delovanja mladinskih delovnih brigad v prvih povojnih letih, o prvih akcijah na Krškem polju, pa potem v Bohinju, o gradnji proge Brčko-Banovići itd. Skupaj so si ogledali tudi film o mladinskih delovnih akcijah-nekoč.

Potem je prišel slovesni trenutek: Pred dvema letoma so se namreč brigadirji-veterani odločili, da skupaj s pionirji posadijo okoli šole 88 lip v spomin na tovarisa Tita, ki je pokazal toliko zupanja v mladince, graditelje proge. Zdaj so lipe že globoko pognale svoje korenine, brigadirji pa so tega dne slovesno izročili spominski park v upravljanje šoli in njenim učencem – sedanjim in prihodnjim rodovom.

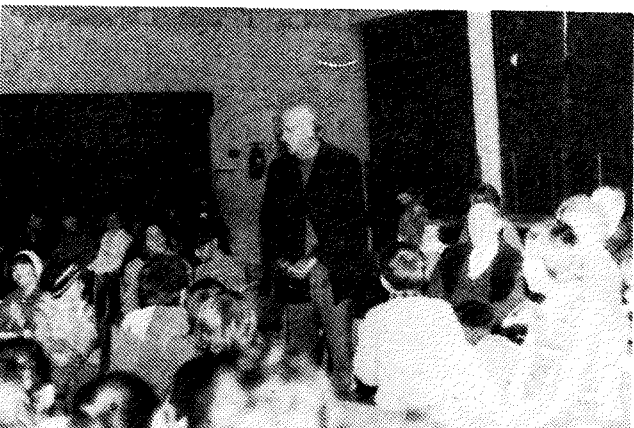
Tisti dan ni bilo več časa za še kakšno besedo o šoli, saj so se gostitelji trudili z gosti in pustila sem jih, da se malo skupaj povesejijo, saj se tako redkokdaj najdejo vsi skupaj. Pa sem sklenila, da se še vrnem in poizvem, kako v tej šoli »govorijo za mir, za ljubezen, svobodo...«

Sprejeli sta me tovarišica ravnateljica Staša Rejc in njena pomočnica Milica Koštrun, pridružili pa so se nam še učenci: Anže Ogrinc iz 7. razreda, Robi Cezinkič iz 6. razreda, petošolka Tina Globokar in osmošolka Staša Orlando.

Šola Karla Destovnika-Kajuha. Od kod njeno ime? Zakaj ravno Kajuh? »Zato,« mi pravijo, »ker je bila v času nastajanja šole v Štepanjskem naselju pred desetimi

leti Kajuhova ulica med prvimi poimenovanimi; ostale so se šele oblikovale. Pa smo sklenili, naj se tako imenuje tudi naša šola.«

Šola deluje v treh zgradbah – najprej je bila zgrajena enota na sedanji Vlahovičevi ulici, potem na Nussdorferjevi in ker je Štepanjsko naselje strnjeno, potem je povsem logično, da obe stavbi nosita eno ime in predstavljata eno šolo. Seveda, ni lahko voditi šole v dveh ločenih stavbah. Zlasti v začetku so imeli veliko organizacijskih težav, sedaj pa so se že navadili. Tretja enota je podružnična šola na Hrušici ob Litijški cesti, v kateri poteka pouk do četrtega razreda. Zaenkrat je še toliko učencev,



»Kramp, lopata, samokolnica, dobra volja, pa pesem – to je vse, kar smo imeli. Toda vse to je bilo lepo, ker smo bili mladi in polni življenja,« je med drugim povedal eden od brigadirjev, ki so jih osnovnošolci povabili medse ob dnevu šole.

cev, da imajo normalne oddelke, toda število učencev iz leta v leto upada. To je zlasti občutiti v zadnjih letih.

Še pred šestimi leti je v osnovni šoli Karla Destovnika-Kajuha število učencev narasčalo, sicer se ne bi odločili za nov samoprispevek in zgradili nove šolske stavbe v Štepanjskem naselju, zdaj pa kaže, da bo v prihodnjem



Vsestranski Anže Ogrinc in za njim mladinka Staša Orlando

letu vpisanih celo manj učencev v prvi razred. Že lansko leto so priskočili na pomoč fužinski šoli in sprejeli v svoje prostore en oddelk učencev prvega razreda. Tako nameravajo tudi v prihodnjem šolskem letu. Trenutno si v šoli nabira znanje 1598 učencev v 55 odelkih, v

podružnični šoli na Hrušici, ki nosi ime družine Kefer, pa 84 učencev. Prihajajo iz bližnjega šolskega okoliša. Tiste s Fužin pa vozijo posebni šolski avtobusi.

So pridni? Kakšen je šolski uspeh? In kako je z zunanjskimi dejavnostmi? Kako se med seboj razumejo? To pa še kaj drugega nas je zanimalo, da smo se zaklepali globoko v šolski dopoldan.

Niso najboljši, pa tudi ne najslabši. V primerjavi s splošnim osnovnošolskim uspehom v Ljubljani so stopili v zgornjo polovico. Zdaj je najpomembnejši 8. razred. Imajo 204 osmošolce, ki se odločajo za poklic, za nadaljnje šolanje. Za usmerjanje je dobro poskrbljeno in pravijo, da še nikoli ni bilo tako širokega in pestrega usmerjanja kot prav letos. Razkropili se bodo vstopovod: v Celje, Izolo, Kamnik, Kranj... v vse mogoče poklice

usmeritve. Trije od petih ljubljanskih učencev, ki so se odločili za vojaški poklic, so prav iz šole Karla Destovnika-Kajuha. Hudi, odločilni trenutki. Osmošolci tuhtajo, primerjajo, se posvetujejo med seboj in s tovariši učitelji. Marsikdaj gre to na račun zbranosti pri pouku. Pa kdo bi jim zameril, če misel kdaj uide z zemljevida ali na primer kake kemijske ali fizikalne formule na »neznano pot«, ki se jim odpira?!

Marsikomu je interesna dejavnost, kateri se je posvetil v osnovni šoli, odprla pot v poklic, saj so prav interesne dejavnosti tiste, ki širijo obzorje in pomagajo razvijati tiste interese ter sposobnosti, ki imajo svoje zamatke v tej ali oni mladi glavi. Verjetno v osnovni šoli Karla Destovnika-Kajuha niso nič posebnega, saj razvijajo interesne dejavnosti v vseh osnovnih solah; ponekod v eni, drugod bolj v drugi smeri, kjer je več zanimanja in seveda več možnosti: v kulturno-umetniškem, športnem, tehničnem, poljudno-znanstvenem področju. »Škoda,« pravi pomočnica ravnateljice Milica Koštrun, »da imamo omejeno število ur za vsako interesno dejavnost, čeprav je za nekatere več zanimanja. Pa tudi finančna sredstva nas omejujejo. Interesnih dejavnosti je veliko, toliko, da se vsak učenec lahko nekam vključi. Glede na velikost šole, pa bi bili lahko še bolj dejavni. Želimo si še več zunanjih mentorjev. Ponekod jih že imamo, napri-

mer za šahovski, računalniški, filmski, planinski krožek, zadje čase pa poskušamo vse tesneje sodelovati s taborniki Črnega mrava. Na pomoč nam pridejo mentorji iz vojašnice Bratstvo in enotnost, na tehnično kulturnem področju nam pomagajo iz SD Golovec in Slovan, ki imajo pri nas najete telovadnice in se naši učenci lahko vključujejo tudi v njihove športne dejavnosti.«

Skratka, imajo približno štirideset različnih interesnih dejavnosti. Nekatere od teh se odvijajo v dveh ali več skupinah. Pokazali so, da znajo biti zelo gibljivi in prilagodljivi, saj če neke dejavnosti ne morejo izpeljati, ker ni mentorjev, prepustijo »dovoljene ure« drugim interesom.

Anže Ogrinc je vsestranski. Ukvarja se s filmskim krožkom, literarno-dopisniškim in računalniškim. »Sploh me ne obremenjuje vse to,« trdi, »pač pa je lepo, če si aktiven na več področjih in ob rednem pouku zbiraš še splošno znanje.« Povedal nam je, da je v filmski krožek vključenih devet učencev. Sam se je prvič srečal s filmsko umetnostjo v 5. razredu. Ukvarja se s kamerom. »Scenarije pišemo sami, obdelujemo teme, ki nas zanimajo, obenem pa se naučimo delati z zapletenimi in zahtevnimi aparaturnami,« zbrano pripoveduje. »Eden drugega dopolnjujemo, saj je naš namen kar najboljši končni izdelek – film. Že generacije pred nami so posnele nekaj odličnih filmov, mi pa sledimo tej tradiciji.« Lahko se pohvalijo z nagradami. Na srečanju mladih tehnikov Slovenije, ki je bilo v Celju, so lani dobili tretjo nagrado za film Pobeg. Želeli so prikazati, kako najstnika doživlja svet okoli sebe in pri tem pride v konflikt z okolico, s starši. Po nagradi sodeč jim je to tudi uspelo pokazati.

Anžetu je še posebej pri srcu računalništvo, tako da se v tej smeri razvijajo tudi njegove poklicne želje. Sicer pa ta krožek pritegne veliko učencev, kakor pravi Anže. »Krožek ti da najprej osnovno znanje o računalništvu, potem pa od petega do šestega razreda toliko pridobiš, da se v sedmem razredu že sam znajdeš. Naš mentor Branko Lužar nam zna pravilno svetovati, zato se pri izdelavi programov, sedaj se ukvarjamo z BASIC, vedno posvetujemo z njim in če se zatakne, nam seveda pomaga.«

Še o dopisniškem krožku nam je povedal Anže in za nas, oziroma našo mladinsko dopisniško stran, je to bilo seveda najbolj zanimivo. Pri urah slovenskega jezika je pri pisanju spisov usmerjena pozornost na jezikovno najbolj sposobne in od teh se izluščijo člani dopisniškega krožka. Mentorica Marina Mahne jim predloži temo, o kateri se najprej pogovorijo, potem pa vsak napiše svoje misli. Pišejo za šolsko glasilo Mostovi pa tudi za občinski časopis Naša skupnost. Letos so premišljali, da bi izdelali posebej časopis za razredno in posebej za predmetno stopnjo. Mostovi izidejo dvakrat letno: v kulturnem tednu in ob koncu šolskega leta. Lani pa so ob desetletnici izdali še posebno številko. »Iščemo nove teme, ker so stare že obrabljene,« je povedal Anže, jaz pa sem hitro zgrabila ponujeno kost in predlagala, naj sodelujejo v našem nagradnem natečaju Bogo Flander-Klusov Joža, ki nosi letos naslov Resnica bodi nam nad vse. »To bo pa zanimivo pisati,« se je takoj navdušil Anže in sklenil idejo razširiti med sošolce. Računamo, da bomo v

svoje vrste dobili nove polnilce mladinske strani TV-15; pravzaprav smo jih že, saj so prejšnji teden že prispeli na mojo uredniško mizo prvi sestavki učencev iz osnovne šole Karla Destovnika-Kajuha.

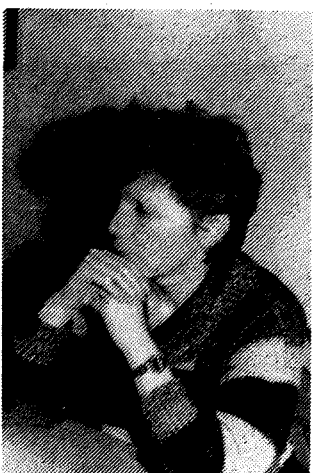
Krožki se med seboj povezujejo in dopolnjujejo, še posebej, ko je treba pripraviti proslavo ob kakem prazniku. Takrat stopijo skupaj recitatorji, likovniki, tehniki. Lani so imeli tudi lutkarje, ki jih je vodila tovarišica Koštrunova, pa ji čas okoli po-

O pionirski organizaciji, tudi PO nosi Kajuhovo ime, sta nam pripovedovala predsednik organizacije Robi Cezinkič in podpredsednica Tina Globokar. Zelo so delavni, če je treba izpeljati kako akcijo, malo bolj majavi pa pri sestankih oddelčnih skupnosti. »Se najbolj pridni so na nižji stopnji,« zagotavlja Robi. Nič hudega, če so malo manj vestni pri sestankovanju, saj imamo tega že tako preveč. Ali ni lepo slišati, da jih cela krajevna skupnost lahko pohvali, ker so v



Tina Globokar in Robi Cezinkič iz pionirske organizacije s pomočnico ravnateljice Milico Koštrun

moči ravnateljavanja ne pušča več kakšnega prostega trenutka še za lutkarstvo. Škoda, saj so imeli lutkarji veliko uspehov tudi zunaj šole. Bolj med šolskimi zidovi pa se drži kiparski krožek, ki ga vodi kipar Save Stefanovski. Kvalitetni in umetniški izdelki – bi lahko ocenili njihova prizadevanja. Na razredni stopnji so pridni člani Orfejevega instrumentarija, ki ga vodi tovarišica Marjeta Zorž.



Ravnateljica šole Karel Destovnik-Kajuh Staša Rejc

Njihovo delo je zlasti izrazito in intenzivno ob proslavah. Škoda, da šolske proslave ne naletijo na odziv v krajevni skupnosti, saj se učenci in mentorji zares potrudijo; vsebinsko so bogate in tudi režijsko dobro oblikovane. To seveda ni prav nič vzpodbudno in sklenili so, da v prihodnje ne bodo več organizirali proslav za kraje KS, pač pa le šolske in za Toplarno, ki je pokroviteljica šole in ki jim večkrat s finančnimi sredstvi pomaga izpeljati to ali ono akcijo.

Koga bi še lahko pohvalili med krožkarji? Športnikom so prinesel uspeh košarkarice pod vodstvom tovarišice Darje Borovšek. Tudi na tehničnem področju so v preteklem letu zapisali veliko uspehov. Zaposluje jih športna značka, pa bralna, prometna značka, Vesela šola, Vegova priznanja, tekmovanja mladih fizikov, kemikov, znanost mladini, tekmovanja v poznavanju SLO in DS, ki poteka preko občinskega štaba za SLO in DS. Pohvalili so klub OZN, mlade gasilce, strelsko društvo, v zadnjem času napredek planincev, podmladkarje Rdečega križa in zelo delavno šolsko skupnost.

letošnji zimski akciji ob hudem snežnem metežu, ki je povzročil nemalo skrbi in nevšečnosti, enotno prišli za lopate in pridno očistili vse prečne poti v Štepanjskem naselju? Ali pa kako vestni so pri zbiranju papirja in drugega odpadnega materiala, ob vključevanju v družbeno koristno delo, kot je bilo na primer lani čiščenje starega neuporabnega arhiva v Toplarni! Tudi na svoje vrstnike v Afriki mislijo. V razredih zbirajo zanje učne potrebščine, iz usnja pa so jim izdelali torbice, ki jih nameravajo poslati. Ne bi bili pravi pionirji, če ne bi imeli radi Jugoslovanskih pionirskih iger. Zelo radi imajo družabne igre. Organizirajo jih v šoli in na takšna srečanja vabijo učence vseh šol v bližnji šolski okolici.

Pionirjem pomagajo mladinci, saj so vendar njihovi predhodniki. Pravijo, da se med sabo kar dobro razumejo in več stvari skupaj organizirajo. Mladinka Staša Orlando je povedala, da je to sodelovanje najbolj tesno s sedmošolci, ki se pripravljajo na sprejem v mladinsko organizacijo. Prav kmalu bo 25. maj, ko jih bodo sprejeli medse, zato morajo vedeti, kaj pomeni biti mladinec, kakšne odgovornosti si nalaga. »Kot organizacija nismo ne najboljši in ne najslabši,« pravi Staša. »Ne želimo biti nekaj več, večvedni, želimo pa zapuščati dober zgled. Včasih nam to uspe. Zavedam se, da smo najstarejši v šoli in hočemo, da bi bilo vse v najlepšem redu. Ta red nam največkrat motijo tisti učenci, ki so v šoli že deveto leto. Še tako dobra mladinska organizacija pri njih težko kaj doseže.«

Včasih je bila mladinska organizacija bolj akcijsko usmerjena. Ta generacija pa hoče nekaj novega. To jasno povedo in pokažejo. Ob pogovorih o problemih posameznih oddelčnih skupnosti, ki jih poskušajo reševati na najboljši mogoč način, hočejo biti mladi, veseli in razigrani, ustvarjalni in polni tekmovalnega duha. Zato organizirajo plese, pa tudi kvize, na katerih se v znanju spopadajo s tovariši učitelji. »Seveda učitelji vedno zmago,« je pripomnila Staša in zamahnila z roko. Pa zato ne obupajo, saj se na vsakem kvizu še kaj novega naučijo za življenje.

»Za mir bom govoril, ljubezen, svobodo, začutil bom dneva novega sij...« (Kajuh)

Živa Drole

12. spominski pohod na Porezen

Staro in mlado na gori spominov

Kar 3500 pohodnikov iz vse Slovenije, sosednih republik pa tudi zamejstva se je v nedeljo udeležilo že tradicionalnega spominskega pohoda na 1632 metrov visok Porezen, ki ga je tudi tokrat organiziralo Planinsko društvo iz Cerkna v sodelovanju z družbenopolitičnimi organizacijami in odbori borcev Srečka Kosovele, Go-

renjskega vojnega področja in Inženirskega bataljona 31. divizije. Letošnji pohod bo kljub debeli snežni odeji in naporom številnim pohodnikom ostal v prijetnem spominu, saj je narava tokrat poskrbela za izjemo. Porezen se je namreč kar kopal v soncu.

Med pohodniki so bili mnogi stari znanci: Viktor Avbelj,

Tone Bole, Miha Potočnik, Albin Vengust, Tomaž Banovec in drugi. Kot vsa leta doslej je tudi letos bila žalna slovesnost pri spomeniku – grobnici padlih. Po priložnostnem nagovoru Marjana Platiše, sekretarja idrijske SZDL in krajšem kulturnem programu so delegacije položile vence, vod miličnikov – kadetov IC RSNZ iz



stiridesetimi leti so dodali tudi člani CB Radiokluba Cerkno-Porezen. V počastitev zgodovinskega dogodka iz NOB so organizirali skupni kontest CB radioklubov Primorske, Notranjske in Ljubljanske regije. Operaterji so v dvanajstih urah neprekinjenega dela vzpostavili okrog 2.600 zvez, najboljšim radioamaterjem pa bodo izročili posebne diplome, značke in nagrade Planinskega društva Cerkno.

Kljub vroči želji pa se mnogim udeležencem letošnjega 12. spominskega pohoda ni uspelo prebiti do vrha. Skoraj meter novega snega na siceršnjo obilno podlago je naredil svoje. To smo občutili sami, ko smo se proti vrhu Porezna pogrezali v sneg do pasu, venar so se večurni napori iz Petrovega brda vendarle obrestovali. Tisti, ki tokrat niso imeli sreče pri vzponu, pa prihodnje leto spet na snidenje na 13. spominskem pohodu na Porezen. **Jože Čurin**

Njenih devetdeset

Po lepi stari navadi sem tudi letos obiskal Kastelčevo mammo in ji voščil srečno novo leto. Res, ni bilo ravno v času praznovanja, a navadi se nisem izneveril. Našel sem jo na klopi ob kmečki peči s TV-15 v roki, ko je pregledovala in prebiral stran IMELI SMO LJUDI. Prekinila je branje časopisa. Nasmejana in zadovoljna se mi je še, ko sva si segla v roke, zahvalila in mi ob pogledu na stran iz TV-15 dejala: VIDIS, TAKO ODHAJAJO. LETA TEČEJO, TUDI JAZ JIH BOM IMELA KMALU 90.

Vsedla sva se in mi je začela pripovedovati. Vsega si nisem mogel zapomniti, pa vendar... »Rodila sem se 29. marca 1897 v Velikem Slatniku. V družini nas je bilo šest: starša, trije bratje in jaz. Sedemletno osnovno šolo sem končala v dekliški šoli NOTRE DAME v Šmihelu pri Novem mestu. Ko sem odrasla, sem že kot dekle prišla sem, k teti na Pristavo. Teta ni imela otrok in prav zato mi je prepustila vse imetje. Vzljubila sem ta kraj in vaščane, ostala na Pristavi in tako sem še dandanes tukaj. Poročila sem se, sedem otrok sem rodila, šest sinov in hčerko. En sin je umrl na porodu, hčerko je bolezen pobrala, ko je bila stara komaj 6 mesecev. Fantje pa so rasli...

Kriza v bivši Jugoslaviji je poleg ostalih možakarjev iz vasi tudi mojega moža pognala v svet za zaslužkom. Odsel je v Kanado in tam ostal enajst let.

Ostala sem sama z majhnimi otroci. Težke čase smo preživljali. Denarja nisem imela, včasih sem si morala sposoditi celo sol. Leta 1939 se je mož iz rudnika in topilnice bakra v Kanadi vrnil z neozdravljivo poklicno boleznijo. Že takrat je vse dišalo po vojni in vsak dan smo bili bliže strahu, ki sem ga komaj dobro pozabila po prvi svetovni vojni. Trepe-



tala sem, ker sem imela samo sinove...

Pogovor sva nadaljevala o partizanih, o brigadah in tudi o terenih, kjer so poleg nje sodelovali tudi vsi trije njeni sinovi, pred odhodom v partizanske enote.

»Ja, odšli so,« se je spomi-

njala Kastelčevo mama. »Najstarejši Tine je padel 23. oktobra 1943 kot politdelegat v Levstikovi brigadi nekje pri Krimu. Za njim mi je najhuje, še posebno, ker ne vem, kje je pokopan. Francelj in Lojze pa sta se srečno vrnila.«

Prekinil sem njeno pripoved in jo vprašal, če se ji je v življenju pripetilo kaj posebnega in nepozabnega.

»O težavah kar naprej govorim. Nikoli ne bom pozabila, kako hudo mi je bilo, ko sem ostala skoraj sama za delo. Mož bolan, trije odrasli sinovi v partizanih, potem smrt moža, prometna nesreča mlajšega sina Jožeta. Težke ure, čas mojih ran še ni zacelil.«

V devetdesetih letih življenja ste imeli poleg težkih tudi lepe trenutke. Povejte mi, kaj vam je dajalo energijo, da ste vzdržali in ostali še vedno tako vitalni?

»Sama ne vem, kako naj odgovorim in komu se naj zahvalim. Moje življenjsko vodilo je bilo in je še danes delo. V delo sem vtakala še mojo veselo naravo. Nikoli nisem omahovala, četudi so bili pred mano težki trenutki. V delu sem našla vse. To me še danes krepi. Delo na polju, v hlevu in v vinogradu. Ali je za kmetico še kaj lepšega? Skromnost v jedi, kakšna kaplja črne in strpnost do ljudi so me krepili.«

Ko sem odhajal, sem premišljeval: Sem si zapomnil, kar mi je jubilatka povedala? Kleni ženici sem k jubileju še enkrat stisnil roko in ji zaželel še veliko srečnih dni na Pristavi, na lepem pobočju radoskih in gorjanskih gozdov.

Jože Jenič

znanih sester Scipion Nasice, saj bi sicer slovenski narodni program utrpel neprecenljivo škodo.

Organizatorju tekmovanja si še dovoljujem predlagati, da bi moj par imel simbolično število 57!

Za primerno poročno darilo – denar uboge gmajne – pa bo zagotovo poskrbel visoki, pluralistično-elitistično usmerjeni vodje »Nova revija«: »Novi kolektivizem«, ki sicer posluje na komercialni podlagi, bo takoj dobil primerno dotacijo, po zgledu upokojencev poračunano od 1. januarja letos. »Novi reviji«, ki je lani dobila 16,6 milijona dinarjev, je letos namenjeno 21.158.000 dinarjev. Njeni sodelavci pa celo predlagajo znatno višji znesek in v utemeljitve navajajo, da si je to povsem zaslužila s kravalom, ki ga je sila uspešno sprožila po vsej SFRJ in s katerim je spravila Slovenijo v »splendid izolation« (čudovito osamo).

Če bodo ob vsem tem stari borci škripali z zobmi, ne bo najbrž nikomur prav dosti mar; utegne pa se še celo zgoditi, da jim bo kdo zabjantsko zabrusil, da njihovi zobje niso več ostri in da večina njih nosi zobne proteze socialnega zavarovanja!

Naj zaključim s predvidevanjem, da bo na ohceti mojega »Slovenskega para '87« veliko več novinarjev, reporterjev in televizijskih snemalcev iz vseh dežel onstran Sotle, kot pa jih je bilo v zaspani, nekdanji knapovski Idriji po folklornem fantovskem pretepu.

Vaš Sime

Tacna pri Ljubljani pa je izstrelil častno salvo.

Poleg mnogih planincev in drugih ljubiteljev gora so se pohoda udeležili tudi vojaki iz Pivke, ki nadaljujejo izročila Kosovelove brigade, Planinske enote iz Škofje Loke, številni preživeli borci NOV in

mladinci člani planinskih društev. Vseh dosedanjih pohodov na Porezen se je udeležilo več kot 50.000 pohodnikov, okrog 600 pa jih je prejelo plaketo za desetkratni vzpon.

Svoj delež spominu na boj, preboj in žrtve na Poreznu ter v vaseh pod njim pred dvain-

Sklenjena veriga protestnih sodb

V zvezi z »dogodki«, ki so v zadnjih tednih razburkali in razburili slovensko in jugoslovansko javnost, smo tudi v uredništvo našega tednika prejeli več ducatov zapisov v obliki protestnih izjav, poročil s sej, ki se jih je v teh dneh zvrstilo, pisem javnosti in kar je podobnih načinov izražanja sodb in razpoloženj.

Vseh, žal, ne moremo objaviti, saj bi zanje porabili domala ves časopis. Nekatere bomo v povzetku, ki smo ga pripravili v ta namen, samo omenili.

Zveza koroških partizanov v Celovcu sporoča:

Zveza koroških partizanov in Zveza slovenskih izseljencev iz Koroške v Avstriji v zadnjih mesecih zelo zaskrbljeno spremljata dogajanje v matični domovini. »Se posebno nas skrbijo napadi, ki jih zasledimo v delu slovenskega tiska, na NOB in revolucijo, pravijo. Menimo, da taki napadi škodujejo ugledu Slovenije in Jugoslavije v svetu in še posebej pri naših sosedih. S tem delate veliko škodo tudi nam, Slovencem v Avstriji, ki se še vedno borimo za dosledno uveljavljanje naših pravic iz 7. člena Avstrijske državne pogodbe. Do te pogodbe pa je prišlo ravno zaradi množične udeležbe Slovencev, ki danes živijo v republiki Avstriji, v NOB. Zato ne razumemo, da nekatere slovenske regije (Nova revija, Mladina, Katedra, Teleks in druga sredstva javnega obveščanja) poskušajo razvrednotiti pomen, ki ga ima narodnoosvobodilni boj za našo svobodo in za uveljavljanje naših pravic, demokratičnih in narodnih, v republiki Avstriji. Z bolečino se odzivamo tudi na imeni, kot sta Neue slovensche Kunst in Laibach pod katerima se združujejo slovenski glasbeniki. Taka imena so naravnost žaljiva za naš odnos do slovenske besede. Prosimo demokratično javnost v Sloveniji, da pri obračunavanju z omenjenimi pojavi upošteva tudi naša čustva in položaj tistih Slovencev, ki ne živijo v Sloveniji in Jugoslaviji.«

»Proti slovenskemu šovinizmu«, poroča s konference krajevnih organizacij ZZZB Mestne njive v Novem mestu Tone Gošnik. »Ne dogaja se prvič«, so poudarili, ko so ostro obsodili netilce naroda, »da meščanska desnica blati NOB in revolucijo ter izničuje pridobitve vsega našega dosežanega razvoja.«

Predsedstvo občinske konference ZRVS iz Gornje Radgone nas je seznanilo s pisnom, ki ga je v zvezi z Novo revijo naslovlilo na CK ZKS: »Ne moremo dovoliti,« pravijo

med drugim, »da bi izničili pridobitve NOB in socialistične revolucije ter povojne graditve... Zato odločno zahtevamo, da vsem posameznikom, ki skušajo na tak način spodkopati našo federativno samoupravno ureditev, v prihodnje onemogočimo neodgovorno delovanje.«

Stališča vodstev družbenopolitičnih organizacij občine Škofja Loka je posebej za TV-15 zabeležil Franc Galičič. »Sovražno idejnopolično pisanje je zelo vznemirilo in prizadelo borce NOV in tudi druge delovne ljudi,« pravi, omenja seje borcevskih organizacij po vsem območju občine, skupno sejo vseh družbenopolitičnih vodstev ter sejo občinskega odbora zveze borcev, katerih udeleženci so »ostro in odločno zavrnili teze skupine avtorjev, da je bila NOB ponarejena in nelegalna in je vse, kar je nastalo iz NOB, ponaredek in sleparija.« Vsebinsko Nove revije so označili kot neargumentirano in skrajno žaljivo, saj izničuje vse delo živih in mrtvih generacij za novo Jugoslavijo. »Sprejeto je bilo soglasno stališče«, poroča dopisnik, »da pristojni organi intervenirajo... Sredstva za sofinanciranje Nove revije naj se ukinejo...«

Podobna stališča je izrazila konferenca ZB NOV v Ljubljani skupnosti Stane Sever, kjer so presodili, da so »neresnice in polnesnice v Novi reviji skregane s pošteno, kulturno, resnično zgodovinsko znanostjo, napredno mislijo, socialistično demokracijo in samoupravljanjem.« Tudi oni so se zavzeli za pozive piscev in urednikov na zagovor, njihovo zamenjavo, ukinitve družbenih sredstev za revijo in podobno... Sami člani te borcevske organizacije bodo ob vsem tem okrepili svoje delovanje in prid »izboljšanje gospodarskih razmer, spremembe ustavnih določil, odnosov s sosednimi narodi, produktivnosti, kvalitete in poštenosti v vseh porah družbenopolitičnega delovanja.«

Občinski odbor ZZZB NOV Ljubljana Vič-Rudnik je sklical razširjeno sejo, ki so se je udeležili tudi nosilci spomenice ter člani predsedstev vseh družbenopolitičnih organizacij občine. V izjavi, ki so jo prebrali ob sklepu seje, pravijo: »Nesprejemljiv je dialog o tem, ali je bil narodnoosvobodilni boj v interesu slovenskega naroda ali ne, ali so tisti, ki so med NOB sodelovali z okupatorjem, res le premagana stran, in ne izdajalci in jim zato ni odrekati pravice pri udeležbi v oblasti, ali so sklepi Avnoja legitimni ali ne, ali Slovenija

spada v SFRJ ali izven nje, ali je bratstvo in enotnost moralno-politična vrednota ali pa teror, ali je Slovenija v SFRJ svobodna ali ne, ali je JLA na ozemlju Slovenije okupacijska sila, ali pa naša skupna sila za obrambo domovine, ali je potrebno obstoječo socialistično samoupravno demokracijo zamenjati za meščansko demokracijo, kakršno smo imeli v bivši Jugoslaviji, ali je samoupravljanje potrebno odpraviti ali ne, ali je položaj ZK legitim ali ne, ali je partija Slovenije privedla do refedvalizacije ali ne, ali je rekatolizacija Slovenije edini izhod za moralno obnovo slovenskega naroda ali ne in podobno. Le če se bodo avtorji prispevkov v 57. številki Nove revije odrekli takšnih in podobnih nesprejemljivih stališč, katerih cilj je menjati družbeno politične in družbeno ekonomske odnose v SFRJ, bo možna in sprejemljiva mirna, strpna in znanstvena razprava o odprtih problemih, ki so v prispevkih obravnavani.

Očitno je čas, v katerem so prispevki objavljeni, ocenjen kot primeren za začetek celotnega spreminjanja družbenopolitičnih in družbenoekonomskih odnosov v Jugoslaviji. Dosedanja mlačnost družbenopolitičnih subjektov v imenu demokracije do sil, ki se štejejo v elito in z zaničevanjem gledajo na delovne ljudi in nosilce samoupravljanja, je privedla do vsebine 57. številke Nove revije, do akcij za ustanavljanje sklada pomoči, do tistih, ki so se pregrešili zoper ustavo in pozitivne predpise, do znanega plakata ob dnevu mladosti, do incidenta na Plečnikovem trgu, do žaljivih in nič demokratičnih spisov v bližnji preteklosti, ne samo v Novi reviji, pač pa tudi drugih, tudi mladinskih revijah in glasilih, do odkritih napadov na NOB, ZKJ in vodstvo.

Zato zahtevamo odločno aktivnost vseh družbeno političnih dejavnikov proti takšnim pojavom.«

Vsebinska protestnih izjav, ki so jih napisali po izredni seji medobčinskega sveta ZZZB za Posavje, po seji izvršilnih odborov skupnosti borcev VOS za severno Primorsko ter 2. brigade VDV, po sestanku predsedstva občinskega odbora ZZZB v Ajdovščini, po rednem letnem zboru Koroških borcev NOV na Jesenicah, po razširjeni seji občinskega odbora ZZZB občine Kranj, pa v občinskem odboru ZZZB Mozirje, v predsedstvu občinskega odbora ZZZB NOV Ljubljana Bežigrad, v občinskem odboru ZZZB Jesenice, v predsedstvu občinskega odbora ZZZB Kočevje in še nekateri, mora – žal – počakati na našo objavo v naslednji številki, ki izide danes teden.

Povzetek pripravil V. K.

Politkomisar Sime zbira in komentira

»Slovenski par '87«

Za tekmovanje za zveneči naslov »Slovenski par '87« še pravočasno prijavljam naslednji par: »Novo revijo« in »Novi kolektivizem«, oba iz Ljubljane, prvega mesta – heroja v SFRJ.

Po obstoječih propozicijah podajam kratka opisa neveste in ženina ter njihovo poreklo.

Nevesta »Nova revija« se lahko pohvali, da ima v svoji vodilni garnituri poleg drugih tudi pravnika znanega poslanca Ivana Nabergoja iz Proseka pri Trstu, ki je na cesarskokraljevem Dunaju imel izjemno čast plesati celo s samo prežlahtno cesarico. Poslanec Ivan Nabergoj se je tudi pogovarjal s samim miramarskim graščakom, cesarjevim bratom nadvojvodo Maksimiljanom, še preden ga je dal v Mehiki prav po partizansko ustreliti (Maksimiljana in ne Nabergoja, da ne bo pomote) leta 1867 »El Presidente« Benito Pablo Juarez, po poreklu Indijanec iz plemena Zapoteka v državi Oaxaca. Znani neutrudni sotrudnici »Nove revije« je še danes iskreno žal, da Juarez ni pokazal niti trohice razumevanja za »narodno spravo«, ob tem pa se je še upal spraševati, kaj je Habsburžan iskal v Mehiki s svojimi soldati, med katerimi so bili tudi kranjski »meksikajnarji«. Koliko Mehikancev je dal pobožni Maksimiljan pobiti, sploh ni pomembno.

Zato je utemeljeno moč sklepati, da je že zaradi opisane ustrelnosti apostolskega nadvojvode »Nova revija« nenaklonjena vsem revolucijam, ki so sledile »meksikajnarjski«, pri čemer je brez izjeme všteta tudi naša NOB!

Ženin »Novi kolektivizem« pa navaja v svojem rodovniku Kulturträgerer in Übermenschhe iz vendarle ne tako davne dobe Tretjega Reicha, kot je arijska umetnost vseh sort bujne cvetela, da o plakatih sploh ne govorim. Pri tem pa ne gre prezreti, da so umetniki iz vrst SS bili med drugimi tudi humanisti, saj so vendar na vhodnih koncentracijskih taborišč napisali z velikimi črkami »Arbeit macht frei!« (Delo osvobaja!).

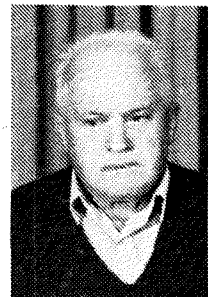
Adolfovi humanisti so tako »osvobodili« več milijonov butastih Evropejcev predvsem zato, ker le-ti niso bili sposobni doumeti njihove visoke in ekskluzivistične umetnosti, ki je namenjena zgolj in le eliti, ne pa ljudski ubogi gmajni.

Menim, da sem svoj predlog za »Slovenski par '87« dovolj prepričevalno utemeljil.

Organizatorju pa zagotavljam, da na ohceti mojega para ne bodo manjkali predstavniki skupin »Neue Slovenische Kunst«, »Laibach« in seveda

**Vinko Martinjak**

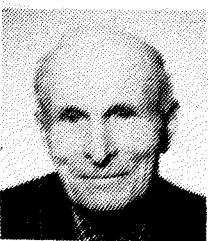
Lani smo se na kranjskem pokopališču veliko prezgodaj poslovili od Vinka Martinjaka, rojenega 1925. leta v Adergasu pri Cerkljah na Gorenjskem. Med NOB je sodeloval najprej doma na terenu, kasneje pa se je priključil 15. prekomorski brigadi. Po vojni je opravljal številne funkcije v KS Primskovo, v občinski skupščini Kranj, v republiški skupnosti za tekstilno industrijo in v zveznem sekretariatu za tekstil in prejel številna visoka državna odlikovanja.

**Franc Semenič**

Ob izteku stárega leta je umrl Franc Semenič iz Orehovice. Rodil se je 1907. leta. Bil je eden prvih aktivistov OF. Mnoge fan-te in može je pretihotapil v partizanske vrste. Zbiral je hrano in vse ostalo, kar so borci potrebovali. Nato je bil izdan in zaprt v italijanskih zaporih in nato odpeljan v nemška koncentracijska taborišča.

**Anton Mlakar**

V petinosemdesetem letu je umrl Anton Mlakar iz Zirov. Z NOG se je povezal že 1942. V svoji hiši je hranil orožje, strelivo, literaturo in opravljal razne obveščevalne naloge. V jeseni 1943 je postal borec Vojkove brigade in bil odlikovan z medaljo za slug za narod. Od njega smo se poslovili decembra lani na žirovskem pokopališču.

**Franc Založnik**

Oktober lani je umrl Franc Založnik-Grizoldov ata iz Zgornjega Smolnika nad Rušami. V svojem kraju v Oplotnici je vso vojno aktivistično deloval z NOG.

**Jožefa Rot**

Že konec 1942. leta je postala zanesljiva članica OF in se vključila v NOB. Zbirala je razne podatke in materialno podpirala NOB. Umrla je lani decembra v 90. letu. Od nje smo se poslovili na Srpenici.

**Franc Pifko**

Na šenčurskem pokopališču smo se novembra lani poslovili od Franca Pifka, rojenega 1920. leta v Zobovcih. Leta 1941 je bil interniran in bil po raznih taboriščih v Nemčiji, nazadnje pa v Duplici na Slovaškem. Po vrnitvi iz taborišča 1944. leta se je priključil NOV Štajerskemu odredu, nato je bil borec v grupi odredov in v 4. operativni coni. Odlikovan je bil z medaljo za hrabrost in z redom dela 3. stopnje.

**Franciška Košir**

Na ljubljanskih Žalah smo se novembra lani poslovili od Franciške Košir, rojene 1897. leta v Povirju pri Sežani, doma v Kamniku pod Krimom. Udeleženka NOB je bila od novembra 1941. Sin je padel februarja 1944. leta na Štajerskem, mož pa je umrl v internaciji aprila 1945. Za aktivno delo med NOB je prejela državno odlikovanje.

**Franciška Hudomalj**

Konec oktobra lani je umrla Franciška Hudomalj iz Potoške vasi v Zagorju. Aktivno je delala za OF in NOB od 1944. leta. Njen dom je bil zatočišče partizanov. Bila je dobra aktivistka in tako je ostala tudi po vojni, posebno v organizaciji AFŽ in na drugih področjih graditve in obnove domovine.

**Franc Kruh**

Na zagorskem pokopališču pri Pivki smo se decembra lani poslovili od borca NOV Franca Kruha iz Zagorja. Kot veliko drugih fantov je bil tudi Franc Kruh mobiliziran v italijansko vojsko in poslan v tako imenovane delavske bataljone v južno Italijo in Sicilijo. Po kapitulaciji Italije se je takoj priključil našim bazam NOV v Gravini in se vključil v 2. prekomorsko brigado, v kateri je bil do konca vojne. Za zasluge v NOV je bil odlikovan.

**Dorđe Tesić**

Dorđe Tesić je bil dolgoletni član krajevnega združenja borcev NOV Lucija. Rodil se je pred štiriinšestdesetimi leti v revni kmečki družini v Glogovcu v Bosni. V začetku 1942. leta je začel organizirano delati za NOB in 1943. leta je bil na oblastnem komiteju Vlasenica kot kurir in spremljevalec vodilnih oseb. Marca 1944. je stopil v 15. Majevičko brigado. Po vojni je kot častnik JLA služboval po raznih krajih naše domovine, med drugim tudi v Sloveniji. Leta 1952. je bil na lastno željo odpuščen iz JLA kot kapetan 1. stopnje. Za delo med NOB je bil trikrat odlikovan. Od njega so se poslovili decembra lani na pi-ranskem pokopališču.

**Jože Kladnik**

Lani novembra je umrl Jože Kladnik. Izučil se je za kovača pri narodnozavednem ruškem industrijalcu Pogačniku, pri katerem je bila že 1941. leta pomembna partizanska postojanka. V njegovi elektrarni je bila 22. decembra 1941 ustanovljena Ruška četa in v tem okolju je aktivistično deloval tudi Jože Kladnik. Od njega smo se poslovili na ruškem pokopališču.

**Marija Harič**

V 91. letu je novembra lani umrla znana partizanska mama, posestnica z Zgornjega Smolnika nad Rušami. Izhajala je iz trdne slovenske družine iz Kumna nad Lovrencem na Pohorju. Zavedna Haričeva družina je že 1941. leta začela organizirano delati s pohorski partizani in OF, med prvimi, ki so pri njih našli zatočišče, so bili borci Pohorske in Ruške čete. Njene prave materinske pomoči so bili deležni preneka-teri borci, kurirji in aktivisti. Prihajali so tudi člani okrajnega odbora OF za okraj Maribor-desni breg. Z organiziranim delovanjem je bila Haričeva domačija prava trdnjava na braniku našega naroda. Od nje smo se poslovili na ruškem pokopališču novembra lani.

**Marica Cigale**

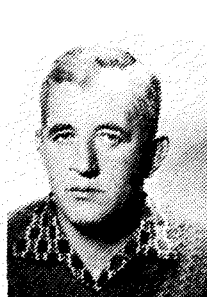
Marica Cigale, po domače Godcova, se je rodila 1932. leta v Stari vasi pri Zireh. Kljub svoji mladosti se je že 1943. leta vključila v pionirsko in kasneje mladinsko organizacijo. Bila je aktivna mladinka tudi v prvih povojnih letih. Od nje smo se poslovili decembra lani na žirovskem pokopališču.

**Alojzija Smolej-Slava**

V Kranjski gori smo se poslovili od 65-letne Slave Smolej. Od 1943. leta je delovala na domačem terenu kot kurirka in obveščevalka. Odlikovana je bila z medaljo za slug za narod in prejela priznanje OF.

Jakob Senica

V Mali Brezi je lani spomladu umrl Jakob Senica, ki se je rodil 1893. leta. Z NOV je sodeloval od spomlad 1944 kot borec in aktivist, sodeloval pa je tudi s terenci in bližnjimi kurirskimi postajami.

**Leon Knap**

V 76. letu je Kranjski gori umrl Leon Knap. Že maja 1941. leta je bil izseljen v Valjevo, kjer se je takoj povezal z NOG in kasneje vstopil v valjevski odred. V bitki za Beograd je bil ranjen. Štirideset let je bil član GRS, že pred vojno državni prvak v smučarskih tekih, leta 1936 pa naš olimpijec v tej disciplini. Prejel je številna odlikovanja in priznanja. Pokopali smo ga v Radovljici.

**Drago Žerko**

Novembra lani je umrl Drago Žerko iz Sela pri Zagorju. Rodil se je 1917. leta v Zagorju. Za OF je organizirano delal na terenu v Zagorju od junija 1941 do avgusta 1942. Nato je bil interniran v Mauthausen. Bil je prvi sekretar OF v Zagorju. Za svoje delo je prejel medaljo za slug za narod in priznanje OF.

Združenja borcev NOV sporočajo, da so v 1986. letu umrli njeni člani:

Gorica pri Slivnici

Franc Gajšek, rojen 1921. leta, iz Gorice (umrl decembra 1985), Frac Zelič, rojen 1919. leta, iz Podlešja, Alojz Pungaršek, rojen 1908. leta, iz Bukovja, Franc Vodeb, rojen 1921. leta, iz Slivnice, Angela Hrastnik, rojena 1909. leta, iz Slivnice, Vinko Založnik, rojen 1911. leta, iz Paridola, Anton Močnik, rojen 1914. leta, iz Slivnice, Ana Oprešnik, rojena 1914. leta, iz Voduce, Ivan Safran, rojen 1923. leta, iz Kalobja, Ivan Jančič, rojen 1909. leta, iz Osredka.

Gorenja vas

Matevž Inglič, rojen 1907. leta, aktivist, Janez Pečeln, rojen 1905. leta, borec Prešernove brigade, Martin Oblak, rojen 1913. leta, borec Prešernove brigade, Leopold Trček, rojen 1923. leta, aktivist.

Horjul

Matevž Smrtnik, rojen 1899. leta, iz Podolnice, Marija Arhar, rojena 1904. leta, iz Vrzdence, Ivan Trček, rojen 1919. leta, iz Vrzdence, Ivan Končan, rojen 1924. leta, iz Horjula, Marjan Naterer, rojen 1907. leta, iz Horjula, Julka Prebil, rojena 1919. leta, iz Horjula.

Talčji vrh pri Črnomlju

Melior Zor, rojen 1897. leta iz Dolnje Pake, Jože Vrančar, rojen 1908. leta, iz Naklega, Albert Suš, rojen 1912. leta, iz Rodin, Janez Pezdirc, rojen 1926. leta, iz Rodin, Franciška Zurc, rojena 1910. leta, iz Rodin.

Ivan Zagernik-Joco Maribor-Tabor

Marija Juričev, rojena 1927. leta v Vodica pri Šibeniku, Drago Kavčič, rojen 1902. leta v Ljubljani, Jože Zadnik, rojen 1915. leta v Trstu, Roman Mazi, rojen 1924. leta v Ljubljani, Branko Potokar, rojen 1927. leta v Mariboru, Franc Lužovec, rojen 1896. leta v Ljubljani, Karolina Simčič, rojena 1884. Brač pri Gorici, Srečko dr. Koren, rojen 1921. leta v Mariboru.

Stari Vodmat Ljubljana

Ivan Tekavec, rojen 1906. leta, udeleženec NOB, Franci Janko, rojen 1922. leta, udeleženec NOB, Milan Butinar, rojen 1923. leta, udeleženec NOB, Džoko Prajs, rojen 1917. leta, udeleženec NOB, Alojz Turk, rojen 1907. leta, sodelavec OF, Franciška Turk, rojena 1912. leta, sodelavka OF, Janko Jus, rojen 1898. leta, sodelavec OF, Violeta Starc, rojena 1914. leta, sodelavka OF in nosilka partizanske spomenice 1941.

**Marija Benčina**

Bila je še gimnazijka, ko jo je skupaj s drugimi mladinci janurja 1944. leta v Mariboru zaprl gestapo. Od tu je nadaljevala pot v koncentracijsko taborišče Ravensbrück in Uckermark. Po vrnitvi domov je bila uspešna v svojem poklicu, saj se je upokojila kot vodja administracije na dermatološkem oddelku mariborske bolnišnice. Težko je dojeti, da je ne bo več v naših vrstah, da bo ostal njen stol prazen ob vsakoletnem srečanju Ravensbrück tam na Radvanju.

Ivan Fabjan

Leta 1986 smo se na vipavskem pokopališču poslovili od borca NOV Ivana Fabjana, rojenega 1908. leta v Vipavi. Februarja 1942. leta je bil odpeljan v Batalion speciale, kjer je bil do razpada Italije. Po prihod domov se je septembra 1943 vključil v Primorsko brigado, nato je bil premeščen v Gradnikovo brigado, kjer je bil intendant. Iz vojne se je vrnil kot podporočnik in bil trikrat odlikovan z ordenom zaslug za narod III. stopnje, ordenom za hrabrost in z medaljo zaslug za narod.

Seja sveta za SLO in DS pri predsedstvu RK SZDL

Načrtno, ne formalno

Pri usmerjanju mladih v šole rezervnih oficirjev v preteklih letih v Sloveniji ni bilo težav, manjši problemi so se pojavili šele zadnje čase, bržkone tudi zato, ker mladi odhajajo v JLA že z devetnajstimi leti. Zaradi tega je tudi izobrazbena struktura zdaj nekoliko drugačna kot pred leti, ko so bili med kandidati za šole rezervnih oficirjev tudi diplomanti višjih in visokih šol. Ko je svet za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozasčito pri predsedstvu RK SZDL obravnaval to problematiko, so razpravljali še posebej poudarjati, da mora usmerjanje mladih v šole rezervnih oficirjev postati sestavni del celovite nacionalne kadrovske politike. Pomembno nalogo lahko pri tem opravi učitelj predmeta obramba in zaščita ter mentorji obrambnih krožkov. To je hkrati pomembna priložnost za še večjo

ujeljavitev rezervnih starešin, ki so se tudi doslej nadvse aktivno vključevali v delo z mladimi na šolah.

Usmerjanje mladih v šole rezervnih oficirjev je naloga vseh družbenopolitičnih in družbenih organizacij, so poudarili na seji. Usmerjanje ne bi smelo biti formalno in prepuščeno zgolj upravnim organom za ljudsko obrambo, kot se je doslej velikokrat dogajalo. V šole rezervnih oficirjev naj bi vključevali predvsem tiste vojaške obveznike, ki so tudi sicer aktivni v družbenopolitičnem in samoupravnem življenju, vendar mora biti odhod v šolo predvsem stvar svobodne odločitve vsakega posameznika.

Govorili so tudi o usmerjanju mladih v vojaške in obrambne poklice. Poseben koordinacijski odbor pri svetu, ki se ukvarja s to problematiko, vodi pa ga Alojz Hren, je že

pripravil operativni načrt. V njem je med drugim poudarjeno, da se je treba tega problema lotiti dolgoročno in kompleksno ter s pomočjo in sodelovanjem vseh pristojnih v republiki in federaciji.

Svet je ocenil tudi poziv za solidarnost in pomoč šestim oporečnikom iz Maribora, ki sta ga javnosti poslali delovna skupina za mirovna gibanja in sekcija za kulturo miru. Iz poziva veje skrb za šest Mariborčanov, ki so jih zdaj vnovič vpoklicali v vojsko, čeprav so bili zaradi odklanjanja vojaščin že kaznovani. Razprava je bila zelo jasna: vseh šest ima možnost služiti vojaški rok brez orožja, če pa bodo odklonili uniformo in ne bodo hoteli prisesti, bodo – v skladu z zakonodajo – morali spet pred sodišče.

Branko Soban

Kolesarji kluba Maksa Perca pred začetkom sezone

Klub Maksa Perca v Ljubljani ima v svoji sestavi poleg strelske, kegljaške, balinarske in šahovske, tudi kolesarsko selekcijo. Osnovna dejavnost kluba je združevati upokojene delavce organov za notranje zadeve, razvijati športno in kulturno dejavnost, gojiti in obujati tradicije NOB, rekreacijo in razvedrilo v raznih oblikah. Med upokojenci je še precejšnje število udeležencev NOV in nekateri od njih so še danes zelo aktivni.

Številne so vožnje na kolesih, ki so jih do zdaj opravili prizadeti člani kolesarske sekcije Maksa Perca. Ekipa vožnja v spomin padlim borcem-kolesarjem pod Urhom, Ob žici okpirane Ljubljane, Maraton Pohorskega bataljona, Maraton Franja, Maraton II. grupe odredov, Maraton 9. korpusa, Maraton ob pomnikih revolucije, Dakijev maraton, trasirali in prevozili traso Po poteh 14. divizije na Štajersko, prevozili traso 40 let osvoboditve SFRJ – kolesarji partizani od Lazareta ob jugoslovansko-italijanski meji pa vse do Ulcinja, kjer se je vožnja tudi srečno končala, in še bi lahko naštevati.



Kolesarji kolesarske sekcije Maksa Perca Ljubljana v družbi s predstavniki borčevske organizacije in Prešernove brigade. Pokal pa je darilo RO ZZB NOV Slovenije kolesarjem, ki žrtvujejo veliko prostega časa za ohranjanje revolucionarnih izročil. (foto: J. Č.)

Kolesarji kolesarske sekcije kluba Maksa Perca so poželi vrsto laskavih priznanj v javnosti, predvsem zaradi svoje požrtvovalnosti in odkrekanj, ki so lahko za vzgled mnogim športnim klubom. Vendar brez težav ne gre in tega se tudi kolesarji zavedajo. Da bi s svojo dejavnostjo, kronano s števil-

nimi uspehi, prenehali o tem ne razmišljajo, pač pa že sedaj snujejo nove načrte. O dejavnostih pred novo sezono so spregovorili v sredo, 18. marca, v prostorih RO ZZB NOV Slovenije na priložnostnem in delovnem srečanju, ki se ga je udeležil tudi Bogo Gorjan.

Jože Čurin

Misli našega upokojenca

Le malokje obstajajo med upokojenci in nekdanjim kolektivom zares pristne vezi. Tudi če je bilo ob slovesu upokojenca izrečeno nekaj vpludnih in zahvalnih besed, so bile te kar hitro pozabljene. Upokojenci ostajajo z občutkom pozabljenosti, čeprav so morda delali 30 ali še več let v istem kolektivu.

Današnji tempo dela je resnično tak, da ne ostaja veliko časa za stike z nekdanjimi sodelavci. Dovolj pa bi bilo, če bi se ob srečanju vsaj za nekaj trenutkov ustavil korak, izmenjala beseda ali dve; bežen pogovor bi nekdanjemu sodelavcu pomenil več kot pa vsaka druga nagrada.

V generaciji, ki je že odšla in sedaj odhaja, so v večini prekaljeni borci aktivisti, delavci in kmetje, ki so z nepremagljivo življenjsko silo v najtežjih dneh obnove porušene domovine utirali pot gospodarske rasti v bistveno prenovljeno socialistično sa-

moupravno družbo, ki jo odlikuje humanistični socializem in materialno ter zlasti duhovno bogastvo. Nehote se ob tem vsiljuje misel, kako malo se danes vse te težavne razmere vrednotijo, ko se je bilo potrebno marsičemu odpovedati, ko ni bilo nobenih ugodnosti in se ni spraševalo za plačilo. Res je, da se staro mora umakniti novemu. To je povsem naravno. Prav je, da se delovne razmere izboljšujejo. Tega se veselijo prav vsi nekdanji delavci, ki spremljajo vsak napredek v svoji nekdanji delovni organizaciji. Zelo prav pa bi bilo, da bi se naprej obstojali tisti medsebojni človeški in prijateljski stiki med delovno organizacijo in tistimi, ki so dopolnili svojo delovno dobo. Potem bi ne bilo teh grenkih občutkov, da pravzaprav v svoji delovni organizaciji nisi nič pomenil – ničesar prispeval k njenemu razvoju.

Adolf Ankon

ODPRTO PISMO

Predsedstvu SR Slovenije,
Skupščini SR Slovenije,
Republiški konferenci SZDL Slovenije,
Republiškemu odboru ZB NOV Slovenije.

Dnevnik Delo z dne 16. januarja 1987 je objavil obvestilo Narodne galerije (NG) »da ne bo v prihodnje nobenih težav pri uporabi prostorov v ljubljanskem Klubu delegatov za potrebe Narodne galerije.« Narodna galerija naj bi torej prevzela v upravo in uporabo prostore v zgradbi in Puharjevi ulici v Ljubljani, ki pripadajo in jih vsa povojna leta nemoteno uporablja Klub poslancev, sedaj Klub delegatov (KD). O tej nameri nas stalne obiskovalce borce NOV, goste in ostale uporabnike klubskih prostorov nihče ni niti obvestil, kaj šele, da bi nas vprašal oziroma z nami razpravljal.

Opozarjamo, da je zahteva NG v izrecnem nasprotju z namenom ustanoviteljev doma (dom je dal graditi takratni notranji minister tov. Boris Krejger z nemškimi vojnimi ujetniki takoj po osvoboditvi), ki naj bi služil poslancem (sedaj delegatom), predvsem pa borcem in po njih vpeljanim gostom kot družabni prostor, prostor za prehrano, za sestanke, razne prireditve, družbene proslave itd. Vsa povojna leta je dom uspešno služil temu namenu, občasno se je družabnih prireditev (silvestrovanja ipd.) udeležil tudi tov. Tito. Še danes je dom edino stalno zbirališče starih borcev NOB, njihovih družin in prijateljev. Tu

imajo opoldne svojo domačo (dietično) prehrano, nujno za stara leta, zvečer pa imajo redno družabno zbirališče, še vedno so tu občasne borčevske proslave, sestanki internirancev, odborov slovenskih brigad, kakor tudi širša posvetovanja borcev in drugih družbenih organizacij itd. V zadnjem času pa je dobil tu tudi prostora Šahovski klub »Fronta«, ki ga vodi tov. Mitja Ribičič. Skratka polno, intimno in plodno družbeno življenje.

Odvzem teh prostorov bi nas toliko bolj prizadel, ker drugim (ustanovam) nihče ne jemlje njihovih prostorov (npr. Kluba književnikov), kulturniki pa dobijo celo nove prostore v Cankarjevem domu. Ali naj

tudi mi postanemo potrdilo znanega slovenskega mrtvila v pogledu družabnega življenja! Kje se naj sestajamo na stara leta upokojenci poslanci, delegati in borci?

Končno je na prvi pogled tudi jasno, da prostori niso grajeni in primerni niti za razstave, niti za skladišče kljub predelavam, ki bi zahtevale ogromne stroške. Na koncu se bo ugotovilo, da kot taki ne rešujejo problemov galerije, muzeja oziroma Narodnega doma. Čudimo se, da vodstvo NG tega ne vidi in se ne preusmeri v gradnjo drugih, ustrežnejših prostorov.

Obračamo se na vas v prepričanju, da se boste zavzeli za našo pravično stvar in preprečili to nerazumno potezo in nam zagotovili, da obdržimo na stara leta te prostore za tiste namene, za katere so bili zgrajeni.

S tovariškimi pozdravi!

...in še petdeset drugih podpisnikov.

Za šalo ali zares?

Ob naši obali se vztrajno strogo zaupno šepče, da je prišel od zgoraj nalog, da bodo pri vseh borbenih enotah vojske in milice uvedli referate za opravičevanje. Referenti naj bi bili po stroki politologi.

R. L.

Počastitev 45-letnice smrti narodnega heroja Staneta Žagarja

V petek, 27. marca bo ob 16 uri v Lipnici pred šolo Staneta Žagarja spominska slavnost. V kulturnem programu bodo sodelovali Moški pevski zbor iz Kroke, godba na pihala iz Gorij in učenci osnovne šole Staneta Žagarja iz Lipnice. Slavnostni govornik bo sekretar občinskega komiteja ZKS Radovljica Vaso Koman.

Narodni heroj Stane Žagar, član glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet in voditelj gorenjskih partizanov je skupaj s tovariši padel 27. marca 1942. leta, na Rovtu pri Planici nad Crngrobom.

Ciril Rozman

PLANINSKO DRUŠTVO SNEŽNIK ILIRSKA BISTRICA

Cenjeni tovariš Jože Čurin, TV-15, Ljubljana!

Predvsem bi se Vam radi zahvalili za udeležbo na 13. zimskem vzponu na Snežnik in za Vašo ažurno poročanje v javnih občilih z objavami fotografij s pohoda. Cela prireditve, v katero smo organizatorji skupaj s številnimi prostovoljci vložili zelo veliko truda, bi brez Vašega deleža ušla mimo javnosti kar neopazno. Še enkrat torej iskrena hvala!

Predsednik:
Vojko ČELIGOJ

tv-15 naš TOVARIŠ

Za razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije je TV-15 prejel nagrado vstaje slovenskega naroda za leto 1978 – Časopisni svet TV-15 naš tovariš: MIRA SVETINA (predsednica); člani: DUŠAN BENKO, RASTKO BRADARSKA, MILAN FILIPIČ, TONE GOŠNIK, FRANC KONOBELJ, MARIJAN LAH, FRANJO MAROŠEK, IVO OREŠNIK, JOŽE OBLAK, ZORKA PERŠIČ, IVAN REPINC, JOŠT ROLC, VANDA ŠKODNIK in delegati: LUKAZ ERBEŽNIK, RK ZRVS SLOVENIJE, VLADIMIR DEJAN, IS SKUPŠČINE SRS, MARINKA LEVIČNIK, SPIZ SRS. Glavni urednik: ZVONE KRŽIŠNIK. Odgovorni urednik: VIKTOR KONJAR. Novinarji: ŽIVA DROLE – TV-15 za mladino; BOJAN KUNTARIČ – notranja politika; MILENKO STRAŠEK – reportaža; BOJANA ZOKALJ-JESIŠ – naša organizacija; Lektorica-redaktorica: MIRANDA MRČELA; Tehnični urednik: DRAGO SETNICA; Tajnica uredništva: MARA OKORN; Vodja uprave: BOJAN ZVONAR; Telefon uredništva: 327-780; Telefon-uprave: 317-049 – Uprava in naročninski oddelki: Moše Pijade 24, p. p. 598, 61001 Ljubljana – Letna naročnina 4.400 din, posamezna številka v prosti prodaji 100 din – Tekoči račun: Založba Borec p. o. Ljubljana 50101-603-45772 – TV-15 izhaja vsak teden, izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28 – Rokopisov in fotografij ne vračamo – Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 42/I-72 od 12. 4. 1974 se za TV-15 ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov – Korektura in tisk: ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35